

Hasan Mevzinoğlu

Gümölcine Öyküleri

ekitap.aqorum.com

Hasan Meyzinoğlu

Gümölcine Öyküleri

Hasan Meyzinoğlu

21 Şubat 1941'de Gümölcine'nin Küçük Doğanca köyünde dünyaya geldi. Orta halli bir çiftçi ailesinin hayatta kalabilen dört evlâdının en büyüğü olup ilkokulu köyünde tamamladı.

İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde bir süre paralı yatılı okudu. Köyünde çiftçilikle uğraştı. 1970'te ailecek Avustralya'ya göç etti. Melbourne'da, uzun yıllar işçi olarak çalıştı. Bir yandan Batı Trakya Türk toplumunun gelişmesi, birliğini koruyarak Avustralya toplumuna uyum sağlaması için uğraştı.

Artık eşini de kaybetmiş bir işçi emeklisi. Oğlu, gelini ve iki torunundan oluşan ailenin bitişik komşusu olarak, kitapları ve dostları arasında ömür sürüyor.

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	6
BİR RUMELİ HİKAYESİ.....	7
YANTAL AKİF	22
ASYA.....	71
SÜNNETÇİ NİNE	86
CİN AŞE	100
KİTAPTA GEÇEN ATASÖZLERİ VE DEYİMLER.....	115
KİTAPTA GEÇEN SÖZCÜKLER VE ANLAMLARI	119

Önsöz

Küçük Doğanca'dan Windsor'a

Gümölcüne Öyküleri, Batı Trakya Türklerinin öykülerini anlatıyor. Onlarla, yazınımızda daha önce hiç karşılaşmadım.

Batı Trakya Türkleri nasıl yaşarlar, nasıl konuşur, neleri sever, dertleri, sıkıntıları nelerdir? Nasıl bir yerdir Gümölcine? Yunanistan'a dahil olmuş topraklarda Türk olarak yaşamak nasıldır?

Bunları daha önce hiçbir kitapta okumadım.

Hasan Meyzinoğlu, Gümölcine'de doğmuş bir Batı Trakya Türkü. Yazmayı seviyor. Halkıma katkıda bulunmak için yazıyorum, diyor. Toplumunu iyi bilen, onları olduğu gibi gören, bakışı ve dili keskin ama yüreği engin, insanlık değerlerini özümsemiş bir aydın.

Yaşanmış olaylardan, gerçek kişilerden esinlenerek yazmış Ali Ağa'yı, Asya'yı, Sünnetçi Nine'yi, Yantal Akif'i, Cin Ayşe'yi.

Sürükleyici, şaşırtıcı, hüzün verici olduğu denli sevgi ile de gülümseten öykülerini okuyacaksınız.

Onların yaşamlarının da artık Türkçe yazınla sonsuzluğa atılmış birer anlamları var.

Deniz Günal

Melbourne, 2020

BİR RUMELİ HİKAYESİ

*Birer binek taşı olmuş mezarları,
Ninem ninem! Seni de mi çiğnettik?
Ey türbeler, ey şehitler, hisarlar
Sizler için biz ne yaptık, ne ettik?
Ağla bülbül çok zehir var dilinde
Türk yok mudur koca urum elinde?*

Aka Gündüz

Rumeli Osmanlı yüzünden kesinkes Türk'ün olmaktan çıkmış, öylece düşmanların süfli emelleri gerçekleşmişti. O düşmanlar ki, asırlardır Osmanlı için besledikleri kini, onunla özdeş saydıkları, ama aslında Osmanlı'nın en mağdur unsuru olan zavallı Türk halkı üzerine kusacaklardı.

Afakı kara bulutlar sarmış, bölgede dirlik düzenlik kalmamıştı. Şairin dediği gibi, ağlar olmuştu bülbüller Rumeli illerinde. Zira zehir vardı artık o güzelim dillerinde...

Eşkiya Bulgar çeteleri kol geziyor, zulmün her türlüşünü hayasızca en iğrenç biçimiyle sergiliyorlardı. Türk halkı büyük bir dehşet ve yılgınlık içinde kara yazgısıyla can cana, baş başa kalmıştı.

Biz, o uğursuz günlere ayna tutabilmek için maziye yolculuk yaparak tarihin o dönemini Ali Ağa'nın hanesinde izleyelim.

Birçok Rumeli kenti gibi Türk'ün tarihiyle bütünleşmiş Gümölcüne'nin bir köyünde yaşamaktadır Ali Ağa. Hanesi, oldukça

geniş bir arazi üzerinde; duvarları, o tarihte genellikle bütün diğer yapılar da olduğu gibi taş ve kerpiçten inşa edilmiş; sundurması çitten kafeslerle çevrilmiş hanay ve devamında yarım daire oluşturacak tarzda, yan yana bitişik geniş odalı evlerden oluşmakta; dairenin diğer yarısı da damlar, ahırlar, ağıllar, samanlık, ırgat odalarıyla tamamlanmaktaydı. Bütün bu yapıların ortasında mahremiyet bulmuş dışarıya geniş portalarla, (çatal kapılar) bitişikteki komşulara komşu kapılarıyla açılan, yemişli, yemişsiz ağaçları, fırını, kuyusu, tulumbasıyla hayli geniş bir haremi vardı.

Ali Ağa, otuz beş otuz yedi yaşlarında sıırım gibi bedeniyle yakışıklı biriydi. Sekiz yüz dönümü aşkın toprağıyla, varlıkça ileri gelen ağalardan olmasının yanı sıra köklü bir soyu, saygın bir kişiliği vardı. Ağa kısmında sıkça rastlanan hoyratlık onun gönlünde yer etmemişti. Sonradan görme hiç değildi. Alçak gönüllü, alicenap, diğerkam, cömert, hanedan bir zattı. Atalarından öyle görmüş öyle olmayı benimsemişti. Sonradan öğrendiği okuma yazması vardı ki, bu o vakitler herkese nasip olmayan önemli bir meziyetti. Kente ulaşan zamanın gazetelerini takip eder, aydın kişilerle sohbetlerde bulunmayı severdi.

Ali Ağa'nın vefakar eşi Ürke hanım otuzunda, orta boylu, tombulca, güleç yüzlü, Boşnak güzeli, cana yakın bir dilberdi. Dal boylu, ela gözlü ağasına hiç kıyamaz, bir dediğini iki ettirmezdi. Güzeli mizacıyla Ali Ağa'nın ideal eşiydi. Kahyaları Salim ağanın karısı Naciye ile her gün etekleri belinde koca hanenin ev işlerini kotarıyorlardı. Naciye'yi gelini olarak görür ve severdi. Salim kahyayı kendileri evlendirdiği için Naciye de o hanenin gelini sayılırdı zaten... Naciye'de iki, dört de Ürke hanımda altı çocuk, kocalarıyla sekiz bir de çobanları Hüsem, dokuz nüfusun sırtı başı, ocağı, aş hep onlara bakıyordu. Şikayetleri yoktu ama...

Yardımlaşarak, yardım alarak huzur ve sükunla her işin üstesinden kolaylıkla gelinebiliyordu.

Her şey yolunda iyi güzeldi de ne fayda; vatanın bağrına ateş düşmüştü. Bir belirsizlik, bir güvensizlik kokuyordu havada...

Mevsim sonbahar, güz tohumlarının ekimi vaktiydi. Ali Ağa ile Salim kahya birkaç haftadır dazara dazır iki çiftle ekim işini halletmeğe çalışıyorlardı ya, nafiile. Komşudan Kısacık Osman dayı da yardımlarına koşmuştu. İş bir an önce bitmeliydi; zira akşamları sular kararmadan evde olmak gerekliydi. Ne olur ne olmaz, ortalık tekin değil, zaman kötü zamandı.

O yüzden bugün de vakitlice eve gelmişler çifti çubuğu ahırdaki büyükbaşı yataklayıp yerleştirmişlerdi. Çobanları Hüsem de davarı ağıla kapamış gelmişti. Kapılar, portalar gene sıkıca sürgülenip dayaklandı. Yıkanıp paklandılar. Babalar çocuklarını okşayıp sevdiler. Eşler muhabbet edip serinkanlılığı elden bırakmamak için sözleştiler. Sonra da erkekler sofrayı beklemek üzere ocaklı büyük odaya geçtiler. Ocaкта kavi odunlar kıpkızıl kor kütlesi halindeydi. Ocağın hemen yanında el altında şekerlik, kahvelik, kahve değirmeni, onların az üstünde duvarda özel çivisinde asılı, motiflerle süslenmiş, antika değerinde olmaya layık, maziden izler taşıyan görünümüyle ata yadigarı olması muhtemel albenili bir cezve vardı.

Dışarıda hava donuktu. Güneş ufka yaklaşmış, batmasına yarım üvendire boyu kalmıştı. Veda etmesine ramak kala güneşin gözüne düşen silik bir bulut köyü görmesini engellemekteydi. Gurubun kızılılığı, güne saplanmış kanlı bir kılıca benziyordu.

Yemeğe oturmak için bekledikleri Kısacık Osman dayı geldi. Üç yetişkin kızıyla karısını getirmeyince Ürke Hanım durur mu, hemen seğirtip onları da alıp geldi; sofraya buyur etti. Yemekler yenip

akşam namazları kılındıktan sonra diğer bitişik komşulardan Memedaga da oğlu, karısı ve geliniyle gelip birliğe tabi oldular.

Nerdeyse her gün tüyler ürpertici haberlerin kulaktan kulağa duyulduğu böyle tekinsiz zamanlarda insanoğlu teselliye, sığınağa nasıl da muhtaçtır. Bu da doğal olarak birlik olup dayanışmayı gerektirmektedir ki, Rumeli Türk'ü bunu çok iyi bilmektedir. Bir yere vatanım diyebilmek için orada doğup büyümüş olmanın yetmediğini de hayli pahalıya öğrenmiş bir neslin çocuklarıdır.

Bu akşamki kahveleri Ali Ağa kendi yapacaktı. Kadınları rahatsız etmek istemedi. “Bırakalım onları, diledikleri gibi haşır neşir olsunlar” dedi. Ocağa doğru yanaştı. Diğer erkekler de ona doğru sokuldular. Şeytan geçmiş gibi başları önde sükuta durmuşlardı.

Dışarıda soğuk bir rüzgar esmekteydi. Karanlıkları delerek çok uzaklardan gelen şimşek ışığının pencereyi okşayan aydınlığında bahçedeki ağaçların yerde uçuşan yapraklarını yakalamak ister gibi çırpındıkları görünüyordu. Ali Ağa sessizliği bozdu:

“Hava galiba bozacak; ekim işini sekteleyecek gibi görünüyor; ne dersiniz?”

Ali Ağa bu sözünü, daha ziyade o korkulu sohbetlere girilmesin diye söyleyiverdi aslında ama, en yaşlıları olan Kısacık Osman dayı:

“Kötü hava nasıl olsa düzelir de evlat, bu memleketin hali, bizim hallarımız nic' olur? Ondan haber ver” deyip konuyu gene o mutad mecraya döktü.

Ali Ağa karşılık vermedi. Osman dayı bu kez derin bir göğüs geçirerek:

“Nerde nasıl bir yanlış yapıldı acep? Bu başımıza gelenler hangi günahımızın kefaretidir kim bilir?” sorusuyla devam etti.

Belli ki güncelden kaçınmanın imkanı yoktu. Ali Ağa:

“Dilim varmıyor ama” dedi “Allah bilir ya, korkularım var Osman dayı. Gitti gider bizim buraları. Bir daha geri gelmez. Size, Yeni Cami'nin orda cuma çıkışı, o süvari mülazımının atını mahmuzlamazdan önce, ağlamaklı “Şimdilik gidiyoruz, pek yakında geri geleceğiz müsterih olun” demiş olması korkarım bir avuntu şekeri sadece. Basübadelmevt gerçekleşebilse keşke... Osmanlı uzun zamandır toprak yitirmekte... Kan kaybeder gibi... Sınırlar daraldıkça daralmakta. Elbette bu gidişatin bir sebebi var; her şeyin sebebi olduğu gibi. Sebepsiz kuş bile uçmaz demezler mi? Düşmanlarımızsa eğer sebep, onlar her zaman vardı. Anlaşılan o ki, bugün bizi dize getirecek güce sahip olmuşlar. İş bilenin kılıç kuşananın, boşuna denilmemiş. Demek ki neymiş? Düşmandan korunmak için güçten düşmemek gerekmiş. Güçten düşmemek de güçlü kalmayı sürdürmekle, yani çalışıp çabalamak ve yenilenmekle mümkünmüş. Belli ki düşmanlarımız, günün şartlarına ayak uydurup bunu bizden önce gerçekleştirmiş. Devletimiz sözde Osmanlı İmparatorluğu...Devlet-i ebed müddet... ebediyete kadar yaşayacak güya. Nasıl imparatorluksa, topunu tüfeğini ve de birçok şeyini kendi üretmekten aciz dışarıdan alıyor. Elden gelen öğün olmaz o da vaktinde gelmez. Osmanlı işi sıkı tutmamış dayı. Devletin bütün müesseseleri kağşamışa benzer. Balkan Harbini, ordumuzun gevşekliğinden, komuta kademesinin acizliğinden kaybettiğimiz söyleniyor. Selanik'in müdafii Tahsin paşa, 35000 kişilik ordusuyla tek kurşun sıkmadan Yunan'a ikram etmiş güzelim şehirimizi. Ne diye beslenmiş onca zaman onca kuvvet orada peki? Neye bu teslimiyet? Tükenikliğini kabul etmişliğinden... Ne demektir tükenmek? Benden bu kadar demektir. Durdum demektir. Zaman devingen dayı, durağani affetmiyor, eskitiyor. Durmak, çürümek, yokluğa yürümek demektir. Şu ecnebi alemi, Avrupanın büyük

devletleri, kendilerinden her türlü fenni mamüller ve silah satın aldığımız, düşmanlarımızı silahlandırıp üzerimize salanlar, ancak müspet bilimi şiar edinince fenni buluşları gerçekleştirebilmişler. Tüfeği de bu sayede icat edip bizim mertliğimize son vermişler.”

Yaşça Kısacık Osman dayıdan sonra gelen Memedaga söze girdi:

“Kur’an-ı kerim’de bütün buluşlar bir bir yazılıymış ya, gavur kendi kitabımızı bizden daha iyi okuyup anlamış bizim hocalar kapağına bakmakla yetinmişler anlaşılan...”

Kısacık dayı bu lafa gülümsedi. Ali Ağa:

“Kuran bir din kitabıdır, fen kitabı değildir.Tüfeğin veya herhangi bir aletin nasıl yapılacağını yazmaz. Buluşlar, insanoğlunun müspet bilimlerin ışığında ısrarlı çalışmalarının sonucu gerçekleşmektedir. Dinler rahmet müesseseleridir. Gözü kapalı inanmaya dayanır.S orgu sual kabul etmez. Dolayısıyla akıl yürütmenin yolu yoktur. Ama, sual sorup akıl yürütmeden de biliş olmaz, biliş olmazsa buluş olmaz. İşte Düveli muazzama dediğimiz güçlü devletler, bu gerçeğin farkına çoktan varmışlar, muradına da ermişler. Bütün bunlar gün gibi ortada iken biz hala eski kafada ısrar etmeyi sürdürüyor isek katmerli cehaletimiz içinde boğulmamız mukadderdir.”

Ali Ağa konuşmasına ara verir vermez Memedaga’nın oğlu Mustafa merakla atılıp sordu:

“Meraktayım doğrusu ağam, bizim Osmanlı kış uykusuna mı yatmış bunca zaman, o ikbal dönemlerinde, hani denir ya, kazanı kaynarken maymunu oynarken ne diye feyz almamış ilim irfandan?”

“Çok mühim soru Mustafa. Osmanlı hanedanı, kurduğu düzende, bütün kurumlarıyla devleti, üzerinde çalıştığı toprağıyla halkı,

kayıtsız şartsız kendine bağlamış. Halkı, boğazı tokluğuna dahi denemeyecek şekilde sömürmüş, ecnebi aleminde olduğu gibi hanedana kafa tutacak varlıklı bir sınıf oluşamadığı gibi dinin baskı aracı olarak kullanılmasıyla okuma kültürü de gelişmemiş, dolayısıyla ilerleme gerçekleşmeyince koskoca imparatorluk, gelişmiş devletlerin sömürü alanı haline gelmiştir. Bir tarihte gene okumuş zevatin o güzel sohbetlerinde dinlemiştim. Matbaa makinesi, hani seri halde kitap gazete gibi yazılı eserler basan aleti, ihtiyaç hasıl olduğu için elbette gene batılılar bulmuş, Osmanlıya bu makine 250 küsur yıl sonra ancak kabul edilebilmiş. Günahdır deye, fetva verilmemiş onca yıllar... Bu ne demek? Batılı, halkının kitaba ulaşma ihtiyacını karşılamak için bol bol kitap basan aleti icat ettiğine göre halkına okuma alışkanlığı kazandırmış. Bizde böyle bir talep olmadığı belli ki, o makineye ihtiyaç duyulmamış. Aramızda en genç olanlarımız Hüsem'le sensin Mustafa, okumanız yazmanız var mı? Anlamadan Kuran okumak dışında kimsede yok. Ben de merakım gereği sonradan öğrendim. Aslında devletin görevidir cehaletle savaşmak. Okuyanla okumayan bir olur mu? Bugün halimize köpekler gülüyorsa bu yüzdendir Mustafa! Bizler şimdi bu aymazlığın bedelini ödüyor olsak gerektir.”

Ali Ağa sözünü noktalarken diğerleri, gözleri dalgın, onaylar gibi düşünceli başlarını salladılar.

Yan odada kadınlar, yavaşça sürdürdükleri konuşmalarının yanı sıra çocuklarını doyurup yatırdıktan sonra, bir daire düzeninde diz çöküp yan yana, yüz yüze vermişler, idare lambasının soluk ışığında sessizce zikr-i hafi ediyor gibiydiler.

Sular kararmış, vakit akşama ermişti. Dışarıdaki sert hava, kapıdaki kışın soluğu olsa gerekti. Kesik kesik esen rüzgarın dalgalı uğultusu, tarih öncesi yaşamış devasa bir canavarın hiddetli kükreyişini imgeletiyordu.

Haremde hanidir sessizce yatmakta olan köpekler, önce telaşla başlarını kaldırıp hırladılar; sonra da yerlerinden öfkeyle sıçrayıp portaya doğru ürerek koştular. Bulsalar kapıları parçalayıp dışarıya fırlayacak gibiydiler. Evet kapı çalınıyordu. O sırada ağıldaki odasına gitmek üzere henüz saçığa çıkmış olan Hüsem, telaşla dönüp, eşikten,

“Kapı çalınıyor ağam” diye seslendi.

“Duyduk”dedi ağa, “Telaşa kapılmayın”diyerek kendisi önde diğerleri ardında kapıya doğru yürüdüler. Ürke Hanım ne de çabuk yanında bitivermişti. Paniğe yakın endişeyle ağanın sol koluna sarıldı. Köpekleri yatıştırıp kulak kabarttılar. Kapı aralıklı dövölüyordu. Ali Ağa seslendi:

“Kim o!”

“Hayrolsun Ali Ağam, ben Kirkor, korucu Kirkor! Belediyeden çağrılıyorsunuz, bütün ağalar, çok möyüm bir mesele görüşölceğmiş. Hem de acelemiş çok. Üle emir gelmiş yukardan. Pomaşnik zabiti yollamış enikunu, yedağında bi da beygir yollamış senin için, iğlenmeyasınız da çabık gidesiniz deya!”

Ürke Hanım, Ali’sinin koluna daha bir sıkı sıkı sarılmıştı. Sanki bıraksa ebediyen kaybedecekmiş gibisine geliyordu. Kocasının gövdesine tırmanırcasına kulağına doğru uzanarak endişeyle:

“ İnanma Alim, kanma onların sözüne! Sakın ola kanma!”

Ali Ağa, karısının elleri avucunda, soğukkanlılığını muhafaza ederek:

“N’oluyorsun Ürkem kendine gel! Korkulacak bir durum yok, sakın ol hele! Nedir bu yılgın halin böyle? Yakışıyor mu sana hiç?”

“Zaman azmış durumda Alim, tekin değil ortalık. Her gün neler oluyor duymuyor muyuz?!”

“Hayır hayır, bak bize seslenen korucu. Epey zamandır tanıdığımız birisi, yabancı değil. Kendisine onca iyiliğimiz dokundu. Az mı ekmeğimizi yedi. Nasıl kötüye yorumlarsın hemen?!”

Ali Ağa, sağ yanında elinde büyük bir fenerle durmakta olan Salim kahyadan feneri kapıp kapıya yürüdü. Ürke Hanımı kolundan koparamadı. Bunun için fazla çaba da göstermedi. Kapıyı açtı ve birlikte dışarıya çıkıp gelenlerin karşısına dikildiler. Ağa feneri kaldırıp dikkatle atın sırtındaki kişiye baktı. Yüzünü yeterince seçemedi ama kılık kıyafetiyle tıpatıp bir Bulgar zabitiydi. Sordu:

“Neye bu kadar geç bir saate kalmış bu davet işi Kirkor; gündüzler torbaya mı girdi?”

Ali Ağa korucuya dönük sormuştu ama atın sırtındaki cevap verdi. O da Türkçe’yi Bulgar aksentiyle konuşuyordu:

“Komşu merak etmeyasin. Çok kapımız vardı gezecak, sana anca şimdik gelebildik. Bütün ileri gelennari haberdar etmek zaman aldı. Emir yukardan gelmiş, çok da acele denmiş. Bilirsiniz emir da -demiri keser. Korkulacak bir şeycik yoktur. Bak senin için beygir da yolladılar. Ne olur ne olmaz orda yatmak lazım gelebilir yanına bir kaç eşya al istersan. Koyalım beygira da pinesın gidalım. Ali Ağa biraz acela edersan iyi olur ba, yoğsa ceza verirlar bana.” Ali Ağa:

“Hele biraz bekleyin”deyip karısıyla içeriye döndüler.

Onlar içeriye girer girmez Salim kahya kapıyı alelacele sürgüledi. Saçakta fener ışığı altında Ağanın etrafında toplandılar. Korku ve endişe içinde ağanın takınacağı tavrı ve vereceği kararı bekliyorlardı. Ali Ağa, kolunda hala sımsıkı sarılı, gözlerini onun

yüzünden ayırmayan sevgili karısı Ürke Hanım olduğu halde şöyle konuştu:

“Böyle durumlarda güçlü olmayı becermek zorundayız. Telaşa kapılarak birbirimizin yüreğine korku salmayalım. Serinkanlı olmaya, serinkanlı düşünmeye mecburuz. Bugün artık ne yazık ki başka bir devletin tebası olduğumuz gerçeğiyle karşı karşıyayız. Üzerinde doğup büyüğümüz, vatan bildiğimiz bu topraklar el değiştirmiştir. Bu acı gerçeği değiştirmek şu anda bizim kudretimiz dahilinde olmadığına göre yeni devlete ister istemez uymak mecburiyetimiz vardır ve bu devlet, resmi memuru ile benim ayağıma gelmiş çağırılmaktadır. Buna hayır demek akıl karı değildir; bize zarar getirir. şimdi hepiniz sakin ve müsterih olun. Korkunun ecele faydası yoktur. Bunun için de zaten bir sebep yoktur.” Sonra karısına dönüp:

“Haydi Ürkem, sen de gönlünü ferah tut. Yarın sabah döneceğim nasılsa. Gene beraber olacağız. Nice saadet dolu yıllarımız var daha birlikte yaşayacağımız. Metanetini yitirme. Maneviyatını sarsıcı kuruntulara yer verme kafanda. Çocuklara mukayyet ol. Bir de çok önemlidir, çocuklar korku emaresi görmesin yüzünde...Güçlüdür benim Ürkem bilmez miyim hiç.”

Ürke Hanım, korkulu yüzünde endişeli gözleriyle ısrarla kocasına bakmaktan kendini alamıyordu. Onunla gidebilmeyi şiddetle arzuladı. Ama bunun imkansız olduğunu biliyordu.

Kocasının isteği ve tavsiyesi üzerine Ürke Hanım suskun ama yaşlı gözlerle gerekli eşyayı Naciye'nin de yardımıyla alelacele hazırladı. Gereğinden fazla eşya koymuştu. Salim kahya onları denk halinde sıkıca bağladı. Ağayı göz yaşları arasında uğurladılar. Ürke Hanım, elinde feneriyle kocasını, koluna sıkıca sarılmış vaziyette bineğine kadar geçirdi. Gözünde yaşı donmuş, sanki bambaşka bir kişiliğe bürünmüştü. Ali Ağa sevgili Ürke'sinin bu haline ilk kez şahit

oluyordu. Onun melek yüzüne Şefkat ve hasretle uzun uzun baktı. Tutup bağrına bastı. Yüzüne eğilip kokladı, eliyle okşadı. Bir Şey söylemek ister gibi yaptı, söylemedi. Hızla dönüp kendisini bekleyen ata bindi ve uzaklaŐtılar.

Örke Hanım, hala bir heykel gibi olduğu yerde duruyordu. Kısacık Osman dayı, Salim kahya, karısı Naciye kendisini güç bela içeriye alıp kapıyı sürgülediler. Hanımlar derhal koluna girip hep birlikte içeriye yürüdüler. Kadınlar ve erkekler, canla başla, olabildiğince soğukkanlı davranarak onu teskin etmeye giriştiler. Örke Hanım, kadınların hepsiyle ayrı ayrı kucaklaŐtıktan sonra başı dik, son derece sakin ve kendinden emin bir eda ile oradakilerin hepsine hitaben:

“Cümlenizden Allah razı olsun. Hepiniz çok iyisiniz. Merak etmeyin; üzölmüyorum. Sizlerle rahatlıyorum. Hem Hikmeti Hüda’dan içimde bir ferahlık var. Yüce Tanrı her zaman doğru kulundan yanadır. Bizler kulağımıza gelen kötü haberlerle karamsar olup çıkmıŐız. O yüzden her Şeyi kötüye yoruyoruz. Bütün insanlar kötü olmaz ki, iyiler de çok dünya yüzünde...”

Örke Hanım burada sustu ve derin bir nefes aldı. Onun, kendinden beklenmeyen bu ani metaneti, diğerlerinin maneviyatını da güç katmıŐtı. Allah kırkılmış kuzuya göre yel verir derler. Yeise kapılmış Örke Hanım’ın bir an gelip yüreğinin ferahlaması da Allah’ın böyle bir hikmeti olsa gerektir.

Tüm cemaat erkeklerin odasında oturmakta iken Örke Hanım, erkeklere, “Biz kadınlar, sizleri rahat bırakıp çocuklarımızın yanında olalım” diyerek çocukların uyumakta olduğu diğer odaya geçtiler. O gece, özellikle hep iyi ve güzel Őeylerden bahsetmeye gayret gösterdiler. Örke Hanımın sohbeti daha ziyade Ali’si hakkındaydı. Hiç bir zaman sohbetlerine bu denli konu etmemişti onu. Sanki uzun zaman ayrı kalmış da hasretiyle yanıp tutuŐuyor

gibiydi. Hep onu düşünmek, onu konuşmak istiyordu. Uyuyan yavrularını koklayıp okşarken “Ali’min kokusunu taşıyan ciğerpelerim” diyerek aynı zamanda Ali’sini de okşuyor gibiydi. Komşuların hiç biri evlerine gitmedi. Erkekeler ve kadınlar buldukları odalarda kıvrılıp yattılar. O uyumadı, hiç uykusu yoktu. Yorgunluk da hissetmedi. Meyus değildi. Bilakis ruhu öylesine ferahtı. Gece boyu sayısını tutmadığı teheccüt namazları kıldı. Allah biliyor ya namazda bile Ali’sini düşünmekten kendini alamadı. Eşinin hayaliyle o denli vecde kapılmıştı ki, uzun gecenin devrilmekte olduğunu fark etmedi bile. Tan vaktine bir veya bir buçuk saat kalmıştı. Bütün gece kesik kesik uğultularla esen rüzgar durmuş, havada hakim olan ölüm sessizliği, kuru bir ayazla mekanda donup kalmış gibiydi. Derken, köpeklerin birden baş gösteren keskin havlamaları sessizliğe bıçak darbeleri gibi indi. Kapı dövölürcesine çalınıyordu. Ürke Hanım yayından uçurulmuş bir ok gibi fırladı dışarıya. Kısacık dayı, Salim kahya, diğerleri, onu dış kapıda ancak yetişebildiler.

Kısacık Osman dayı, Ürke Hanım’ı kolundan tutup “Ürke kızım sakın ol” diyerek yatıştırmaya çalışırken kapıya da seslendi:

“Kimsin!”

“Komşu, benim gene ba, aaşamkı zabit! Ali Ağa yolladı beni. Selamı var. Ağalar kendi aralaanda karar aldılar, devlete yardımda buluncaklar. Hazırda ne kadar paraları, ziynatları varsa hepsiciini baaşlacaklar. Devlet gene sizin boraların yollarını bellarını düzeltmek için harcacağmış o paraları. Her taraftan toplanmakta. Kocamannar üle karar almışlar. Emir büyük yerden. Çabık getirında, zerem vaktimiz yok bekleme. Tavan arasında zembılın içindemiş paralar hepsi. Ülecene zembılınnan versinner da al getir dedi Ali Ağa...”

Bunun bir soygun olduğu anlaşılmıştı. Ağayı konuşturmuşlar, aradıklarının yerini bir tamam öğrenmişlerdi. Ürke Hanım kapıp koyvermedi kendini. Bütün gücünü topladı. Dışarıya çıkmak üzere kapıya saldırdı. Osman dayı, ellerinden boşanan Ürke Hanımı tekrar yakalayıp mani olmak istediye de muvaffak olamadı. Dışarıya birlikte çıktılar. Eşkiyanın aynı kişi olduğu alaca karanlıkta seğiliyordu. Portalara ulaşan sokağın başındaki samanlığın kuytusunda silahlarıyla dört atlının daha var olduğu farkedilebiliyordu. Ürke Hanım, bir içgüdüsel yönelmeyle atlıya iyice yaklaştı. Böyle yaparsa yüz yüzdenden utanır da karşısındakinin insaf ve merhamet duygularını daha bir etkileyebilir diye düşündü ve insan olan insanı kahreden bir boyun büküşle dil döktü:

“Zabit efendi! Sen de bir insan evladısın. Senin de elbet karın, çocukların, anan, baban, kardaşların vardır. Hepsi değerli sevgili insanlardır. Seni severler, sen de onları seversin. Onlara kötölük gelsin ister misin hiç? Allah korusun, elbette istemezsin. Çünkü her insan gibi acıyıp esirgersin. Acıların insan yüreğini nasıl yakıp kavurduğunu çok iyi bilirsin. Mektep görmüş bir insan olarak senin daha yufka bir yüreciğin vardır. Ben sana istediklerini hemen şimdi getireceğim. Kocama bir zarar gelmeyecek değil mi? Sağ salim dönecek yuvasına çocuklarına değil mi zabit efendi?!”

Eşkiya başının öne eğik olan kalpağı yüzündeki ifadeyi örtüyordu. Ürke Hanımı temin etti ve şöyle dedi:

“Oo komşu sen çok korkmuş gibısın. Ağaya da kimseye da zarar gelmeyecek, olur mu öyle şey? Rahat olsun için. Hiç merak etmeyasın sakın. Getir emanatları götürayım da,. ağa da işini bitirip dönsın evina bir adım önce...”

Koşar adım içeriye döndüler. Erkeklerin de yardımıyla çarçabuk zembili yerinden alıp içindekileriyle teslim ederken son bir kez daha yalvar yakar olan Ürke Hanım, istediğini elde etmiş mahmuz

vuran eŖkiyanın arkasından bakarken baŖı dik yumrukları sıkılmıŖ vaziyette dudaklarından belli belirsiz dualar dökölüyordu.

Kısacık Osman dayı, Ürke hanımı Ŗefkatle tutmuŖ içeriye geçerlerken:

“Ürke, nihayet geçmiŖ olsun diyelim kızım! İstedikleri buymuŖ demek... Az buz değil aŖırdıkları ama, candan daha önemli değil ya. Neyse ki, anlaŖıldı Vehbi'nin kerrakesi. Demek ki bunlar varlıklı kiŖileri soymayı amaç edinmiŖ. Düğüm çözülmüŖtür, kalbini ferah tut. Bugün Ali er geç aramızda olur. Hepimiz Ŗöyle bir odada toplanalım da hasbıhal ederek rahatlamaya çalıŖalım, zira gerildikçe gerildik.”-

Kadınlar gene Ürke Hanım'ın etrafını kuŖatmıŖlardı. Naciye her zaman olduğu gibi ellerini tutmuŖ olarak en yakınındaydı. Hiç biri elbette onu tesellide kusur etmediler. Ürke Hanım teŖekkür etti ve çocukları sordu. Uyumakta olduklarını öğrenince rahatladı.

Alaca karanlık yerini Ŗafađa devrederken hava hala donuk ve sakindi. Bu sükunet, doğması yaklaŖan güneŖe sanki bir saygı duruŖu hali gibiydi. Bir ara köpeklerin yattıkları yerden hıŖımla kapılara doğru koŖtukları göröldü. Ama hayret, bu kez havlamıyorlardı. Sadece kendilerini dıŖ tarafta bekleyen bir dosta kavuŖmak arzusuyla kapıları yırtarcasına tırmalıyorlardı. İŖte kapı da vurulmaya baŖladı. Ürke Hanım yine önde diğerleri de hemen peŖinde kapıya koŖuŖtular. Nefesler tutulmuŖ, herkes kulak kesilmıŖti. Yine Bulgar aksentiyle bu defa baŖka bir ses:

“KomŖu! Ali Ağa ta sona gelecekmıŖ; pırtılarını yolladı. Bak, ha borda bırakırım, gelip alanız!..” Ve uzaklaŖan nal sesleri duyuldu.

Ürke Hanımın yüreği, kafesinden kurtulmak isteyen bir kuŖ gibi çırpınıyordu. Açılması için kimseye fırsat vermediği kapıyı, doruk noktadaki heyecanı ile nasıl açtığını bilemedi. Ŗimdi köpekler dahil

herkes dışarıdaydı. Eşyalarını gönderdiğine göre kendisinin de fazla eğlenmeyeceği kesindi. Gelmesi yaklaştıka kalplerinde ona tekrar kavuşacak olmanın heyecanı da artmıştı.

Örke Hanım, bırakılan eşya dengini yadırgadı. Bu denk, onun hazırladığının nerdeyse iki misliydi. Bir de üzerinde sarılı olan kilim yer yer erimiş, onun kilimi değildi. Acaba yanlışlıkla başkasına ait eşyayı mı getirip bırakmışlardı? Nedense içi daralıyordu. Soğuk karanlıklar bastı ruhunu. Köpekler niye iniltiyle fır dönüyorlardı dengin etrafında peki?! Ali'sine ait olanlar daha içerde mi muhafaza edilmişti? Süratle açıyordu. İşte Ali'sininkiler buradaydı nihayet! Battaniye, kilim, pösteği...Ama o ne peki?! Parmaklarına temas eden ılık bir sıvı?! Aman Allah'ım kan bu!! Ve işte canından çok sevdiği Ali'si de!! Süngü darbeleriyle delik deşik edilmiş bağrı ve ışığı sönmüş ela gözleriyle elinin altında kanlar içinde...Sevgili Örke'sini son bir kez göremeden öylece yatıyordu. Bu azap revayı hak mıdır Ya Rab?!

Kocasının cansız bedenini, öylesine fevri ve de akla zarar bir hamle ile kavrayıp ayağa fırladı ki, Aliiiiim!!! Diyen feryadı mekana sığmıyordu.

YANTAL AKİF

'Yiğit alçaklarda hor görölür'

Önceleri yörenin en büyük köylerinden biriyken diğer bazı köylerin aksine, dağ köylerinden ova köyelerine yönelik iç göçten nasibini almamış; sürekli dışgöç yaşadığı için büyüklüğünden epey fire vermiş olan Gümölcine'nin bu ova köyü, yeni girmiş Temmuz ayının şu güzel Cuma gününde cıvı cıvı olma fırsatını yakalıyordu.

Almancıların her yıl olduğu gibi yıllık tatilleri münasebetiyle sılaya sökünü zamanıydı. Dün vasıl olmuşlardan bir kısmı, yol yorgunluğunu defeden bir geceden sonra birkaç adımlık kahveye, çeşitli renk ve modelde pırl pırl, teknoloji harikası o güzelim arabalarıyla gelip kurulmuşlardı bile. Kahvenin az açığında ona bakar tarzda, şöyle geniş yarım daire şeklinde, yanaşık düzende park edilmiş otomobiller bayağı açık hava galerisini andırıyordu.

Yörenin öncelikli gelir kaynağı olan pamuklar, henüz hasata hazır olmadığı için aylak olan köyün meraklı gençleri, arabalara yanaşmış, gıptaıyla seyrederken, Almancılardan bazıları, mallarının özgün özellikleri hakkında övgü düzerek malumat sunuyorlardı.

Cuma namazı için gelenlerle nerdeyse köyün erkek nüfusunun tamamı buradaydı. Şimdilerde gençlerle yaşlılara tahsis edilmiş odalarıyla cemaat evi diye adlandırılan eski ilkokul binasının kahveye bakan yan duvarı boyunca yerleştirilmiş peykeye, genelde her zamanki gibi yaşını başını almış dindarlar, sıralanıp

oturmuşlar, sahneyi kapmış Almancılara ister istemez kulak misafiri oluyorlardı.

*

Okul bahçesinin meydana bakan duvarı üzerine tünemiş birkaç kişinin devamında bir yerde oturmakta olan köyün dîvanesi Mıstık, bir an geriye baktığında, saç yok denecek kadar seyrelmiş, yorgun değirmi yüzü derin hatlarla dilim dilim, sanki hantal ve hoyrat bir el sırtından düşse düzelecekmiş gibi eğreti duran kamburuyla gerçek yaşı altmışbeş olmasına rağmen çok daha yaşlı gösteren tıknaz yapılı adamın yaklaştığını görünce, buruş buruş yüzünde korku ve öfke karışımı bir ifadeyle yerinden kalktı; ta ötede yeni okulun girişine yakın yerdeki birkaç yüzyıla tanıklık etmiş o tarihî zeytin ağacının dibine gidip oturdu. Dikkatler, ortadaki Almancı manzaraya odaklandığı için bu durumu kimse farketmedi. Yoksa hoşça vakit geçirmek için alay konusu yaparlardı. Mıstık'la kafa bulmak birçoğunun hoşuna gidiyordu, onu son derece üzme pahasına olsa bile.

Gelişiyse, Mıstık'ın rahatını kaçırın adam, babası Yantal Akîf'den başkası değildi. Çocukluğunda uğradığı uğursuz bir iftira sonucu lânet halkası boynuna geçirilmiş olan bu bedbaht adam, kendisinin de anlam veremediği bir inatla hırsızlık illetine tutulmuştu. Bu yüzden kendisine, yöre ağzında dürüst olmayan anlamında "Yantal" lâkabı köylüleri tarafından yakıştırmıştı. Adını birçoğu kullanmazdı bile. Daha ziyade ona yakıştırdıkları lâkabiyle çağırılırdı. Hele hele hoyratlık üzerine cuk oturmuş bazıları, eni konu ağızlarında ezip büzerek küfür kıvamına getirdikten sonra tükürür gibi haykırırlardı ki, bayağı ağrına giderdi; ama hakir bir ailenin ferdi olarak küçük yaşından beri ısrarla ezilmişliğin öğrettiği çaresizlikle sineye çekmekten başka yapabildiği birşey yoktu. Ancak ona ve tarafına reva görülen bu insanlık dışı

muamele, yüreciğinde hemcinsine karşı güven ve sevgiye dair ne varsa silip süpürüyordu.

Irgatlıkla geçinen, çok yoksul, köye yanaşma olarak gelip kalan bir babayla, besleme bir anadan olma Âkîf mahçup, uysal, dürüst bir çocuktü. Hevesle başlayıp başarıyla devap ettiği ilkokulün ikinci sınıfındayken bir iftira sonucu adı hırsıza çıkıvermişti.

Mektebin (o zaman okul denmezdi) kapalı olduğu bir tatil günü, akranı Kâzım'ın (geleceğin pespayesi Gebeş Kâzım) ısrarıyla ellerinde kuş lastikleri (yörede sapanın adı) kuş avlamaya çıkmışlardı ki, sınıf arkadaşı bu terbiyesiz çocuk daha ilk adımda yapacağını yapmıştı. Köyün en hoyrat ve zorba ağalarından birinin evinin önündeki geniş hasılında otlamakla olan, sürüsüne bereket kümes hayvanları arasından semiz, iri gövdeli yetişkin bir yarkayı (büyük piliç) Akîf'in "yapma!" diye bağırmasına rağmen, enikonu gezleyip bile isteye vurdu, vurmasıyla da sırra kadem bastı. Akif öylece şaşkın debelenmekte olan yarkaya bakakalmışken, ağa ansızın peyda oldu. Gördüğü manzara ona göre ayan beyan ortadaydı. Akifçik her ne kadar durumu izah etmeye çabaladıysa da insafı kuruyasica ağa onu kâle bile almadı. Ona göre mantık düzdü: Çulsuzun dölü hazır şeytandır.

Akif çok gözyaşı döktü. İhtiyar babası çok üzöldü. Evlâdının dürüstlüğünden emindi. Köyde hatırı sayılır kişilerin kapılarını aşındırdı. Evlâdının hatırı için yüzsuuyu döküp rica minnet yalvardı. Gerçi, ileri gelenlerin çoğu ikna oldu. Ellerinden geleni de yaptılar ama o yüzü yırtık hoyrat ağaya söz geçiremediler. "Gözlerime mi inanayım size mi" dedi. Nuh dedi peygamber demedi. "Mahkemeye verip ceza almasını istediğimiz yok. Kendi geleneklerimize göre halledeceğiz. Bunlara yüz vermeye gelmez. Yoksa, gittikçe daha büyük suçlar işler. Önünü almak lazım. Çocuk o daha, bir kaç gün üzölür. Sonra da ne varmış ne yokmuş unuttur

gider. Amma da büyüttünüz." Diğerleri daha fazla üsteleyemediler. Zira bu dişlinin karşısında karizmayı çizdirmek de vardı. Aman ha deyip yelkenleri suya indirdiler.

O zamanın geleneğine göre, köyün ileri gelenlerinin kararıyla kendisine dönemin en geçerli ıslah yöntemini uyguladılar. Utandırma yoluyla uslandırma yöntemiydi bu... Güya vurmuş olduğu tavuğu Akif'in boynuna asıp okulun bahçesinde, herkesin huzurunda tüm öğrenci arkadaşlarını bir bir yüzüne tükürttüler. Böylece hem şamdan paklandı, hem pilav yağlandı misali, arkadaşları Akif'i uslandırırken kendileri de ibret almış oluyorlardı. Bir taşla iki kuş... Eğiterek, itini çobana, çiftini sabana alıştıran bu insanlar, aynı yöntemi insan yavrusu Akif için düşünemezlerdi elbet... Ona daha insancasını(!) uygulamak zorundaydılar. Akif, çocuk aklıyla başına gelene bir mana veremedi. Feleği şaşmış, benliğinden çıkmış, ruhu altüst olmuştu.

Bu aşāđılık, menfur olaydan sonra bir daha okula ayak basmadı. Devletin kanunlarına göre ilköğretim zorunlu olsa da Yunanistan'da devlet baba, genelde köylü ve çiftçi olan Türk asıllı vatandaşlarına birçok konuda olduğu gibi bu konuda da kıyak(!) yapıyordu: İltimas edip tarlada otlakta ailelerine yardımcı olmaları için çocuklarının devamsızlığına, hatta tam yıl okulu kırmalarına göz yumuyordu. Bu hususta, Gümölcine'de dönemin Türk okulları müfettişi, Osmanlıda yaşamış Mianidis Efendi'nin az emeği(!) geçmemiştir.

Aradan yıllar geçip koca bir delikanlı olmasına rağmen Akif, uslanmak şöyle dursun, kendisine isnat edilen hırsızlığı, madem öyle işte böyle dercesine geliştirdikçe köyün yoksul evlerine de Hızır Aleyhisselâm uğrar olmuştu. Hep de malca varıl, manaca yoksul ağaların malından yürütüyordu. Köylüsü de onu ısrarla devlete teslim etmedi, kendi işini kendi gördü. Sırtı kavileştiği için

ona bir başka antika yaptırım uyguladılar: Kilim dayağı... Cemaat odasında, celp edilen suçlunun üzerine, kapıdan girer girmez kilim vb. atılıp "kim vurdu?" yöntemiyle köteklemek... Daha sonra bu görenek tarih oldu, son buldu. Akif'e ruh yarası kâr kaldı.

Bütün bunlardan sonra Akif, işinde daha dikkatli olmayı öğrendi. Artık gece silâhlı, gündüz külâhlı idi. Karda yürüdü ama izini belli etmedi. Hani bir söz vardır; "insan göre göre, hayvan süre süre" diye... Akif de insanlık namına kendisine gösterileni göre göre belledi; şiddeti öğrendi. Kendi durumundaki insanların, toplum içinde kabul gördüğü yeri aşağılık duygusu ile içselledi. Aşırı köyün sığırtmacının duvak düşkünü kızıyla evlenip çoluk çocuk sahibi olunca da öğrendiği şiddeti, ailenin tüm bireyelerine istisnasız uyguladı. Dövdü, küfür etti, tükürdü, ağaca bağlayıp aç bırakarak cezalandırdı. Bir zaman sonra Akif'in çocukları bu minval üzere epeyce büyüdüler. Büyüdüler büyümesine ama...gelgelelim dört çocuğundan en büyükleri Mıstık'la en küçükleri Mahmut ve Hasibe'ciğın davranışları o yaşın çocuklarına kıyasla katiiyen normal değildi. Mıstık özellikle, köylünün peşinen 'deli' sıfatını yakıştıracakđı düzeyde anormallik arz ediyordu. Bu yavrular, babaları Yantal Akif'in şiddetiyle büyürlerken elâlem tarafından da hor görölmekteydiler. Sadece, yaşça deli Mıstık'tan sonra gelen İsmet müstesna... O, son derece normal olmasının yanısıra yaşlıları arasında efendiliğıyle temayüz eden, kendi çapında özöğrenimli bir gençti. Kara koyundan ak kuzu misali...

Dört evlâdın arasından bir tek İsmet, babasının gözdesi durumundaydı. Kardeşleri içinde müstesna bir karakter sunan İsmet'i kendisine Tanrı'nın bir atıfeti, pekâla insandan sayılabileceğinin bir ispatı, üsttekiler nezdindeki temsilcisi, yüzünün akı olarak gören Yantal Akif o söz konusu olunca çoraklaşmış ruhu, hayat iksiriyle âdeta can bulup yeşerir, o an

Yantal Akif'likten âzat olup dört başı mamur baba Akif olurdu. İsmet onu babalıktan reddetmiş olsa bile...

Beş yıl kadar önce, tam da İsmet'in ailesiyle Almanya'ya çalışmaya gideceği yılın yazında nohut harmanında tınaz savururken çelmik çelmekte olan oğlu Mıstık'ın işini beğenmeyip onca ahalinin- gözü önünde sırtında yabayı kıran Yantal Akif, ana yüreğiyle müdahale etmek isteyen karısını da bir güzel dövünce, bunun bedelini sevgili oğlu İsmet'in kendisine olan saygısını kaybetmekle ödedi. Mıstık da o gün bu gündür baba evinden kaçıp, köyün metruk evlerinden birinde yaşamaya başladı.

*

Akif'in tıraşlanmış yüzü, dizleri çıkık da olsa temiz pantolunu ve gömleğiyle burada bulunmasının sebebi sadece ve sadece dün sabah Almanya'dan gelmiş olan oğlu İsmet'i görebilmekti. O, diğerleri gibi arabasını getirmezdi kahveye ama kendisi nasıl olsa gelecekti. Ötekilerden ne farkı vardı oğlunun? Efendi kıyafetleri içinde fidan boyu, cazip endamı, yakışıklı yüzü, yana taranmış saçları ama hepsinden de önemlisi güzel ahlakı ile eşi benzeri yoktu oğlunun. Bunun böyle olduğunu kendisi bir yana, herkesler biliyordu. Bir yıl geçti aradan. Nasıl da değişmişlerdir? Torunları gözünde tuttu. Gelinini özledi. Bu köyün kıızıydı o da. Yoksul bir aileden olsa da kendileri gibi ayaktakımından değildi. Gene de kocalığa kabul etmişti oğlunu. Saygı, minnet duygusu kabardı içinde. Evlerine gidip hepsini bağrına basmayı ihtirasla arzuladı. Oğlu, kazandığı parayla ne güzel ev yaptırmıştı. Türkiye'ye göç etmişlerden birinin eski eviyle devamındaki hasıllığı almıştı önce. Sonra da eskiyi yıkıp yenisini inşa ettirdi. İstemezlerdi ki onu eve, gitmiş olsa kapıyı yüzüne kapayacaklardı biliyordu. Oğlu yapmazdı bunu aslında. Her ne kadar babasının o iflah olmaz kötü davranışlarını yüreği sızlıyarak ve utanarak hatırlasa da içi el

vermezdi ya, gelini yapardı. Annelik içgüdüsiyle evlâtları adına kaynatasını bilhassa ailenin yüzkarası olarak görüyordu. Haklıdır aslında diye düşündü. Ama olsun, köşe bucak izleyerek yollarını gözleyecekti. Veya nasılsa nişan, düğün falan olacaktı. Bir köşeden izlerdi torunlarını. İki tane narince körpelerdi onlar. İki de kızdı. Yaşları oniki ile onbeş. O güzelim giysileri içinde peri kızı gibiydiler. İkisinin de okuması için eliden geleni yapacaktı İsmet. Her türlü fedakârlığa hazırmış. Bunları düşündükten sonra oğlunun yaşını hesap etti: Otuzbeş olmalıydı. Daha genç maşallah dedi içinden.

Bütün gece küçük oğlu Mahmut'la otlatıp doyurdukları koyunları bu sabah erkenden ağıla götürüp sağdıktan sonra eşeği evin avlusuna çekti. Geceler onun olduğu için, evinde hiç eksik olmayan karpuzun, kavunun, domates vb. erzağın âlâsını özenle seçip bir eşek yükü yükledi; eşeği Mahmut'un yedeğine verip Hasibe'yi de yanına kattı ve tembihledi.

“Doğru İsmet aganın evine! Elini öpün aganlan yengenin! Yüğü de usulca indirin! Kırıp dökmeyesiniz sakın! Agana söyleyin; bubam evde yok; tarla dolaşmaya gitti, dönmeyecek eve tezberi deyin! Anam evde sizi beklii aga deyin! Duydunuz mu?”

“Duyduk buba!” dedi Mahmut.

“Ne dedim ülese tekrar et bakalım!”

“Ellerini öpçem agamnan yengemin; anam sizi beklii decez!”

“Başka?.. Bubam evde yok demecen mi bra, koca kafalı?!” deyip oğlunun başını kuvvetle itekledi.

“Bubam evde yok aga decem!”

“Ha işte öyle! Duğru, yukarki yoldan... Kahvenin önünden dolanmayasınız sakın! Karışmam zere!”

“Tamam buba!”

Sonra da, çocuklar geldiğinde yanlış bir davranışta bulunmaması için karısını da uyarıp evden ayrıldı; icarla işledikleri yirmi dönümlük pamuk tarlasına gitti. İki gün önce buradaydı oysa... Bu sene pamuklar, durup dinmeyen yağmurlar yüzünden seyrek bittikleri için, ürün, masrafı bilmem ki karşılar mıydı? Geçen sene yılıydı. Şıkırdım gibi koza yüklüydüler. Pampal pampal açmışlardı. Toplamaya doyum olmuyordu. "Boşuna dememişler" dedi, kendi kendine Akif, "Ölen lençperin açıp yüreene bakmışlar da kırk tane "Seneye işallah lafı çıkmış". İsmet'inin Almanya'ya gitmekle ne iyi ettiğini seslice düşündü. Biraz ötedeki ahlat ağacının gölgesine gidip oturdu. Diz çökmüş halde gövdesini öne doğru yıkıp toprağı elindeki taş parçasıyla istem dışı dürtüklerken sessizce düşünmeye başladı: "Benim ne günahım vardı Koca Allah'ım, bu hallere düşürdün beni. İçimde bir İblis var sanki. Beni çığırımdan çıkariy. Yanlışlara sürükliy beni. Çok nâcârım. Kafam çifit çarşısı gibi, allak bullak. Kendimden razı değılim ben... Benim çok sevdiğim ailem, evlatlarım var. O kadar istediğim halde neye bağrıma basamıym onnarı? Niye korkutuym ben karımı, kızancıklarımı? Elâlem zaten hor görmekteyken onları ben de bir taraftan... Nasıl bir yaratıkım ben Ya Rabbim?"

Akif'in göz pınarları boşanmıştı. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Bugüne dek kendini bu denli kapıp koyvermemişti. Artık yüreğini pek tutmakta zorlanıyordu. İşte bugün, gözyaşlarını içine akıtamadı. Onları silmekten yağlığı nerdeyse sıril sıklam olmuştu. Tarlasına döküyordu içini... Elindeki taş parçasını dert ortağı tarlasına "Duy beni" der gibi toprağı şiddetle batırıyordu. Hıçkırıklarla yüreğini açmaya devam etti:

"İsmet, gel affet bu zavallı bubanı ba oğlum artık. Çok bunaldım ba evladım. Bendeki bu ben, benim değıl ba evlatçığım. Beni benden

söküp aldılar ba oğlum. Sen çok haklısın beni sevmemekte. Çünkü ben de bubanı bulamıysın ki sen. Ben de aslında bulamıym ba çöcüğm kendimi kendimde. Sana çok muhtacım ba evladım.”

Birden yüreği sıkıldı, derin bir iç geçirerek ayağa fırladı. Gölgeden kalkıp yürümeye koyuldu. Hava bayağı sıcaktı. Birden önünden bir bozyürük yılanı fırladı. Ürküp duraksadı:

"Dokunmayacam sana bra yılan. Yavrularımın hatırına afettim seni. Var git çok yaşa sen de yavrularınnan. Senin kötölüğün yok aslında kimseye. Senin adını haksız yere kötüye çıkaran kötüler aslında bizleriz... Kara çalmasını çok seven kara ağızlı yaratıklarız çünkü...Sen durup dururken kimseye dokunmazsın ki...Sen tabiyetine göre yaşayıp gidersin, ona aykırı davranışın yoktur. Bizim elimizin kınasıdır durduk yerde başkalarına zarar vermek. İnsan tabiyetine yakışmayan davranışlar yazıklar olsun ki hep bizdedir. Onlardan biri de benim işte.” Sonra da gözyaşlarını silerek köyün yolunu tuttu.

Dalgın, göynük ama sevgili evladını ve torunlarını görebileceği umuduyla zinde yürümekteyken “Akif kızanım iyi ki gördüm seni hele dur biraz!” seslenişiyile ayıldı. Saf kalpli Fatme Ninecikti ünleyen. Yolarak topladığı yeşil ayrık otundan oluşturduğu şeleşinin büktüğu bedenini elindeki değneğiyile yere paralel muhafaza ederek yürümeye çalışıyordu. Buzağıcığı da yedeğindeydi. Bu zavallı yoksul kadın yıllar önce kaybettiği eşinden sonra tek başına yılmadan ve de şikayet nedir bilmeden vira didiniyordu. Akif beklemedi hemen yanına koştı.

“Bunca yükün altına neye girer durursun ba ninem, maazallah sakatlayacaksın kendini?”

“Bir şeycik olmaz be kızanım, Allah yardım ediy çok şükür.”

“Ver onu bana sen, eve kadar ben taşıyayım.”

“Hiç gerek yoktu ya be kızanım. Akif niye durdurdum seni ben bir bilsen kızanım.”

“Niyeymiş ninem?”

“Senin için pek hayırlı bir haber evladım. Bismillah deyip söyleyecem sen de besmele çekmeden dinleme bir de sakın kimselere söyleme tılsımı bozulur Allah korusun. Onca zaman Rabbime çok şükürler olsun ki yardımlarından beni mahrum etmeyen Hızır Aleyhisselam iki gün önce sabahın alaca karanlığında pek ayan beyan olmasa da ilk defa gözüme göründü ya kızanım. Hem de senin suretinde...Bir ulunun suretinde görünmek cennetten müjdedir kızanım. Hayır dile hayırlara vesile olsun.”

“Hayırdır ninem, ikimiz için de hayırlı olur inşallah.”

Kalbi saf Fatme nineden ayrılır ayrılmaz koşar adım, şu anda bulunduğu yer olan okul bahçe duvarı üzerindeki yerine gelip tünedi.

Erken gelmişti anlaşılan; oğlu daha görünürlerde yoktu. Çömeldiği yerde tabakasını çıkarıp sigara sardı. Kağıdını diliyle ıslatırken çöğelip İsmet'in evinin tarafına baktı. "Belli ki, analarından ayrılamamışlar henüz" diye düşündü ve sevindi. Sonra birden aklına geldi. Komşu Rum köyündeki Hristaki'den alacağı vardı. Birçok hamallık işlerini halletmişti. Borcu biriktikçe birikmiş, haftaya öderim demişti. "Üstüne yatacaktır gene, korkarım. Gidip yalvaralım gene bakalım... Bir kere de fıkaranın hakkını teri kurumadan ödeyiverin bra!.. Gene yokuşa sürmeseydi balay..." deyip tekrar dönmek üzere sessizce kalkıp gitti.

*

Arabaları hakkında övgü düzen almancıları ayaküstü seyretmekte olan Gebeş Kâzım, ayaklarını açmış, sağ cebindeki eliyle ha bre apışını körüklerken, peykede oturan almancıların en kıdemlisi Azmi'ye sordu:

“Bu arabalar kim bilir ne pahalıdır ba Azmi?.. Bu çulsuz takımı nasıl edinmiş bunları yav?”

“Borçlanarak tabii ki... “

“Ha, sanki!.. Ödenmek bilmez onca para ba! Gösteriş olsun deye o kadar borca girmiş, sonradan görmeler desene...”

“Gösteriş, merak, edinmek, bilmek, kullanmak arzusu... Hepsinin toplamı... Bir ihtiras, bir özlem, doyum isteyen bir açıklık... Her nasılsa...Bunu tatmin edecek imkânı geçirmiş ya eline. Onu ırgalamıyor pek... Taksidini ödeyemezse bırakıyor arabayı; o kadar... Ya sen Kâzım efendi, böyle bir imkâna sahip misin?”

Gebeş Kâzım, başını ters ters salladı; ses etmedi. Muhatabı eski kurt, eski tüfek, alaylı öğretmenlerden Hüseyin Efendi'ydi. Gebeş'in ne menem hoyrat, nobran, karaağızlı, düşkünezen bir mirasyedi olduğunu biliyordu. Yoksul görmeye alıştığı bu çocukların değişen durumunlarını kıskanıyordu aslında...

*

Babası Yantal Akif'in ayrılışını fırsat bilen deli Mistik, adeti bellediği toprakbastı parasını toplamak için almancıların yanına girmek üzere ayağa kalktığında, yaşıtı olan Fehmi, her yıl Almanya'dan gelişinde yaptığı gibi, elinde bir ekmek ve bolca katıkla Mistik'i karşıladı, sırtını okşadıktan sonra:

“Otur aretlik (ahiretlik. Akranların birbirlerine hitapları), dedi, açkılmışsındır biraz birşeyler ye.”

“Yiyelim ya. Toprakbastı parası da toplacam Almanya'cılardan.”

“Önce bir doyur karnını, sonra o da olur. Giymemişsin dün İsmet'in verdiği yenileri...Eskiler sırtında gene... Hem de iyice kurumadan giymişin... Ah bra aretlik ah!.. Puntaya karacaksın be yav Allah korusun!”

Mıstık yiyeceklere yumulmuş, iştahla yemektedir. Soluklandı:

“Ölürsem öleyim be ya, kıyamet mi kopçak?! Ben kendi urbalamnan ta rahatım ba. Gece de sıcaktı, kuruttu unları...”

Fehmi ince ruhlu, iyiliksever biriydi. Dün Mıstık'ın kardeşi İsmet'e yardım etmiş, Mıstık'ı kaldığı evin avlusunda su ısıtıp birlikte yıkamışlar, İsmet'in getirdiği yenileri giydirmişlerdi. Üzerinde tutacağından emin olmadıkları için her ihtimale karşı eskilerini de bir güzel yumuşlardı. Nitekim hafifçe nemli olmalarına rağmen gene onları giymişti. Yeni olan her şeyi yadırgıyordu.

İsmet'le Fehmi Almanya'da hem komşuydular, hem de aynı fabrikada çalışıyorlardı. Avrupa'da Mıstık gibilerinin, gördükleri sıcak ilgiyle, toplum içinde, normal bireyler gibi, pekâlâ yaşayıp gittiklerine gıptayla şahit oluyorlardı. Hatta buldukları iş yerinde kendisine verilmiş münasip bir işte gerektiğince çalışan böyle birini biliyorlardı. Zira, o ülkede insanlar, birbirlerine, haddini bildiren bakışlarla bakmıyorlardı en azından.. İnsanı, ağmanı var diye horlamadıkları gibi öyle acıyarak da bakmıyorlardı; zavallılağa mahkum edercesine...

Kahve önünde Almancılarla oturmakta olan Gebeş Kâzım'ın hık demiş babasının burnundan düşmüş oğlu ay Necmi, Mıstık'ı doyurmakta olan Fehmi'ye ünledi.

“Vazgeç onu doyurmaktan ba, aç diil o!.. İhtiyacı yok onun. Sevap kazanmak istersen caminin bir sürü eksikleri var; onları halledin!”

Fehmi aldırış etmedi. Mıstık küfürle mırıldandı.

“Boşver aldırma aretlik yemene bak sen.” dedi Fehmi. Mıstık yerken homurdandı durdu. Gebeş Kâzim Fehmi'yi kastederek:

“Bu herifin dinnen imannan alâkası yok ba! Yahova mıdır nedir?! Hele Almanya'ya gideli beri, camilen arası açılmış herhalde.”

Hüseyin Efendi dayanamadı:

“Senin gibileri göre göre camiden soğumuştur haklı olarak. Öyle ya, Yahovalıkla itham ettiğın kişiye bak; camiye gitmeden de insanlığı öğrenebilmiş. Sana yakışan düşkünezenliği değil de insan gibi düzküngözetenlik yapıyor. Hangisi makbuldür Allah katında dersin? Bunu bilmek için aklın nebzesi de kâfidir ya; ondan nasibi olan için tabii!”

“Bizim kendimize kadar aklımız da var, fikrimiz de, mâlim efendi. Kimsenin aklına ihtiyacımız yok. Namazın Allah'ımıza karşı borç olduğunu da biliiz çok şükür!”

“Allah'ı kulundan borç uman fâni seviyesinde düşüneceğine yarattıklarına karşı sorumluluklarını yerine getirsen daha makbule geçerdi diyecem de nefesime yazık olacak! Gafile kelam nafile kelam çünkü.”

“Ne sorumluluğumuz var ba mâlim efendi, de bakalım?”

“Oğlun bir yandan, sen bir yandan ve de senin gibiler... Sağa sola it gibi siymekten vazgeçerseniz sevaba girersiniz diyorum.”

“Bana bak mâlim eskisi! Ağzını topla; toplatırlar yoğsa!”

Emektar öğretmen öfkeyle bastonunu sallayarak oturduğu yerden doğrulup dineldi:

“Ne yaparmışsın bre küstah?! Yap da görelim hele, ardına koma!”

Bu çok görmüş geçirmiş emeklinin şakası olmadığını iyi bilen Gebeş Kâzim, daha fazla ileri gitmeyi göze alamadı, ardın ardın geriledi. Yutkunarak, kısık sesle:

“Belâ mısın nesen, git işine ba!” diyebildi.

Almancların eskisi Azmi, hepsinden önce ayağa kalkıp öğretmenin koluna girdi. “Öğretmenim, namaz vakti yaklaşmakta, buyurun aptesliğe doğru gidelim yavaş yavaş.”

Peykedeki diğerleri de kalkıp ya sabır çeken öğretmeni takip ettiler. Cemaat binasının apteslik bölümüne girdiklerinde aralarından biri;

“Öğretmenim” dedi “Şu kendini bilmez soysuzlara ne güzel de hadlerini bildiriyorsun.”

Diğerleri de "Oh be!" dercesine âdeta bir ağızdan:

“Ağızına sağlık öğretmenim” dediler.

“Olmuyor ama efendiler!” dedi öğretmen. “Oradayken ağızınız kirada mıydı ki, şeytan geçmiş gibi suspustunuz?! Biliyorum hepimiz Nemrut'a karşısınız ama; bu yetmez. İbrahim'in yanında olmak gerek... Siz böyle köpeğe hoş, kediye pist demezseniz, ite gem vurmuş olursunuz ki, o da kendini at sanır. Unutmayın sükut ikrardan gelir. Haksızlığa karşı susmak, onu tasvip etmek olur. Değil mi ya?”

*

İsmet, bir eşek yükü erzakla gelen kardeşlerini hasretle kucakladı. Eşeği hareme çekip yükünü indirdi. Kardeşlerini hoşladıktan sonra hediyelerini koştı getirdi. Onları içeriye buyur edememenin hüznüyle ezikti. Karısının kardeşlerini kovumsayacağını biliyordu. Aile fertlerine seslenip bahçeye inmelerini söyledi. Neden sonra

geldiklerinde ne sarılıp öptüler ne de ellerini sıktılar Mahmut'la Hasibe'ciğin. Sadece kuru bir " Hoşgeldiniz, nasılsınız " dediler, o kadar... Çocuklar gerçi samimiydiler, yüzlerinde gülücüklerle yaklaşmışlardı halalarıyla amcalarına. Ama anneleri Fadile'nin yüzündeki gülücük maskeden ibaret; zorakiydi.

Mahmut'la Hasibe, öylece kalakalmışlar, sevgi, hasret, kucaklaşıp koklaşma duygularıyla dolup taşan yürecikleri avuçlarında, hiçbir karşılık beklemeden sunmaya hazır, koca bir yıl sabırsızlıkla bekledikleri bugünün şu anında özlemle seyrettikleri ay parçaları yeğenlerine ulaşmışken el sürüp dokunamamalarının nedenini hiçbir zaman anlamayacaklardı. Ama zararı yoktu. Güleç yüzlerinde gülümseyen gözlerle hal hatır sorup hoş geldiniz dediler ya; getirdikleri erzakla da sofralarını bir güzel donatıp afiyetle yiyeceklerdi ya... Bu dahi onların kanaatkar yüreciklerindeki mütevazi mutluluğun yeşerip canlanmasına yeter artardı bile...

İsmet, durumu acıyla gözlemledi. Daha sonra geleceklerini söyleyip kardeşlerini selam ve selametle uğurladı. Karısına dönüp, güya olan bitenin farkında değilmişçesine,

"Hadi canım hazırlaniverin de gidip anacığımı görelim." dedi.

Karısı Fadile, çocukları içeri gönderdikten sonra İsmet'e döndü:

"Bak İsmet; söyleyeceklerimi yanlış yorumlayıp bana gücenme sakın. Kız evlatlarımız var bizim. Büyüğü onbeşinde, öbürü de hemen ardında. İkisi de genç irisi maşallah. Kız evlat oğlana benzemiyor,kapı kapı gezip kısmetini arayasın, evinde bekleyeceksin mecburen talibi çıksın diye..."

"Fadile! Neler söylüyor senin ağzın öyle? Ahırda besiyeye çekilmiş mal mı ki bizim çocuklarımız celep bekler gibi beklesinler? Dilin

sürçtü herhalde.Sadede gel lütfen, lafı nereye getireceksen bir an önce söyle.”

“Kızlarımızın sizinkilerle birlikte görünmelerini doğrusu sakıncalı buluyorum İsmet. Baban kötü isim yapmış. Çocuklarımızın geleceği için yani. Kötü izlenim bırakır gören gözlerde. Yanlış anlama n’olur...”

Burada, İsmet dayanamayıp karısının konuşmasını keserek söze girdi:

“Şu anı keşke hiç yaşamamış olsaydım. Bu talihsiz sözler çok sevdiğim insanın ağzından dökülmemiş olsaydı keşke. Başkaları hakkımızda şöyle veya böyle düşünecekmiş diye gerçeklerimden, aslımdan, insanlığımdan istifa mı edeyim? En kötüsü, evlatlarıma kötü örnek olup sahtekarlığı mı öğreteyim? Güneş balçıkla sıvanmayacağına göre doğamızın gerçeğine, aslımıza sırt çevirmenin ne anlamı olabilir ki sahtekarlıktan başka? Biz, sağduyumuza, özgür aklımıza ket vuran cehalete sırt çevirmeliyiz aslında. Bunca yıldır Avrupa’da görüp gözlemlediklerimizden, seyrettiğimiz eğitici filimlerden az çok okuduğumuz değerli eserlerden edindiğimiz bilgilerin ışığında gerçeklerle yüzleştikçe, nelerden yoksun bırakıldığımızı, yazıklanarak konuşup dertleşen ikimiz değil miydik? Sonra da ne pahasına olursa olsun evlatlarımızı okutup hatırlı yerlere getirmek boynumuzun borcu olsun diyenler başkaları mıydı? Bütün bu gerçeklere varıştan sonra batıda ısrar etmenin sığılı iç burkuyor doğrusu...”

Karısının analık içgüdüsyüyle sarfettiği bu denetimden yoksun sözler İsmet’in yüreğini karartmıştı. Kırgın bir sesle:

“Siz çocuklarla hazır olduğunuz uygun bir saatte gidersiniz herhalde, ben gideyim bari, anam merak eder.” deyip kendini dışarıya atarcasına ayrıldı.

“Selam söyle” dedi Fadile mahçup ve pişman.

Baltayı taşa vurduğunu anlamıştı. Çok hayıflandı. Ne yapıp yapıp vaziyeti kurtarmalıydı. Bir çuval inciri berbat etmişti. Ahdetti. Kafasında peydahladığı bu iç burkutan kuruntuları bertaraf etmeliydi. İsmet’inin gönlünü hoş edip hep birlikte ailecek gitmelerini sağlayacaktı. Hem de bu akşam. Kaynatasının da evde olduğu bir saatte. Baba özlemiyle yanan kocasının buna çok sevineceğini biliyordu.

İsmet, yüreği buruk; anasına sarılıp elini öpmek, kokusunu duymak, başını bağrına yaslayıp içini dökmek özlemiyle yürüdü. Şu an nasıl da ihtiyacı vardı ona. Aslında dün gelir gelmez koşmak istedi anası ve kardeşlerine ama evde olmadıklarını, gündelikçiliğe gittiklerini öğrendi. Geç vakit döndüklerinde ise babası evdeydi. Ona çok kırgındı. Ama buna rağmen içinde, babasına karşı için için artarak tüten hasretin var olduğu da gerçektir. Onu anlıyordu. Çok hırpalanmış, çok yıpranmıştı. Görünmez lakin amansız bir yarayla mustarıptı. Belli ki ruhen yaralıydı. Geçmişinde aldığı yaraları aşır atlatamıyordu. Cahil ve kapalı bir toplumun duyarsız kabuğu içinde sağır, dilsiz yaşam tarzının kurbanıydı o. Bugün artık bundan kesinkes emindi. Yardıma ihtiyacı vardı babasının. Derhal elinden tutmalıydı. Kendini suçlu hissetti. Bugüne kadar nasıl bilememişti? Onu daha fazla ihmal etmek ihanetti. Bu akşamdan tezi yok, ailecek geleceklerini annesine müjdeleyecekti. Onca yüklü duygular eşliğinde koşar adım ilerlerken özlediği anacığına nasıl da muhtaç olduğunu düşündü.

*

Akif, Hristaki’den kasıtlı ertelenen alacağını alabilir umuduyla komşu rum köyüne girer girmez karşıdan ona doğru gelmekte olan köyün papazını gördü. Yolunu değiştirmek istediye de çok geçti.

”Bu lanet iblisle karşılaştım a bugün işim gene rast gitmeyecek” dedi içinden

Birçok Yunanlı’da tabiri caizse ırsi bir karakter arzeden Türk düşmanlığı, bu papazda kan kırmızıydı. Bir Türk’le karşılaştığında selam verme tenezzülüne düşmemek için ta karşıdan laf salatası kabili gevezeliğe başlar, selamı gürültüye getirirdi. Çoğu dengi gibi, Tük azınlığını, Yunanistan aleyhine faaliyet gösteren beşinci kol haini bellediği için bundan kendine vazife çıkarmış; Akif’i de bu menfur emeli için dört dörtlük piyon olarak düşünmüştü. Köyünün hakiri idi ya. Güya köyünde sinsice çevrilen hain dolaplardan kendisini anında haberdar edecekti.

Gözlerinde nasıl da büyötmüşlerdi bu gariban azınlığı. Nice orun sahibi vasıflı kodamanlar bu zihniyetteyken sıradan papaz farklı düşünebilir miydi? Aslında galiba birincileri rahatsız eden Yunanistan’ın Trakya denen bu bölgesinin Yunandan ziyade Türk kokuyor olmasıydı. Bu kokuya hiç tahammülleri yoktu. Ne yapıp edip giderilmeliydi.

Papazın ona bu gözle bakması Akif’in fena halde canını sıkıyordu. Her karşılaştıklarında aynı teraneye yüzleşiyordu.

”İyi dusundun vire Akif? Patrida’na (vatanına) çok faydan olazak vire! Para yardım çıkabilir devlettan hem da!”

”Papaz efendi! Sana cevap vermekten ben çok usandım beyav. Sen bıkmadın mı aynı şeyi ısıtıp ısıtıp önüme koymağa? Beni rahat bırak; benim işim diğil bu. Hem boşuna kuruntu yapmaktasın sen. Kendilerinden bile habersiz bu fıkaraaların ne zararları olcak memleketlerine beyav? Çoğu geçim derdinde zaten. Varsa bir zararları o da kendilerine. Gücü gücü yetene dedikleri gibi... Bana gelince, herkesin bildiği gibi esamisi bile okunmayan bir sapı silik. Senin anlayacağın, istesem de senin işine yaramam. Hem koca

devlet varken sana ne bundan? Karakol, zaten her gün gibi köyümüzde. Onların gönüllü ispiyoncuları vardır. Hem de bire bin katarak verirler raporlarını; memleket meselesi çünkü hafife alınmaz. Demem o ki senin üzülmene gerek yok , kilise sana dar mı geliy papaz efendi? Hadi eyvallah, benim işim var, sana uğurlar olsun!”

Akif yoluna revan olurken papaz ardından “Sen taa çok çekezen bu kafadan vire; ilithyeTurko! (ahmak Türk)” diye homurdandı.

Akif kös dinledi. Hep duyup alışageldiği bir nevi küfürle kapatmış olmalı çenesini diye düşündü.

“Ben de söyledim a söyleyeceğimi yüzüne karşı papaz efendi bir daha bulaşma bana” diye geçirdi içinden. Kendi köylülerine karşı kuyruğu kısık halini düşününce yüreciği cız etti.

*

İsmet’in anasıyla vuslatı, çok duygulu ve coşkuluydu. Dertleşip söyleştiler, doyasıya hasret giderdiler. İsmet, çocuklarıyla gelememiş olmanın burukluğunu, her ne kadar belli etmemeye çabalasa da Hatice, analık önsezisiyle evladını mutsuz eden kederin kaynağını pekala sezmişti. Yerde, anasından yadigar yegane serveti, emektar kilim dokuma tezgahında dokuduğu kilimin üzerine serilmiş, kocası Yantal Akif’in el emeği pöstekilerden birinde diz çökmüş oturan oğlunun başını şefkatle okşadı ve gelininin kendilerini kovumsayan tutumunu mazur göstermek, dolayısıyla oğlunun yüreğine su serpmek adına söze girdi:

“Anaları, öyle dışarıdan ilk bakışla anlayabilmenin mümkünü yoktur kızanım. Evladına sıra geldi mi, ananın yüreciği de akılcığı da başka türlü çalışmaya başlar. Zapt altına alınmaz o gayri. Endazeye vurup anlamanın da yolu yoktur bunu... Karın da bir ana

işte. Yavrularını esirgemek, analar için şaşılması değil. Akıl ve mantıkla erilmez onun sırrına. Çünkü kördür. Allah'ın bir hikmeti zaar (zahir)... Bunu böyle bil ve kabul et kızanım. Bırak su yatağından akadursun. Sen yüreciğini ferah tut ve de sevin. Bak; Allah bağışlasın ay parçaları iki yavrucuğunuz ve onların üzerine titreyen bir ana. Önemli olan bu değil mi zaten? 'Çocuklarımızı okutup adam etmek biricik meramımız' derdiniz hep. Sakın ola vazgeçmeyin evladım. Cahil kalmasınlar. Hatırlı insanlar mertebesine yükseltin yavrularınızı; itilip horlanmasınlar. Cahiller arasında yaşamak pek zor kızanım. Cahil kendinden başkasını beğenmez. Kırıcı olur. Hiç hırpalamadan yetiştirin onları. Tartışmaya girmeyin karı koca onların yanında sakın. Sevgi ve muhabbetiniz daim olsun."

Anasının canevinden süzölüp gelen bu samimi öğütlerini adeta bir dalınç haliyle dinleyen İsmet'in gözleri buğulanmıştı. Bu yüce ruhlu, alicenap anaya şükran ve minnetle sarıldı. Başını göğsüne yaslayıp ana kokusunu teneffüs etti.sonra da kardeşlerini hasretle bağına bastı. Anasına sarıldığında, hep yapageldiği gibi, para tomarını yeleğinin cebine bırakıverdi. Kadıncağız farkındaydı. Direnmenin faydası olmayacağını bildiği halde, her defasında "Gerek yok be güzel evladım, kendikendimize yetiyz çok şükür, kıt kanaat da olsa" demekten kendini alamıyordu. İsmet'in cevabı da, "Bilmez miyim gönlü gani anam, bilmez miyim" oluyordu.

Tam ayrılacakken İsmet'in gözü babasının saçak altında birikmiş el emeği eserlerine takıldı. Türlü desen ve boyalarla süslü birkaç yaba. Özenle yapılmış ve de oyma işi nakışlarla bezenmiş su yatıkları. Boy boy ağaç kaşıklar ha keza, süslü nakışlı. Süpürge bitkisinden, gayet ustaca bağlanmış klasik süpürgeler. Bir köşede özenle tamir edilip yenilenmiş değişik ölçülerde ayakkabı çiftleri. Bunların yanısıra sıkıca bağlanıp konmuş bir yük, ayrıca göze

çarpmakta. İsmet bunun ne olduğunu anlayabilmek için yaklaşırken, anası:

“Onlar da benim göz nuru emeklerim be evladım. Dokuduğum kilimler, yün örgüsü çoraplar, fanilalar, oya işlerim... Geçim kaynağımız işte, n’apalım, biraz ondan biraz bundan...”

“Öyle mi anacığım? On parmağında on hüneri, alçak gönüllü fedakar anam benim. Çok yoruluyorsunuz biliyorum.”

“Alın terlemeyince mal kazanılır mı ya? İhtiyaç insanın kamçısıymış kızanım. En çok yorulan babacığın. O garibime hiç dur durak yok. Damında sığırı, ağılında davarı hastalanan ona koşar. Ücret olarak gönülden ne koparsa verilir çok kere de gürültüye gider. Allah babanın yokluğunu göstermesin. Sayesinde sayebanız şükürler olsun.”

“Onun bir elini bırakıp ötekini öpeceğiz anacığım. Geç bile kaldık. Satılıyor mu bari bu yaptıklarınız diyecektim?”

“Satılıyor da; köyümüzde bilhassa, çoğunlukla veresiyecilik geçerli olduğundan ödenmiyor. Herkes borcuna sadık kalsa hayatımız bambaşka olurdu kızanım. Komşu Rum köyünde biraz başka, ama en iyi satışı kasabada yapabiliyoruz. Bildiğin gibi gündelikçiliğimiz oluyor ayrıca. Çok şükür geçinip dururuz da babanın hiç huzuru yok be evladım. Zaman zaman içinden kabaran bir sıkıntı, onu ondan alıyor sanki. Sonra da ne yaptığını kendi de bilemiyor artık. Çocukluğundan beri uğradığı haksızlıklar, onu bu hale düşürmüş. Sünnetçi nine anlattı bana herşeyleri. O kadıncağız var ya, bu köyün tarihini bildiği gibi, bir bir herkesin cemaziyülevvelinden haberi var. Ne kötü insanlar gelmiş geçmiş bu köyden kızanım.”

“Farkındayım anacığım farkındayım. Geç de olsa ayaklarım suya erdi. Haksızlık ettim babama, aramıza mesafe koymakla.

Bilemedim. Bir insanın çocukluğu anavatanıymış. Anavatanını tarumar etmişler onun!”

“Ne demek o be kızanım?”

“Babam demek anacığım babam! Bu akşam artık hasret bitecek. Bu akşam tüm aile yeniden kaynaşıp bir olacağız, diri olacağız ve de babamı düşürüldüğu o gayya kuyusundan ne pahasına olursa olsun çekip alacağız. Bu akşam anacığım bu akşam, her şey güzel olacak. Babama selam söyle; müsterih olsun!”

*

Hristaki, Akif’e olan borcunu gene deve yapma peşindeydi.

“Param yok vre Akif. İlerde verezem vre, derken, güya dostça dokunuyormuş bahanesiyle, sivritip sertleştirdiği yumruğunu Akif’in sinesine şiddetlice batırıyordu. Bu, eşiğimi aşındırmaktan vaz geç,yoksa karışmam demekti.

Birçokları gibi o da Akif’in gözden alçak, kolay yutulur lokma olduğunu biliyordu. Hristaki gibiler için bir artı avantaj da avın, azınlık içinde azınlık oluşuydu.

Hanidir sessizce dışarıya kulak kabartmakta olan Hristaki’nin karısı Asia, içeriden bayağı bir hışımla çıkageldi. Rumca:

“Hala mı bu yoksulun hakkını ödemedin lanet herif, diye kocasını payladı. Ver cebindekileri”, dedi.

“Hristaki ikiletmeden, bunlar işte”, deyip uzattı.

Mevcut nakit, Akif’in hakkının bir kısmını ancak karşılıyordu. Asia, temiz Türkçesiyle,

“Kusura bakma Akif, dedi. Şimdilik al bunları lutfen; öbür gün hakkının tamamı hazır olacak, istediğin saatte gelip alabilirsin.

Sakin çekinme. Sen gelemeszen bile oğlunu gönder, daha fazla gecikmesin; yeteri kadar gecikmiş zaten...Keşke daha baştan haberim olsaydı. Bundan sonra böyle bir şeye izin verilmeyecek, şart olsun. Az eğlen Akif,” demesiyle içeriye koştı.

Biraz sonra elinde, bir dolu, kalınca ve büyükçe kağıt torbayla döndü. İçinde bol miktarda çörek, kurabiye, kek vb. yiyecekler vardı.

“Çocuklar severler; ahiretliğim Hatice’ye de selamlarımı söyle. Unutma sakın,öbürgün paranı gel al!,” deyip uğurladı.

Asya’nın (Asia) ısrarla tembihlemesi, Akif’in büyük ihtimalle gelmeyebileceğini düşündüğü içindi.

Akif, duygulanmıştı.

“Ne gerek vardı onca zahmete Asya komşum, sağolun!” diyebilirdi ve mahçubane ayrıldı.

Daha fazla konuşamazdı, zira göz yaşlarını zor tutuyordu. Hızlı adımlarla ayrılır ayrılmaz içten içe ağlamaya başladı. Bir yandan da sesli düşünüyordu:

“Bu gönöl eri kadının attığı tırnağı bile olamazsın ya sen Hristaki efendi, talihsizin başına gelen o amansız hastalık mı sebeptir onu sana düşüren? Bir an gaflete düşüp seni hizaya getirebileceğini düşündü de iflah olmayacağını anlayınca iflahını kesmeye mi karar verdi? Ya da nedir kim bilir?..”

Asya, Samsun köylüklerinden mübadil bir aileye mensuptu. Mübadeleyi yaşayanlar, dedesi Tanaş dayı ile babaannesi Asiye teyzeydi. Babaanne, müslüman Türk olmasına rağmen gönöl verdiği köylüsü Tanaş’ından vazgeçmemiş, peşine takılıp mübadeleye katılmıştı. Bunu, ailesine rağmen yapmıştı. Asya’nın babası Niko, Yunanistan’da doğmuştu. Kızına, atalarının yurdu

olan Küçük Asya'nın anısına ve de anasının adını çağrıştırdığı için Asya adını vermişti.

Anadolu'dan gelenlere bu yeni yurtlarında Küçük Asya'lılar anlamında Mikrasyates denmekteydi. Yunanistan'ın Milletler Cemiyeti nezdinde ısrarlı politikasıyla mübadil edilmişlerdi. Ana dilleri Türkçe olan Ortodokslardı. Yunanca'dan zerre haberleri yoktu. Asya'nın düzenli bir Yunancayla tanışması, ilkokulla başladı dense yeridir. Kocası Hristaki onlar gibi değil, anadili Yunanca olan bir ailedendi. Asya, lise tahsilinden sonra yüksek öğrenimine Türkiye'de devam etmeye kararlıydı. Öyle de yaptı. İstanbulda öğrenimine başarıyla devam ederken yakalandığı amansız bir hastalıktan ötürü tahsilini sonlandırmak zorunda kaldı. Uzunca müddet boğuştuğu bu hastalık kısırlaşmasına da yol açtı. Bu hali onu çok üzdü. Zira bu yüzden hayatının anlamı olan, çok sevip seviştiği Barış'ına yüz çevirmek durumunda kaldı. Oysa Barış hastalığı müddetince onu hiç ihmal etmediği gibi,

“Ben seni seviyorum Asyam, başka bir şeyini değil; n'olur beni terketme de aşkımızın şarta tabi, göstermelik olmadığını tarihe geçirelim” diye öksüzler gibi yalvarmıştı.

Barış'ın samimiyetinden zerre kuşkusu olmadığı halde, kendisi aynı cesareti gösteremedi. Evet dediği takdirde onun iyi niyetini istismar eden bir bencil durumuna düşeceğini vehmetti.

“Sevdiğim insanı, bu eksikliğimle evlat hayalinden mahrum edemem” deyip noktalandı.

Şimdi okuyup yazarak oyalanmaya çalışsa da, o ilk ve gerçek aşkını unutmak şöyle dursun, kabre taşıyacağı aşıkardı. O denli unutamadığı bu serüvenini, Hatice hariç kimselerle paylaşmadı. Bugün, çocuksuz bir dul olarak kocası mevkiine kabul ettiği vasat adam, kendisi için hanesinin işini güden bir ikametgah

arkadaşından ötesi değildi. Aslında onun da, fazlasını hak ettiği yoktu.

Asya, uzunca boylu,esmer tenli, kara gözlü, güzelliği, konuşurken,geniş, cazip çehresinde ayan olan, dil açıklığı ve celadetiyle de göze çarpan kanatsız bir melekti.

Akif, kendisini adam yerine koyup hakkaniyet ve anlayışla muamele sunan bu saygıdeğer kadına karşı öyle yüce, öyle ulvi duygulara kapılmıştı ki, tarifi imkansızdı. Minnet altında olduğunu düşünüyordu. Bunun yükünü kaldıramazdı. Kendisine yapılan haksızlığa, kocasına rağmen direnen bu yüce kalpli kadının kapısını tekrar çalarak,

”Hakımın kalanını almaya geldim”deyemezdi. Dememeliydi.

Bu, mürüvetsizlik,hatta nankörlük olurdu. Kararını verdi. Gitmeyecekti.

”Nice ciğeri beş para etmezde kalmışken hakkım, bunu mu arayacam; helal hoş olsun” dedi.

Adımlarını daha da sıklaştırdı. Vefakar Hatçe’sini ve ona ettiklerini düşündü:

”Benim Hatçem cahil olmasına cahilken ne güzel huylara sahip ki, Asya gibi okumuş değerli bir kadın bunu farkedip onu en sevgili dostu kabul etmiş. Ama, ben var ya ben, Yantal denen Yezit!.... Ona uyguladığım baskılarla, izin vermedim, aslına ulaşmasına. Ne kötü biri olup çıkmışım ben? Nefret ettiğim o lanet olası hoyrat dölllerinden ne farkım var benim?.. Ben, bu suretin adamı olacak yaradılıştta değildim. İçimdeki Akif’in isyanından belli ki değilim. Siyretimin aynası olmayan bu sureti, ta kızanlığımdan başlayarak zorla giydirdiler bana. Hakaret, iftira, zorbalıkla kendime

yabancılaştırdılar beni. Ne suçumuz vardı bizim fukaralığımızdan başka? Babacığım bana:

“Doğruluktan, dürüstlükten şaşma evladım; aç ol, düz ol” diye öğütler verirdi.

Verirdi de ne işe yaradı? Kendisi de az kahrolmadı bana yapılanlar yüzünden. Dertli olup göçtü gitti bu dünyadan. Dürüstlük, geçer akçe değil bu köylüklerde. Adamdan sayılman için ya korkutan paran olacak beyler gibi, ya da ürküten naran olacak dayılar gibi. Efsane Civan Halil misali. Namı bugüne bugün dillerde. Benim gibi abalının irapta mahalli yok. Sen, böyle gassal elinde meyyit gibi sessiz kaldıkça aşağılanmayı hak etmekte sin Yantal Akif! Tepkini, sana reva görölen zulme karşı kullanacağına sen ailene karşı kullanıp, acısını onlardan çıkarırsın. Korkak aşağılık herif seni. Tüh, kalıbına tükürsünler senin!.. Allah belamı versin benim! Nasıl yapabilmişim onca zulmü karıma, evlatlarıma karşı, nasıl?! Ne aciz bir yaratık olup çıkmışım ben koca Rabbim? Bu can hala bu tende iken, pes edip bahanelere sığınmak yakışır mı insan olan insana? Üstelik İsmet'im gibi evladım, Hatçem gibi rüşvetsiz dost, vefakar karıcığım varken!..

Benim onca zulmüme rağmen sıdkı sıyrılmadı benden. Fedakar Hatçem benim. Tövbeler olsun ama bundan böyle...”

Akif, bütün bunları sesli düşünürken içini çeke çeke ağlamayı sürdürüyordu. Evine, çoğu kez yaptığı gibi, köyün içinden değil de dolanarak tarlalıklardan gitmeyi yeğledi. Kırkların bağrında kendini daha özgür hissediyor, gönöl huzuruyla derdini deşebiliyordu. Şu an evine Hatçe'sine bir an önce vasıl olmayı şiddetle arzuladı. Adımlarını sıklaştıırırken göz pınarlarından boşanan göz yaşlarının engel tanıdığı yoktu. Sabırsız adımları yol aladursun, o, tüm aile fertlerini adeta bir yumak yapıp bağrına basmak hayali ve arzusuyla yanıyordu. Dağ yürümezse abdal yürür misali, yüz

kızartıp oğlunun ayaklarına kapanarak özür dilemeyi kafasına koydu.

Akif'e bir haller olmuştu. Gerçek kişiliğine kavuşmuş gibiydi. İlk kez bu denli yumuşamış, ilk kez kendini özeleştiriye tabi tutuyor, özyargıyla yargılıyordu.

Eve yaklaşınca etrafı pürdikkat gözden geçirdi. Zinhar erken gelmiş olmamalıydı. Çocuklar henüz ayrılmamış olabilirlerdi. Birdenbire ortaya çıkıp onların huzurunu kaçırmamalıydı.

Görünürde kimsecikler yoktu. Hareme açılan portaya sessizce yanaşıp içeriyi dinledi. Ses sada yoktu. Usulca hareme girdi. Dam(ahır) duvarı boyunca evin saçak altına ulaştı. Çıt yoktu. Oturdukları odanın kapısına sokulup kulak tuttu. Karısının içini çekerek Tanrı'ya yakarışlarını işitebiliyordu. Duaları, daha ziyade kendisinin dirliği üzerineydi:

“Huzur ver ona Allah'ım. Onun kendine gelmesini sağla. Düçar olduğu bu haller, ona has değildir. Özünde çok iyidir o. Ona yürek gücü ihsan eyle. Evlatlarımızın hatırına rahmetini esirgeme bizden ya Rabbim. Yeter bizi sinadığın ulu Tanrım...”

Akif'in, kendisi gibi, benliğinden çıkmış, lanetli bir adamın can yoldaşlığında inatla direnen bu vefakar ve fedakar eşin, canhıraş yakarışını yakinen işitmesiyle yüreği burkuldu. Bir silkinme haliyle Yantal Akif'e son perdede isyan etti. İçinden:

“Yettiye yetti artık bre rezil, kendine gel! Acılarının kefaretni, yuvandaki masumlara ödetmeye hakkın yok!” deyip içeriye girdi.

Şu ana kadar Yantal Akif'ten hiç umulmayan yumuşaklıkta sevecen bir ifadeyle, Hatçe'sini, kendine yedirmek istercesine bağrına bastı. Hıçkırıklarla ağlayadururken, ona, umut aşıl原因 güzel diller dökerek kurak yüreciğine sular serpti.

Hatice, hiç alışık olmadığı kocasının bu haline önce şaşırıp korktu, ne yapacağını bilemedi. Sonra kanaat getirdi ki, Akif kendi içinde bir devrim yaşamaktaydı. Demek ki, Tanrı onu duymuş, dualarını kabul etmişti. Hamdü senalar etti. Hikmetinden sual olunmaz Yüce Tanrı, hiç umulmayanı gerçekleştirmiş, kocasının taşlaşmış yüreğini yumuşatıvermişti. Oysa ağlamak kim o kimdi. Gel gör ki, hala Hatçe'sine kenetli ve ağlıyordu. Hatice de bu mucizevi olay karşısında öyle şaşkın ve coşkundu ki, kendini daha fazla tutamadı, kocasıyla yekvücut ağlaştılar. Uzun ve hazin bir hasretin vuslata intikalini yaşıyorlardı.

Ağlaşma faslından sonra göz göze, diz dize dertleşmeye koyulmuşken, Hatice sıcağı sıcağına, İsmet'in baba hasretiyle yanıp tutuştuğunu, yetti artık deyip, bu akşam ailecek el öpüp af dilemeye geleceklarini müjdeleyiverdi.

Akif, Allah'ın bir lütfu olarak kabul ettiği, oğlunun bu niyetini ve kendisine duyduğu özlemi, öğrenir öğrenmez, gene içini çeke çeke ağlamaya başladı. Duyguları şahlandıkça şahlanmıştı. Demek ki nihayet bu akşam tüm aile kavuşum yaşayacaklardı. Torunlarını, evlatlarını, doyasıya, güle koklaya bağrına basabilecekti. Hem de gerçek manada canlı olarak... Bugünedek, sadece cebinde özenle koruyup taşıdığı fotoğraftaki suretleriyle avunmaktaydı. Şu an çok sevdiği oyuncağına kavuşmak üzere olan çocuklar gibi kıvançlı coşkuluydu. Ha bire söyleniyordu:

“Senin o güzel ağzından duyduklarım katiyen yalan olamaz değil mi Hatçem? Ben rüyada falan olmayım sakın” derken yanaklarını tokatlayarak yoklandı. “Değilim, değilim” dedi. “Demek öyle ha Hatçem? Benim hakikatlı uğlum bubasını silip atabilir mi hiç gönöl tefterinden? Yüce gönüllü evladım benim. Çok hasretlerini çektim ba Hatçem. Allah'ım acıdı bana, şükürler olsun.”

Böyle söylenirken gözleri hep ağlamaklıydı. Bir an fevri bir hareketle ayağa kalktı. Haremdeki, kendi elleriyle kazıp inşa ettiği kuyuya koşar ayak gidip bir kova su çekti. Yüzünü gözünü bir güzel yudu. Saçak altında her zaman hazır asılı durmakta olan kırmayı (yüz havlusunu) Hatçe'si çoktan eline almış peşinde onu bekliyordu. Karısı, gözüne, hiç bir zaman şu anki kadar güzel görünmemiştir. O güzel yüze, hasretle uzun uzun baktı ve elleriyle okşadı.

Hatice'nin çektiği sıkıntıların izleri, her ne kadar yüz hatlarını zorlamış olsa da güzelliğini teslim alamamıştı. Hatta belki de inançla, gönöl hoşluğuyla inadına zinde tuttuğu sadakat, sevgi, şefkat, vefa gibi hasletleri, o izleri, güzelliğine tabi kılmıştı. Buğday teni, uzuna yakın boyu, söbüce yüzündeki uyumlu burun, güleç, hafif şehla kara gözleri, ahenkli bir birliktelikle hala buradayız demekteydiler.

Akif, karısını, içinden gelen derin bir sevgi ve özlemle bir kez daha bağrına bastı:

“İçimde, bugüne kadar hiç nasibim olmayan bir ferahlık var ba Hatçem. Ben, bu sefil Akif'i, hiç bu kadar hafif, bu kadar rahat ve huzurlu gördüğümü hatırlamıyorum. Hamdü senalar olsun Yaradan'a.”

“Ko Allah versin Akif'im. Seni böyle görmek beni nasıl mutlu ediy bir bilsen. Tanrı'nın bir lütfudur bu bize. Hamden sümme hamden”.

“Bir rüya gibi sanki Hatçem. Bana müsaade ver, gideyim de bir an önce, köy meydanında gururla seyredeyim uğlumunu. Gelmiştir artık. Sen de anca hazırlanırsın” deyip, tatlı bir heyecanla yola koyuldu. Belli ki, oğlunu bir an önce görmezse rahat edemeyecekti.

*

Asya, Akif'in tavrından alacağının kalanı için kapılarını çalmayacağını anlamıştı. Zira onu yeterince tanıyordu. Onun hakkına sahip çıkışı, boş elle göndermemiş olması, Akif'in minnet altında kalmasına yetip artardı. Akif kendi köyünde boynu bükük bir garipti. Garibe bir selam bile dünyalara değerken Asya'nın yaptıkları nelere değermezdi ki...Akif bunun altında kalır mıydı hiç. Bu yüzden Asya ne yapıp edip Akif'in hakkını tamamlamış bizzat teslim etmek üzere yola koyulmuştu.

*

Hatice, oğlunu görmek için sabırsızlanan Akif'i yol kapıdan selametlemiş, yüreğindeki huzurla, hasret gidererek haremde dönenirken, Asya, kapıyı birkaç kez tıklayıp içeri girdi. Hatice, mutlu bir anında en sevdiği arkadaşını da karşısında görünce dünyalar onun oldu. Yüzünde bir daha güller açtı. Asya'yı defalarca sarılıp öptü. Kendisinin akranı, dost gibi dosdoğru bir dostuydu. Her türlü sırrını rahatlıkla açabildiği sırdaşıydı da. Bir de Sünnetçi Nine'leri vardı. İkisinin de ortak dostları...İşte buyurun, o da girivermesin mi içeriye. Asya ayağını sürümüş olmalı. Üçü birden sevinç çığlıklarıyla sarmaş dolaş içeriye geçtiler.

Sünnetçi Nine namıyla maruf bu yaşlı kadın, iki kapı öte komşusuydu Hatice'nin. Kendi köyünde olsun, komşu Rum köyünde olsun sokakta feracesi omuzunda dolaşabilen, gözü pek, özgüveni yüksek, feleğin çemberinden geçmiş, babacan bir kadındı.Yaşının yüze dayanmış olması, maşallahı var zindeliğine mani değildi. Evinde yalnız yaşıyordu. Çok sevdiği ama erken kaybettiği ikinci eşinden Türkiye'de okuyup orada evlenip kalmış öğretmen emeklisi bir kızı, ondan, evli olan iki torunu vardı. Zaman zaman Sünnetçi Nineyi ziyarete gelmişler zaman ,zaman da o

gitmiştir. Kızı, onu yanına almayı istemekteyse de nine evinden ayrılmaya razı değildir.

*

Dostlarının ziyaretiyle mutluluğu katlanan Hatice:

“İnan olsun ki bugün Rabbi’min beni kayırdığı gündür. Akif’imin yüreciği hiç olmadığı kadar yumuşadı. Oğlum, babasına aralı durmakla hata etiğini, bu akşam artık el öpüp hasreti sonlandıracaklarını müjdeledi. Üstüne üstlük siz değerli dostlarım ne iyi edip buyurup gelmiş, mutluluğumu paylaşarak fakirhanemi şenlendirmektesiniz. Daha ne isterim ki ben Tanrı’mdan? Tekrar hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Sağ olsun nineciğimle her gün gibi beraberiz. Asya, sen nasılsın arkadaşım, epeydir görüşmemişiz gibi gözümde tütüyorsun?”

“Sağolasın ahiretliciğim. Epeydir dediğin, hepi topu iki hafta geçti Sünnetçi Ninemdeki beraberliğimizden. şu an her nasılsa yine birlikteyiz ya işte çok şükür; bunun tadını çıkaralım şimdi..Hem pek hayırlı bir olayın üzerine gelmişim ki, ne güzel müjdeli haberler işitiyorum senden. Nasıl mutlu oldum, bilemezsin. İsmet’ten de bu beklenirdi zaten. Hanenize bahar geldi desene. Gözün aydın olsun; canım arkadaşım. Bu arada, ben Akif’e olan borcumuzu getirdim. Unutmadan vereyim. Bugün gelmişti ya tamamını ödeyemediydik. Özür dilerim.”

“Ne demek Asya’cığım lafı mı olur? Zahmet etmişsin. Gönderdiğin bir koca torba yiyecekler için de ayrıca teşekkür ederim. Akif, senin hatır güden davranışlarından öyle etkilenmiş ki anlata anlata bitiremedi. İnsan evladı arkadaşım benim.”

“Estağfurullah Hatice, kim olsa yapardı.”

“Doğrudur” dedi Sünnetçi Nine, “kim olsa kaşık yapar yapmasına da sapını ortaya getiremez. Kadının bilhassa, kibar davranışlar sunup sergilemesi, tabiatında vardır; ama gizlidir. Açığa çıkması için, o yönde eğitilmiş olması, öncelikle başına buyruk, yani hür, bağımsız olması lazım gelir. Bu gibi hasletleri, doğal olarak, önce anasından görerek edinecektir. Gel gör ki bizde ana, bir avrat olarak efendisinin iyeliğine kayıtlı olduğu için, kocasının örkü boyu hürdür. Kendisine ait değildir. Efendisi ne emrediyorsa onu yapacaktır. O da nedir? Herhalde itaattir. Onun dışında bir yenilik getirmeğe yeltenirse, “Seni gidi bostandan dışarı kabak, haddini bil, eski köye yeni adet gerekmez!” türünden sadece bir azarla karşılaşması talihi eserdir. Zira işin içinde kötek de vardır. Demem o ki, gelişmesine izin verilmemiş, cismiyle adeta bir günah kumkuması kabul edilmiş ana, evladına, bu şartlarda artık ne edinebildiyse onu verecektir.”

Asya, “Ninem, belli ki haklı olarak senin içine dert olmuş sizin, içine kapalı, din baskılı toplumunuzdaki bu acı gerçekler”deyip söze girdi:

“Bu kapalı toplum yapısında, kadının bir de inanç kaynaklı baskılanmışlığı, sadece kadın adına değil, toplum adına da büyük bir talihsizlik. Şöyle ki: Toplumun yapı taşı, temeli, eş deyişle çekirdeği aileyse, ailenin kilit taşı da annedir. Yavrusunu, rahmine düştüğu andan itibaren ta ki toplumun yetişkin bir bireyi olanadek besleyip büyüten, hatta öncelikle eğiten odur. Çocuk için aile, anne sayesinde yeri doldurulamaz bir eğitim kurumudur. ‘Çocuk babadan değil anadan öksüz kalır’ atasözü annenin önemini ayrıca vurgular. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucu lideri O büyük insan, bu acı gerçeği çok iyi bildiği için eğitime, bilhassa kadının eğitimine önem vermiştir. ‘Bana iyi yetişmiş analar verin, size iyi vatandaşlar vereyim’deyen odur. Dolayısıyla ben, bir başka önemli hususa da değinmek istiyorum:

Ne kadar kapalı ve tutucu olursa olsun her toplum, kendi içinden ya da dışından gelen etkilerle değişikliğe uğrar. Bu kaçınılmaz bir kuraldır. Çünkü toplum dinamik bir gerçekliktir. Yani canlıdır, hareketlidir, yerinde sayıp durmaz. Ancak değişimin milli çizgide seyretmesini sağlamak hükümetlerin işidir. Burada azınlık olan Müslüman Türk toplumunu etkileyecek dış etki herhalde öncelikle daha ileri aşamada sayılan gözü önündeki Yunanlı yaşam tarzı olacaktır. Bu değişimi er geç yaşarken, kendine has çizgiden uzak düşmemeyi, şu bilinçsiz haliyle nasıl koruyacaktır. Zira aradaki eğreti perde dinsel taassupla kadınların sırtındaki feraceden ibaret görünüyor! Vakit olgunlaşıp toplumunuz için değişiklik saati çaldığında, taassup beyni, ferace de eğini terk edeceğine göre feracesiz ferasesizler olarak olgun armut misali yenilip yutulmaya hazır durumda kalmış olmayacak mısınız?! Devlet babanın amacı belli çünkü: Ya Yunanlılaşıp bitmeniz ya da sözüm yabana defolup gitmenizdir. Siz derken karşı tarafla saf tutmuş hain ezikliği hissediyorum. Bize de dilimiz Türkçe'den ötürü az baskılar yapmadılar...

Kadının ihmal edilip mahrum bırakılmasından yola çıktık ya. Demem o ki, kadını tesettüre sokup cehalet zindanına hapsederseniz kendi ayakları üzerinde durabilen aydın bir toplum yaratamazsınız. Kolay yutulur lokma olmakta ısrar eden kuru kalabalık bir topluluk olarak kalabilirsiniz.”

“Çok önemli bir hususa dikkat çekmek istediğin belli Asya kızım. Ancak, o değişikliğe hazır duruma geldiği zaman bu toplum, herhalde gerekli bilinç düzeyini de yakalamış olacaktır diye düşünüyorum. Temennimiz odur ki, inşallah, bizde biz olarak barışırsız da size de biz olarak karışırsız.”

“İnşallah ninem inşallah! Temennilerimiz aynı yöndedir.”

“Doğru bildiğini açık seçik deyiveren sevgili arkadaşımın sözünü ettiği, kadını ile erkeği eşitlenip barışmış öylesi bir toplumu görmek bize nasip olur mu, sanmam? Hayali bile baş döndürücü.”

“Ancak sen kendini öyle hafife alıp, mağdur durumda olanlarla karıştıрма. Akifi de diğerlerinden ayrı tut. Onun seninle bir alıp veremeyeceği yok. O seni seviyor. Sen de bilmektesin ki,onun problemi kendisiyle ilgili. O da hallolma yoluna girmiştir. Sen, doğuştan getirdiğin cevherin, feleğin çemberinden geçmişliğinin tecrübesiyle çok güçlü ve farklısın. Bu önemli bir meziyet. Ninem engin birikim ve deneyimiyle ayrı bir kıymet. Boşuna mı sığındım ben sizin arkadaşlığınıza?..Bak işte, birlikteliğimizle o ideal toplumun küçük boyutta bir numunesini oluşturmaktayız. Aramızda tartıştığımız konulardan, uygarca ilişkilerimizden bu apaçık ortada değil mi? Çoğunluk değilsek de öylesi huzurlu bir ortamı hayata geçirebiliyoruz ya, keyfimizin kahyası mı var?..”

“Ha bak işte, arkadaşın tam da benim sana söylediklerimi, ala bir dille ifade etti, Hatçe kızım, duydun mu?”

“Beni göklere çıkartmaya bayılıyorsunuz ya ben de kendimi bir şey sanacağım maazallah. Ben başlangıç kahvelerimizi hazırlamaya gidiyorum. Doyumsuz sohbetlerinizi kahve eşliğinde sürdürmenin saadetini yaşamak istiyorum çünkü. Sohbetimiz devam edebilir. Birbirimizi işitiyoruz nasılsa. Bir de müsaadenizle itiraf etmeliyim ki, sizlerle olduğumda hem dilimi geliştiriyor hem de kendimi azat edilmiş kuş gibi hür hissediyorum. Bunun, siz dostlarımın sevgisi, saygısı ve hoşgörüsüyle beslenen atmosferden ileri geldiğini farkettim. Düşünüyorum da, bu insanca ilişkilerin daha ziyade hüküm sürdüğü ninemin doğduğu o köyde doğmak nasip olsaymış ya bize de. Hasretiyle yandığımız huzuru bulurduk belki orada. Akif'im kendi olarak yetişir, beni de öylesine sever, mutlu ederdi.”

“Hatçe, güzel kızım, senden, ailenizden yana her şey yoluna girmenin eşiğinde. Hem de bu akşam. Ufukta şafak aydınlığı belirmiş durumda. Şüpheyeye mahal yok. Sen yüreciğini ferah tutabilirsin artık.”

“Evet değerli arkadaşım ninemin belirttiğı gibi güneş doğmak üzere, durum aşikar. Dediğim gibi, İsmet’ten bitiyor iş. O kararını verdiğine göre mesele temelden hallolmuş demektir. Endişelenecek bir durum yoktur. Hiç merak etme, sen de eminsin ki, Akif’in seni zaten seviyor, sevmeye de devam edecek. Birlik olunca aşılmayacak engel yoktur. İşte o birlik hanenizde gerçekleşmiştir. Bir diğere birlik de bizleriz. Bunu da unutma! Kötümser olman için bir sebep yok arttık.”

“Evet Hatçe kızım arkadaşının sözünü önemse! Şu bir hakikattir ki, eğitimle yoğrulup incelmemiş toplumlara hastır endişe ve güvensizlik. Aydınlanma dan mahrum bırakılmış böylesi cemiyetlerde sevgiyeye, saygıya, birliğeye, eşitliğeye gerekli önem verilemeyeceğı için korku ve güvensizlik hükmünü sürdürecektir. Gücsüz güçlüden korkacak, işçi patronundan, öğrenci öğretmeninden, Kadın kocasından çekinecek... Lanet olasıca korkuyu, kim neyeye ister? Hoyrat ağa, zorba mütegalibe, sömürücü para babaları, patronlar ister. Çünkü onların işine gelir. Böyle cemiyetlerde herkes kendi derdine düşeceğı için kimse bir diğere ile ilgilenmeyecek, dolayısıyla birlik, dirlik, dayanışma, haksızlığaya karşı toplu direniş ve de huzur olmayacak demektir. Aynen bu köyde olduğu gibi...”

“Pek güzel bilgilerle zihnimin açılmasına yardım ediyorsunuz. Cahil kafamda sorular oluşmasından anlıyorum bunu. Size ne kadar teşekkür etsem azdır. Nineme bir sorum var: Sevgili ninem, doğduğun köydeki o mezhep, değerli ilkeleriyle pek hoş da bu çivisi çıkmış dünyamızda işlerlik kazanabiliyor mu? Sünnilikte de

Allah kullarına farklı şeyler emretmiyor ki ninem. Aynı güzel amelleri emrettiğine göre, hayata geçtiğini gören var mı? Sizinkinde başkaysa farka yol açan sebep nedir?”

“Ninem, görüyorsun değil mi can arkadaşımı. Ben boşuna mı dedim o bir başkadır diye? Sorularına bakar mısın?”

“Bilmez miyim Hatçe’mi ben? Cevaplamaya çalışayım. Akıllı bir yaratık olan insan, aklına, mantığına hitap etmeyen söze, sava inanmaz. Aklım yatmadı, mantıklı bulmadım der. İnanmış gibi görünebilir. Burada ya kör inanç ya menfaat ya da herhangi bir çekince sözkonusudur ki, sonuçta körlük veya ikiyüzlülüktür. Körü körüne inanç, adı üstünde düşünüp taşınmadan kabul gördüğü için samimi olamaz. Ayrıca zamanın akışına kapalı, değişimin değişmezliğine saygısızdır. İleri sürülen bir şey, aklın, mantığın onayına tabiyse makbuldür. İnanç, düşünmeden kabul edilmesi için ileri sürülür. Çünkü inaktır. Eleştiriye kapalıdır. Bahsettiğim benimki, tutucu olanla kıyaslanmayacak kadar yeniliğe açıktır. Şekilden kurtulmuş, mana olarak aklın kalbindedir. Ozanın sazına, sözüne, dolayısıyla halkın gönlüne, anladığı öz diline yerleşmiştir: “Her ne ararsan insanda ara /Kudüs’te, Mekke’de, hacta değildir” diyen Hacı Bektaş Veli’mizin daha önce de defalarca andığımız bu değerli sözünün akla mantığa aykırı olduğunu iddia etmek mümkün müdür? Tanrı’nın kullarından istediği de herhalde bu olmalıdır... Bir şey daha söyleyim size. İlk defa duyacaksanız, muhtemelen tuhafınıza gidecek, yadırgayacaksınız. Bir ozanımız vardır bizim. Aşık Veysel Şatıroğlu. Yedi yaşında çiçek illetiyle gözlerinden olmuştur. Şöyle der: ‘Beni hor görme kardaşım/ Sen altınsın ben tunç muyum/ Aynı vardan var olmuştuz/ Sen gümüştün ben sac mıyım/ Ne var ise sende bende/ Aynı varlık her bedende/ Yarın mezara girende/ Sen toksun da ben aç mıyım?’ mantığın ışığında eşitliği haykıran, benimle aynı inançtan olan bu can, karısının kendisini terk edeceğini fakettiğinde, kaçacağı gece

akşamdan, ayakkabısının içine para bırakmıştır. Şükranne olarak!.. Onca yıl kendisine can yoldaşlığı ettiği için!.. Bu davranışı, bir de, 'Avradın sırtından sopayı karnından sıpayı eksik etmeyeceksin' zihniyetiyle karşılaştırım. Kıyas kabul ediyor mu?"

"Ne diyorsun be ninem, inanılır gibi değil. Benim aklımın alamayacağı bir davranış ya, herhalde insanca olmadığı söylenemez.. Hayran kalınmaz mı hiç böylesi insanlık haykıran inanışa?"

"Sağol Hatçe kızım."

"Canım ninem, al benden de o kadar. İlk defa duyuyorum ki, takdir etmemek elde değil. Münferit de olsa sizin inancınızda hayatiyet bulunduğuna göre mantığa açık dogmaya aldırış etmeyen bir inanışa benzemekte ki, ona felsefi bir gözle bakılsa yeridir.Ayrıca bu yaşına rağmen, ne güçlü hafızan var ve de ne çok bilgi sahibisin be ninem, maşallahın var. Her halınla zinde kalışını, doğduğun o köydeki bahsini ettiğin bu hoşgörü kültürünün huzurlu atmosferine hamledebilir miyiz?"

"Asya, teşekkürler kızım. Öyle çok bilgili biri değilim. Ama okumaya meraklı mıyım, evet. Bildiğiniz gibi, öğretmen kızımın yardımlarıyla hem okumayı öğrendim, hem de kitaplarla tanıştım. Biz olmamızı sağlayan etkenlere gelince, bir değil, herhalde birden fazlası işe karışıyor olsa gerektir. Ama dediğin gibi, hoşgörölü yaşam tarzımızın, kadını, susturup erkeğinin sığıntısı gibi görmeyişi, benim hür bir kadın olarak yetişmemde payı olmaz olur mu? Muhakkak olmuştur. Tersine olsaydı, çaresizliğe teslim olup hayata küsmüş de olabilirdim. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki kızlarım, zulme boyun eğmemek gerekir. Direnmek insanlık hakkıdır. Ah vah etmenin yararı yoktur. Feryad salıp göğü deleceğine, Ferhat olup dağı delmelidir."

“Doğru olan budur da ninem, onun için de belli bir bilinç düzeyine ulaşmak gerekiyor. Görüldüğü gibi gene iş eğitime gelip dayanıyor. En büyük eksiklik çünkü...”

“Öyle ya kızım doğru söze ne demeli?”

Hatice, merak ettiği bir hususu hatırlamışken Asya’ya dönerek, “Değerli arkadaşşıma bir sorum olabilir mi?”

“Çok soruların olabilir sevgili arkadaşşım, tereddüte mahal yok.”

“Bizim din malumun ya, merak eder dururum, Hristiyanlık nasıldır? Biraz bahseder misin?”

“Tabii ki arkadaşşım. Önce şunu söylemeliyim. Ben, dindarlığa karşı değilsem de dindar biri değilim. Ama, seyrek de olsa kiliseye gittiğim olur. Daha ziyade yeni elbiseler aldığımda giderim, birçok kadınlar gibi. Gidenlerin bir çoğu elbette inançlı insanlardır. Kilisede, kadın, erkek, genci, yaşlısı, epey bir kalabalık oluşur ki, kıyafet teşhiri için bulunmaz fırsattır. Genç kızlarla delikanlıların bakışıp işmar etme imkanları da pek ala vardır. Bu arada papaz ve yardımcıları da görevlerini, hiç aksatmadan icra ederler. Ortodoksluk, Hristiyanlığın en tutucu mezhebi kabul edilir. Yunanlıların milli mezhebi gibidir. ‘Papazlar, istisnasız Yunan milliyetçisidir’ sözü abartılı sayılmamalıdır. Osmanlı’ya karşı Yunan kurtuluş savaşının örgütlenmesinde baş rolde onlar vardır. Bir de Türk’ün Kurtuluş Savaş’ındaki bir takım din adamlarının düşmanın zaferi için dua ettiklerini hatırlayalım... Belki de Yunanlı din adamının kurtuluştaki öncü rolünden ötürü, dinin bugüne bugün siyasetteki ağırlığı yerini korumaktadır. Ne var ki, bu dinde kadın, ne sarılıp sarmalanmış, ne de toplumdaki ayrı tutulmuştur. Bunun yanı sıra, pek çirkin bir alışkanlık olarak halk arasında, erkeklerde büyük bir kesimin, Hz. İsa’ya, Hz. Meryem’e, ve de hatta Tanrı’ya alenen küfrederek konuşma tarzları, lakırdının persengi misali

dilde yerleşiktir. Bu, o denli kanıksanmıştır ki, pek de öyle yadırganmamaktadır. Bu ayrıntıyı, İki inanç ve inananları arasındaki farka dikkat çekmek adına sunmuş olayım.”

“Açık fikirli, içi dışı bir olan dürüst arkadaşım benim. Her halini, her bildiğini, hiç çarpıtmadan açık seçik beyan edebilmektesin. Ben olsam, sebebini açıklamaktan aciz olduğum garip bir korkunun etkisiyle senin kadar gerçekçi olamazdım. Sayende çok şeyleri doğru olarak öğrendiğim gibi, senden ruhsal güç aldığımı söyleyebilirim. Ne kadar habersizmişim kilise içinde yaşananlardan, Hristiyan dininden...Tanrı'ya, Hz. İsa'ya, alenen küfretmelerine pek şaşırdım doğrusu. Dili bilmiyoruz ki olan bitenden haberimiz olsun. Nasıl korkmazlar çarpılmaktan? Yüce Tanrı küfürle anılır mı? Haşa sümme haşa. Her dara düştüğümüzde O'na koşuyoruz. Ben, her gün, her saat huzurundayım Rabbi'min. O'nsuz nasıl katlanabilir bencileyin bir fani, bu çileli hayata? Kimseleri bulamazken yanında; O, her andığın yerde seninledir.”

“Seni çok iyi anlıyorum, benim tertemiz saf kalpli arkadaşım. Şunu hiç unutma ki, Allah'tan sonra en candan dostların olarak bizler de varız senin yanında. Ayrıca senin arkadaşlığına su, ekmek kadar muhtacım onu da belirtiyim.”

“Ah kızım, bu köyde daha niceleri, onun arkadaşlığına, sohbetine bizler gibi katılmak isteğiyle yanıp tutuşmakta ya, kocaları olacak o korkak efendilerinden izin çıkmaz... Olmayan şanlarına leke gelir, maazallah pulları dökülür diye korkarlar.”

“Aman, geri dursunlar; sizler gibi dostluktan yana gönlü bol, samimi olamayacaklarına göre, eksik olsunlar. Ben, sizin dostluğunuzu, Rabbi'min bana bir ihsanı olarak kabul ediyorum.”

“Evet!.. İŖte böyle sevgili arkadaŖım. Önemli olan, arkadaŖın sayısı mıdır, iyisi midir? Bak, en mutlu gününde, tesadüfen de olsa sevincine ortak olarak beraberiz. Sadece üç kiŖiyiz ama mutluluğumuz dorukta.”

“Doğrudur Asya’cığım, tesadüfen gerçekteŖmiŖ gibi görünen bu güzel birlikteliğimiz, Allah’ın takdiridir diye düşünüyorum.”

“Tanrı’ya dört elle sarılmıŖ arkadaŖımı kıyamam. Tanrı, aŖıkar ki, bugüne bugün aranmaktadır. O, bir ihtiyaç gereği, insanoğlu tarafından yalvar yakar davet edileli beri, yanibaŖımızda niyazlarımız için hazır ve nazır beklemektedir. Bu Ŗartlarda yakınıımızdan ayıramayacağımız anlaŖılmaktadır. Zira O’na ihtiyaç sona erecek gibi değildir. En çok da, kendi aralarında birbirine sıkıca tutunamayan toplumlarda Tanrı’ya çok iŖ düşmektedir.”

“Asya, ağzın bal yesin kızım. Bahsettiğin o kendi aralarında birlik olamayan toplumlarda, sevgi yerine korku vardır da ondan... Korkan birey, bir güçlüye sığınmak zorunda kalacağı kesindir. Dolayısıyla o güçlünün, korktuğundan daha güçlü, daha bir korkutucu olması gerekmektedir. Bu durumda en kestirme merci, Tanrı kapısıdır. Böylece Tanrı da korku dairesine alınmıŖ olmaktadır. Sonuç itibarıyla korku hala geçerlidir. Demem o ki, bizlere, O koca önderin dediği gibi, eğitim ve de bize özel bir eğitim acilen gereklidir. Gene aynı noktaya geldik. Geçelim bu konuları artık, ne dersiniz?”

“Sevgili, değerli, ninem ve ahiretliğim, nice güzel diller dökerek paha biçilmez bilgiler sunarken yüreğime su serpip gönlümü de ferahlatıyorsunuz ya, ben size Ŗükredeceđim yerde ne diye dünyaya kara gözlüklerle bakmakta ısrar ediyorum ki? Nankörlük bu yaptığım. Sizlere sarılmak geldi içimden” deyip kaktı, önce nineyi sonra da Asya’yı hararetle sarılıp öptü. Akan göz yaşları, sevinç göz yaşlarıydı. “Sizler gibi kara gün dostlarım varken

dosttan yana tasam mı olurmuş benim? Ben sadece Akif'imın derdine yanmaktayım. O'na daha çocukluğunda başlayıp uyguladıkları insanlık dışı, aşağılayıcı, yüz kızartıcı cezalarla ruhunda derin yaralar açmışlar yiğidimin. O lanet olası günleri, çok iyi bilen Sünnetçi ninem bir bir anlattı bana. Akif'im işte bu travmayı açıp kendine gelemiyor bir türlü. Bu yüzden, O'nun bana ettiklerinden yakınmak şöyle dursun, sözünü bile etmem. O'nun bana ve çocuklarına karşı zaman zaman baş gösteren haşinliği, vaktiyle kendisine uygulanan zulmün patlayıp dışavurumudur. Ben bilmez miyim yiğidimin gerçek yüzünün bu olmadığını? Aslında ne denli yufka yürekli, yumuşacık bir kalbe sahip olduğunu bilmez miyim? Gözümün göynümesi, kimi vakit yüreğimin kararması bu yüzden dir.

Ama dediğim gibi, oğlumdan beklediğim hayatımın en büyük müjdesini, bugün nihayet aldım. Bu akşamdan tezi yok, ailecek gelip babasının elini öpecekler. Tüm aile birbirine kenetlenecek. Oğlum, bir daha bırakmamak üzere babasının elinden tutacak. İyileşmesi için ne gerekiyorsa yapacak. Ne hoş tesadüftür ki, Akif'im de ilk defa aynı hasretle yanıp tutuşmaktadır. O kadar ki, gelmeseler kendi gidip evladının ayağına kapanacaktı. Umutluyum. Umutlu kalmak istiyorum.”

“Umutlan kızım. Umutlanmakta bu kez haklısın. Bilenler bilir ve takdir eder ki, İsmet, tuttuğunu koparan, sağlam karakterli, azimli bir gençtir. Ayrıca şu da dikkatimden kaçmadı: İlk kez Akif de oğluna kavuşmak istemektedir. Bu, çok önemlidir. Zira iki gönöl bir olmuştur. Buna, iki yiğit bir olmuştur da diyebiliriz. Akif'imi daha doğduğu günden beri tanırım. Canından bezdirmeselerdi yiğidimin; görölmeye değer bir Akif adayıydı o. Onca hırpalanmasına rağmen, yiğidimin elinden hiç bir iş kurtulmuyor. On parmağında on marifet maşallah. Her babayiğidin karı değildir bu. Daha nice yara almış hasletleri var, ben bilirim. Ama gel gör ki,

yiğit alçaklarda hor görölür. Neyse, Şimdilik bunları bir kalem geçelim; önümüze bakalım... Artık emin olabilirsiniz Hatçe kızım. Kurtuluş umulduğundan da yakındır. Ninenden sana müjdelere olsun.”

“Nineme aynen katılıyorum. Bu akşamki vuslatınız, o mutlu hedefin ilk ve kesin adımıdır. Pek yakında bu zaferin sevincini de birlikte kutlayacağız inşallah. Őartların olgunlaŐmıŐlıđı, bunun belirgin iŐaretidir. Hiç Őüphen olmasın benim asil arkadaşım. Şimdi bir veda kahvesiyle tekrar buluŐacađımız umudunu canlı tutarak bu güzel birlikteliğimizi noktalayalım.”

*

İsmet, annesine müjdelediği, o hakkaniyetli kararı vermiş olmanın huzuruyla kahvenin yolunu tuttu. Köyün ortalarında bir yerde, yörede bahçeci denilen buranın müdavimi seyyar manav Vasil, at arabasıyla satıŐa durm-uÇtu. Etrafında alış veriŐ için birikmiş, köyün birkaç genç kadını vardı. Kiminin elinde bedel olarak yumurta, kiminde değişik koyacaklar içinde mısır, buğday türünden tahılları, acelesiz beklerken, feraceleri tamamen iliksiz, rengarenk fistanları teŐhirde, Türkçesi kırık dökük Vasil’le keyiflice laflıyorlardı. O kadar dalmıŐlardı ki, İsmet’i, tamamen yaklaŐtıđında ancak farkedince Telaşla feracelerini kapattılar. Şeytan geçmiş gibi bir sessizlikle İsmet’in uzaklaŐmasını beklediler. Geçerken verdiği selamı, içlerinden bir iki tanesi cılız bir sesle aldıklarını belli etti. Hoş geldin deyip hal hatır sormadılar. Çünkü, o, bizden bir erkekti. Maazallah, söz olurdu.

İsmet içinden:

“Mazursunuz kardeŐlerim, masumsunuz. Sizler de haklı olarak, en az diğer kadınlar kadar, süslü giysilerinizle arziendam etmek istersiniz. Ama size yasak... Neden diye sormak Şöyle dursun,

düşünmeniz bile şeytana uyduğunuza işarettir. Sizler de böyle fırsat buldukça, bizden olmadığı için tehlike arzetmeyen Vasil'lerin tenha yöresinde hiç değilse körünüzü kırarsınız. Biz erkeklerse, sizlerin tesettürde sebat etmeniz sayesinde asimile olmaktan kurtulacağımızı düşünmekteyiz. Oysa bilmeyiz ki, kurtuluşlar, tesettürle değil tefekkürledir. Tersini, tarihin yazmadığı bilinmektedir” diye düşünürken bulunduğu yolun köy meydanına yaklaşan nihayetindeki çitlembik ağacının duldasında abisi Mıstık'ın bir kamyona dolu kasalar yüklemekte olduğunu gördü. Hemen koştu, kalan birkaç kasayı kendi kucaklayarak ona yardım etti. Bugünün mahsulünü almaya gelmişti kamyon. Komşu köylerden de getirenler olduğu için yekun kabarıktı. Kartlaşmasına fırsat verilmeden her sabah devşirilmesi gereken bu ürün, minnacık konservelik bamyalardı. Ne de olsa yaş ürün olması itibarıyla ağırcaydı. Toplama işini Kikirik Adem yürütmekteydi. Birçokları gibi o da Mıstık'ı on paraya sömürenlerden biriydi. İsmet yetişince hevesi kursağında kaldı; mecburen ücretini ödedi.

İsmet, abisinin haliyle yüreği ezik, kahveye doğru yürürlerken hiç şaşırmadığı halde gene sordu:

“Getirdiğim yenileri beğenmedin mi agam, çıkarıp eskileri giymişsin gene?”

Mıstık, yeni kıyafetlere karşı alerjiliydi.

“Neyse, gel şimdi bir şeyler atıştıralım burda. Üstüne gazoz içer, daha sonra da bize gideriz.”

“Karnım tok benim ba kadaşım. Fehmi aretliyim doyurdu beni beyav.”

“Ya! Peki, o zaman birer tatlı yeriz. Yanında soğuk gazozlarımız da olur.”

İsmet, abisi deli Mıstık'ı kahvenin önündeki kalabalığın arasında boş bir masaya oturtup tatlı ve gazozları almak için içeri büfeye yürüdüğünde, Cuma namazına yarım saat, bilemedik kırk dakika falan vardı. Dindar cemaattan bazıları, ezandan önce camiye girerlerken, Gebeş Kazım, oturunca apışının daha fazla yivışip rahatsızlık vereceğini bildiğinden ezanı bekledi.

Az önce, bugüne dek yabancı olduğu tatlı bir heyecanla, gelip okulun bahçe duvarında yerini almış olan Yantal Akif, ciğerparesi İsmet'inin, abisiyle can cana oluşunu, onun üzerine şefkatle titreyişini görmekle, zaten bu akşam gerçekleşecek vuslattan ötürü coşkun yüreciği yağ bağlıyordu. Tanrı'nın kendisine bir ihsanı olarak kabul ettiği İsmet'inin sıradan biri olmadığı, onu herkeslerin için için takdir ettiği düşünüyordu aklına. Bu düşüncelerle buruşuk yüzünde güller açıyordu.

Akif'in bu durumunu, gözünden kaçırmayan az ötesinde ayakta duran Gebeş Kazım, bulaşmadan edemedi:

“Yantal! Senin velet çulu düzmüş bra! Bıyığını balta kesmiy bakıyım. Kerata seni bile iplemiyri. Sen çok bakacan daha ağzının suyunu akıtarak, kedinin ciğere baktığı gibi...”

“Benim evladım bilir işini ba! Et tırnaktan ayrılmaz. Sen üzme tatlı canını bizim için.”

“Hastir ordan ba kıytırık! İşimiz kalmadı da sizin için üzülecez.”

Akif, her zaman yaptığı gibi, ya sabırla sineye çekip suskun kalırken, yöresindekilerin ekseriyeti, alışageldikleri üzre keyiflenir gibi, mihaniki gülümsediler. Diğer kalanıysa dut yemiş bülbül gibi suspustular.

İsmet, büfeye doğru kapıdan içeriye girer girmez, Mıstık'a birileri, her yıl adet bellettikleri almancılardan toprakbastı parasını

hatırlattı. Hatırlatma maksatlıydı. Mıstık'ın öwrünü fırsat bilip kendisiyle eğlenmek niyetindeydiler. Buna hoyrat bir kesim, alışmış kudurmuştan beter misali dadanmıştı. Yaptıkları işin doğru olup olmadığı umurlarında değildi. Babası Yantal Akif'i zaten kale alan yoktu. Bu kez İsmeti de çiğneyip geçmek istedikleri anlaşılmaktaydı. Bu hoyratların dışında kalan halkın diğer bölümünden, "Yapmayın komşulukta böyle şeyler hem ayıp hem günahdır" tarzında cılız sesler duyulmaktaydı. Aslında bu kadarı bile işgüzarlıktan başka bir şey değildi. Onlara, 'Benden ırak cehenneme direk'; 'İtle dalaşmaktansa çalıyı dolaş;' 'Beni sokmayan yılan bin yaşasın,' türü atasözleri, böylesi durumlarda nasıl bir tutum sergileyeceklerini pek ala anlatıyordu: Tabi ki seyirci kalmak...

Mıstık, bu toprakbastı işini, aynı zamanda görevi olarak benimsediği için Toplamak üzere işe koyuldu. Almancıları gezerken Ayı Necmi'nin önünden geçtiği sırada, Gebeş Kazım'ın bu hoyratı, yapacağını yapmış, Mıstık'ın cinlerini ayağa kaldıran şu kıça parmak kabalığını icra etmişti. Akif'in ezilen baba yüreğiyle,

"Rahat bırakın garibimi ba, Allah'tan korkun!" çıkışı, koparılan şamatada boğulup gidiyordu.

Menfur curcuna başlamıştı. Mıstık, kimi böğürtüye benzer, kimi çeniltiyi andıran sesler çıkararak masaların arasında Ayı Necmi'yi yakalamak için nafile koşturuyordu.

İçerden abisinin iç burkan sesini duyan İsmet, henüz eline almakta olduğu içecekleri, telaşla tezgahı bırakıp ezilmiş yüreğiyle dışarıya fırladı. Biraz önce kasaları yükleme işinin ardından bir de şu anki öfke halecanıyla canı cesedinden üzölmüş abisini teskin edip oturtuktan sonra Ayı Necmi'ye döndü:

“İnsan olan insan, yüreğinde hiç olmazsa bir nebzecek, insaf, merhamet gibi insana has duygular barındırır. Canı cana ölçmesini bilir insan evladı...Aynı şey size yapılsa yüreğiniz kaldırır mı? İşkence etme pahasına bir özürünün özrünü, eğlence malzemesi kabul edecek kadar alçalmak, “insanım” diyenin harcı olamaz.”

Kendisini hedef alan, bu köyün lanetlisi, aşağılık, soysuz birinin dölü ki, ağzından dökülen, bayağı da etkileyici olduğu, herkesi, başı öne eğik özüyle hesaplaşmaya sevk edişinden belli olan bu sözler, Ayı Necmi'nin kanına dokundu:

“Bakın hele yav”dedi, “ne günlere kaldık! Ne zamandan beri atların yerine eşekler bağlanır oldu ba? Sen, fasile gibi nimetten mi sayar oldun kendini bra soysuz? Kim oluysun da bize aalak dersi vermee kalkıysin ha? Bilememişler Yantal'ın fırlamasını! Anası samsak bubası suvan!”

“Ağzından çıkana kulağın bile saygısız, terbiye yoksunu! Şunu bilmende fayda vardır: Adama dilidir adam dedirten de hayvan dedirten de! Sen kendini iyi tarif etmektesin!..”

Adamdan bile saymadığı birisinin kendisini madara eden bu sözleriyle çileden çıkan Ayı Necmi, söz namına dağarcığında da bir şey bulamayınca kaba kuvvete baş vurdu. Fevri bir hareketle, İsmet'in yüzüne, ağır bir tokat indirdi. İsmet, Karşı durup korunmak niyetiyle uygun bir vaziyet almak için az gerilerken Ayı Necmi'nin yardakçısı ve de Akif'i hırsızlıkla itham edip hayatını karartan ağanın torunu Kemçik Şakir'in kasitli çelmesiyle sırtüstü yığılıp düştü.

Yirmibeş-otuz adım kadar ötedeki duvarın üzerinde tünemekte olan, Yantal lakabıyla mimli çilekeş adam, deminden beri sevgili oğlunun başrolde olduğu filmin ilk sahnelerini, derin bir hazla, mutlanmış buruşuk yüzünde güller açarak seyretmişti: Bu evladı,

ona Tanrı'nın bir atıfeti, bir ihsanı olmalıydı. "Görün işte" demişti içinden..."Sizin kara koyununuzdan nasıl da ak kuzu olurmuş...Allah'ım verince kimin oğlu kimin kızı der miymiş?.. Alın işte, Yantal dediğiniz süprüntünün dölünden medeniyet dersi size!.."

Heyhat!..Her şeyin bir anda tersine döneceğini; bir mutlu rüyanın birden kabusa dönüŖeceđini nasıl bilebilirdi?..

Kendisi için yaşam kaynağı ve her güzel şey olan, gözünden bile kıskandığı değerli evladının bir Ŗamar oğlanı misali, hakirane tokatlanıp yerlere yığılmasıyla içinde bir şeylerin koptuğunu hissetti. Beyninden vurulmuŖa döndü. Kendisi bir yana, sulbünden olan evlatlatları dahi insandan sayılmayıp hakir görölmeye devam edecekti ha?.. Canı gelip gitti. Kalp atıŖları bağrını delecekmiş gibi yeđinleŖti. Gözleri karardı. Duvarda tutunamayıp yere yığıldı. Zorlanıp doğruldu. Bağını art arda Ŗiddetle duvara vurdu. Gözleri kan çanağına döndü. Yuvalarından fırlayacakmış gibi pörtledi. Beyninin kimyası bulanmış, akli zıvanadan çıkmıştı. Akif denen organizmada sanki doğasal Ŗartlarını bulmuş bir değişim olmuş gibiydi. Akif, artık ne o bilinen ne de ondan önceki Akif'ti.. Ŗu an yine yere yığılmış, sırtı duvara yaslı başka bir Akif vardı.

Herkesin gözleri karŖiki sahneye kitlenmiş Akif'ten kimsenin haberi olmuyordu.

Gözler, ortada olan bitene yoğunlaşmış seyrededursun, birden, freni patlamış iki ceberut elin Ayı Necmi'nin gövdesine yıldırım gibi düŖmesiyle boynunu burup kırarak cansız yere sermesi bir oldu. Aynı ellerden biri, çorabının koncundan uçurduğu gümüŖsü ıŖıltıyı, oğlunun imdadına koŖan GebeŖ Kazım'ın böğründe iki kez parlatıp söndürdü. O ağır gövde, tiz bir hırılıyla bir daha doğrulmamak üzere meydana yığılıp kaldı. Bir anda olup biten bu hengamede çil yavrusu gibi kaçıŖan kalabalığa karışııp sıvıŖmak isteyen Kemçik

Şakir'i de girdiği dar sokakta kısıtııp anında defterini düren bu ellerin sahibinin, aynı sokağı devamla köyü aşım sırra kadem bastığını, nice badirelerin tanığı, o mahut emektar zeytin ağacından başkası görmedi.

Yörede Türk'lerin candırma dediği kolluk güçlerinin, bu gözü dönmüş caniyi ele geçirebilmek için günlerce sürdürdükleri araştırmalar sonuç vermedi. Tahkikat hızını almış, dosya rafa kaldırılmıştı.

Bu lanetlik olayla birlikte köyün besine bereketine hanel geldi. Hızır Aleyhisselam yoksulun kapısına uğramaz oldu! Bu durumun mağduru üç yoksul nine, her Allah'ın günü birlikte "Sebeb olan sebepsiz kalsın" diye caniye beddua, "Rahmetini biz masum kullarından esirgeme ya Rab" diye Tanrı'ya dua ededurdular.

*

Zaman hiç aksamadan aktı. Günler haftaları, haftalar ayları önüne kattı. Tabiat ana görevini bile geldiği gibi yaptı. Çiçekler açtı. Kuşlar uçtu. Bulutlar ağladı, dereler çağladı. Güz yağmurları, güz tohumlarını toprağa bolca beledi. Söğütlerin altından bir nice sular aktı. Derken bir gün geldi çatı.

Ayaz paşanın kol gezdiği güz sonu bir gündü. Ovayı, kuzeyden güneye ikiye bölen akarsu boyundaki sık ve gür bükün bir noktasına ısrarlı havlamalarla girip çıkan köpeğini merakla izleyen vadinin karşı yakasındaki köyden bir avcı, güç bela ulaştığı o noktada insan iskeleti görünce gerisin geriye dehşetle fırladığı gibi, koşturup durumu polis karakoluna bildirdi. Tez gelip incelediler:

Çürümüş giysi parçacıklarının da yer yer göze çarptığı iskeletin sağ yanında küften kurtulamamış bir bıçak, sol kaburgalardan göğüs kafesine sarkık, özenle sarmalanıp bağlanmış plastik bir çıkın...

Çıkını açtıklarında, içinden az miktar parayla, bir aileye ait olması muhtemel, netliğinden çok da fire vermemiş bir fotoğraf çıktı:

Oturdukları koltukta, aralarına aldıkları iki sevimli kız çocuğunu şefkatle bağırlarına basmış, gülümseyen genç bir hanımla bir bey ve fotoğrafın arkasında Türkçe yazılmış bir yazı... Polis yazıyı okuttu:

“Sevgili Anacığım, babama, kardaşlerime,hepinize hasret dolu selamlarımızı sunuyor, ilk fırsatta görüşmek dileğiyle şimdilik resmimizi gönderiyoruz. Baki afiyetiniz anacığım. Oğlunuz İsmet.”

ASYA

Aralarından su sızmayan üç can dost, yine birlikte olma fırsatını yakalamışlardı. Bu kez Sünnetçi Nine'nin evindeydiler. Buraya her gelişlerinde Haticeyle Asya evi gözden geçirir gerekliyse silip süpürür, derleyip toplarlardı. Gene öyle yaptılar. Sonra da kahveleri hazırlayıp sohbete başladılar:

“Ninem”dedi Hatice “Bugün Asya'nın hikayesinde sıra, biliyorsun değil mi? Dedesiyle babaannesinin doğup büyüdüğü Samsun ilinin o köyüne yaptığı şaşırıtlı ziyareti bir de senin için anlatacağı ya.”

“Hatırımnda elbette. Geçen sefer lakabımın hikayesini merak ediyordu anlattım. Kendi hikayesini de bugüne ertelemişti. Şimdi de ben merakla bekliyorum”

“Tabii ki unutmuş değilim ninem. Yaşasın muhabbetli birlikteliğimiz.”

“Evet kızlarım evet, temennim odur ki; muhabbetiniz kaim, sohbetiniz daim olsun.

Asya, Samsun köylüklerinden mübadil bir aileye mensuptu. Mübadeleyi yaşayanlar, dedesi Tanaş dayı ile babaannesi Asiye teyzeydi. Babaanne Müslüman Türk olmasına rağmen gönül verdiği köylüsü Tanaş'ından vazgeçmemiş, peşine takılıp mübadeleye katılmıştı. Bunu ailesine rağmen yapmıştı. Asya'nın babası Niko Yunanistan'da doğmuştu. Kızına, atalarının yurdu olan Küçük Asya'nın anısına ve de anasının adına benzeştiğinden ötürü Asya (Asia) adını vermişti.

Anadolu'dan gelenlere bu yeni yurtlarında Küçük Asya'lilar anlamında 'Mikrasyates' denmekteydi. Küçük Asya bozgunuyla nüfusu azalan Yunanistan'ın Milletler Cemiyeti nezdinde sürdürdüğü ısrarlı politikasıyla mübadil edilmişlerdi. Ana dilleri Türkçe olan bu Ortodoksların Yunancadan zerre haberleri yoktu. Asya'nın düzenli bir Yunancayla tanışması ilkokulla başladı dense yeridir. Bugün, kocası mevkiindeki Hristaki anadili Yunanca olan bir ailedendi.

Asya okumaya meraklıydı. Lise tahsilinden sonra yüksek öğrenimini Türkiye'de yapmaya kararlıydı. Babası da zaten aynı fikirdeydi. İstanbulda öğrenimine başarıyla devam ederken yakalandığı amansız bir hastalıktan ötürü üçüncü yılı tahsilini sonlandırmak zorunda kaldı. Uzunca müddet boğuştuğu bu hastalık kısırlaşmasına da yol açtı. Buna çok ama çok üzüldü. Çünkü bu yüzden hayatının anlamı olan çok sevip seviştiğı Barış'ına yüz çevirmek durumunda kaldı. Oysa Barış hastalığı müddetince onu ihmal etmediğı gibi, "Ben seni seviyorum Asyam başka bir şeyini değıl, n'olur beni terketme de aşkımızın şarta tabi göstermelik olmadığını tarihe geçirelim" diye öksüzler gibi yalvarmıştı.

Barış'ın samimiyetinden zerre kuşkusu olmadığı halde, kendisi aynı cesareti gösteremedi. Evet dediğı takdirde onun iyi niyetini istismar eden bir bencil durumuna düşeceğini vehmetti. "Canım gibi sevdiğim bir insanı bu eksikliğimle evlat hayalinden mahrum edemem" deyip noktalandı ilişkilerini.

Şimdi okuyup yazarak oyalanmaya çalışsa da, o ilk ve gerçek aşkını unutmak şöyle dursun kabre taşıyacağı aşıkardı. Bu denli unutamadığı o serüvenini Hatice hariç kimselerle paylaşmadı. Bugün çocuksuz bir dul olarak, kocası yerine koyduğu vasat adam,

kendisi için hanesinin işini güden bir ikametgah arkadaşından ötesi değildi. Onun da fazlasını hakettiği yoktu zaten.

Asya, uzunca boylu, buğday tenli, kara gözlü, güzelliği konuşurken geniş cazip çehresinde ayan olan, dil açıklığı, celadeti ve özgeciliğiyle göz dolduran bir candı.

“Aklım ermeğe başladığından beri, ninemle dedemin ve de onlar gibi olan diğer mübadillerin, cebren terk etmek zorunda bırakıldıkları yurtları için nasıl yanıp tutuştuklarına çok şahit oldum. Unutamadıkları vatanlarıyla ilgili hatıralarını yad ederken yüzlerinde parlayan tebessümün anında boşanan göz yaşlarıyla nasıl sönüp yok olduğunu sıkça görüp ben de ağladım. Çocuk kalbimde, ninemle dedemin değil, ama aralarından bir çoğunun lanetle andıkları Kemal diye birine karşı kin biriktirdim. Yetişkin yıllarımda araştırıp gerçeklere ulaştığımda o Kemal’in, dört koldan saldırıya uğramış vatanını kurtarmak için mücadele eden, dünyanın takdirini kazanmış barış yanlısı M. K. Atatürk olduğunu öğrendim. Esas suçlunun emperyalist ölkeler ve de onların oyununa gelip komşusuna saldıran Yunanistan’ının olduğunu gördüm. Göçe zorlanan bu bahtsızlar arasında ruhsal çöküntüye maruz kalıp hayatlarına son verenlerin hiç de az olmadığı bilgisine vakıf olduğumda hiç şaşırmadım.”

Burada Asya’nın göynüyüp ağlamaklı olduğunu farkedene Hatice arkadaşının yanına sokulup onu sağ koluyla sarmaladı. Sünnetçi Nine:

“Benim yumuşacık yürekli hakikatli kızım, bilmez miyim hiç? Ninen Asiye Hanımla, deden ve diğerleriyle az mı hasbıhal edip dertleştik? Özlemiyle yandıkları vatanlarına has hikayelerini arzederken yüzlerindeki ifadenin hüznün bulutlarına maruz kaldığını az mı gördüm? Aralarında, senin naklen öğrendiğin, ama benim bizzat muhatap olduğum, bir gün nasılsa döneceklerini

umup da avunanlar vardı. Toprağı bol olsun Bursa köylüklerinden Kiraz Ağa, “Dansarı’ma gidiyorum Dansarı’ma” diye köyünün adını sayıklayarak kırlarda divane dolaşıp dururken ölüp kalmadı mı? Aynı akıbeti, buradan Türkiye’ye göç ettirilenler de yaşadılar elbet, neylersin?”

“Boşuna dememişler” dedi Hatice ‘insanın insana yaptığıını akrep yapmaz’ diye. Bir de bu insafsız kararları verenler sözümona çok okumuş devlet yöneten büyüklerimiz!”

“Doğru canım arkadaşım, onlar çok okumuş mektepler bitirmişlerdir ama, mektepler tek başına yetmiyor besbelli insan olmaya. Onların keyfe göre karar almalarına engel, herhalde mağdur olanların kitlesel direnişı olabilir ki, o da o günün şartlarında ne mümkün. Bugün bile olamıyorken... Neyse, bu faslı burada noktalayalım da ben hikayeme başlayayım artık.

“Aslımızı astarımızı öğrendiğim günden beri, atalarımın yurdunu ve oradaki akrabalarımı hep merak edip durdum. Nihayet, İstanbulda başladığım yüksek tahsilimin ikinci yılı, bu merakımı gerçekleştirme fırsatını bulmuştum. Böylece rahmetli ninemle dedemin vasiyetlerini de yerine getirmiş olacaktım. Nitekim birkaç günlük ilk tatilimde sabahın köründe Samsun’un yolunu tuttum. Samsun’da atalarımın köyüne hareket etmek üzere olan otobüse son anda yetiştim. Nasıl ama nasıl heyecanlıyım, tarif edemem. Bir bakıma meçhule yelken açmışım. Acaba köyde soyuma ait bir can bulabilecek miydim? Eğer bulabilirsem, çoktan tarih olup unutulayazmış bir olayın ardından, canlarından bir pare olarak birden karşılarında bitivermem onları ne denli etkilerdi veya etkiler miydi acaba? Bir rüyanın içinde gibiydim. Bu rüya pek ala bir kabusu da dönüşebilirdi. Her ihtimale hazır olmalıyım.

Otobüs yola koyulmuştu. Aynı koltuğu paylaştığımız aydınlık yüzlü amca, kılık kıyafetiyle köylüden ziyade misafirliğe giden bir kentli

gibiydi. Öyle çok konuşuyordu ki, dil otu yemiş derdiniz. Buna rağmen sıkıcı değildi. Bilakis, samimi, güleç ifadesiyle insana huzur ve güven aşıliyordu. İlk fırsatta kendisine sordum:

“Siz de benim gibi köye konuk olarak gitmektesiniz galiba?”

“Ben bir memur emeklisiyim, Ankara’da yaşıyorum. Doğup büyüdüğüm köyüme aynı zamanda hem konuk, hem de ziyaret amaçlı gidiyorum. Ya siz hanım kızım?”

“Efendim ben, İstanbul’da yüksek tahsiline devam eden bir Yunan vatandaşıyım. Köyünüze, akrabalarımın izini sürmek amacıyla gidiyorum. Vaktiyle mübadeleye tabi tutulup bu köyden göç ettirilmiş bir ailenin torunuyum ben” dedim.

“Anladım” dedi. Siz, 1923-24’te mübadil edilmiş Rum komşularımızdan bahsediyorsunuz. Bildiğim kadarıyla onlardan kalan olmadı ki?..”

“Benim bir yanım buralı efendim. Onları merak ediyorm. Aslında bu köyde yaşayıp yaşamadıklarından da emin değilim” deyince,

“Şimdi daha da merak ettim. Aradığınız kimler a kızım? Neyin nesi kimin fesi, bir lakapları yok mudur?” diye sordu.

“Olmaz olur mu efendim; rahmetli babaannemin ailesinden bahsediyorum”deyip ailenin yörede anıldığı lakabı söyler söylemez, adamcağız, oturduğu yerde gövdesiyle bana dönük,gözleri parlamış, deparı bekleyen atlet tetikliğinde:

“Babaanneninin adının da Asiye olduğunu söyleyecek misin kızım?”

“Evet ya, nerden bildiniz?” demeye kalmadı, öyle bir hararetle kucakladı ki beni, neye uğradığımı şaşırdım. Kendim ve ailem hakkında, merakla sorup heyecanla beklediği ayrıntılı malumatı, kendisine sundum.

“Ta baştan söylesene be evladım” dedi. “Hoşgeldin safa geldin. Bir rüya mı görüyorum acaba ben? Sen teyzemin torunusun ya kızım. Dolayısıyla ben de senin Kamil dayın oluyorum. Anneme gidiyoruz şimdi birlikte. Babaannenin en küçük kardeşi. Kardeşlerin en küçüğü aslında. Daha dimdik ayakta maşallah. Nasıl bir sürprizle karşılaşacağından habersiz köşesinde oturuyordur o şimdi. Bu mutlu tesadüfün isabetine de bakar mısın? Tanrı takdiri gibi. Eğer bana rastlamasaydın, köy meydanına iner inmez birine soracaktın ya, sana hemen karşıdaki yeşil kapılı evi göstereceklerdi ki, kapıyı vurup kendini tanıttığında büyük ihtimalle nahoş bir sürprizle karşılaşacak ve çok üzülecektin” deyip beni şefkatle bağrına basıyordu. Öyle ısınmışım ki ona...Kusura bakmayın o günün heyecanıyla duygulanmaktan alıkoyamıyorum kendimi...

“Neye ki dayıcığım” dedim.

“O hane dedemizin, yani, babaannenin, annemin baba ocağı. Dayımdan kızına kaldı. Seni, o dayımın kızı karşılayacaktı. Babanın, benim kuzinimiz. Kuşkucu ve kuruntucudur. Halasını yani babaanneni, tanımamıştır ama, gıyabında oluşturulan nefret, babasından ona tevarüs etmiştir.”

“Nasıl bir nefretmiş ki, bu denli uzun ömürlü olabilmiş be dayıcığım?” dedim.

“Ellerin desteğiyle tabi” dedi. “Eller önce nabzını tutar yoklar, gaz istiyorsan gaz, hava istiyorsan hava basarlar. Seni kurup kurup oynatır, eğlenirler. Bir zaafını yakalamaya görsünler. ‘Cömert derler maldan ederler, yiğit derler candan ederler’ misali. Bizimki de dolduruşa kapalı değildir. Sen bunlara aldırış etme, metin ol. Bak işte köyümüze geldik. Şimdi tatilin boyunca birkaç gün, hasret giderirken tatlı tatlı sohbetlerle her şeyleri konuşup tanışmış olacağız. Bundan böyle de her fırsatta cümbür cemaat birlikte olacağız. Lakin, ilk ağızda en çok konuşanlar annemle ikiniz

olacağa benzer. Annem ki, sen ona nine diye hitap edebilirsin. Merak ettiğin geçmişimize, bir canlı şahit olarak en bariz haliyle ayna tutacak olan da odur.”

Otobüsteki halimizi izleyen köyün diğer yolcuları, köy meydanında iner inmez etrafımıza üşüşmüş beni soruyorlardı. Kamil dayım da hiç gocunmadan gerçekleri, bütöün çıplaklığı ile meraklarını gidere gidere anlatıyordu. Kadınlar bilhassa ellerini yanlarına çırparak, kimi dudaklarını ısırarak dinliyorlardı. Ben de kendilerine selam verip hal hatır sordum. Selamımı alıp beni hoşladılar. Öyle cana yakınlardı ki, hemen ısınıvermiştim.

Biz bu meraklı kümeden ayrılıp Kamil dayımların evine doğrulurken, köyün içinden başka meraklıların da “Kimmiş o gelen genç kız?” diyerek koşuştuklarını işitiyorduk. Aralarından biri bu soruya, alenen,

“Gavur Asiye’nin torunuymuş Gavur Asiye’nin, akrabalarını görmek için ta Gavur’dan gelmiş. Siz gençler bilmezsiniz, karşıki yeşil kapılı haneden bu gelen kızın ninesi olan Asiye, mübadelede, ailesini çiğneyip geçmişti de, gavur olup aşık olduğu gavur oğlanın peşi sıra gidekomuştu.” diye aklı sıra izahatını sunmaya başlamıştı ki, Kamil dayım:

“Aldırış etme sen bunlara kızım. Yanşağın hakkından susmak gelir. Bunlar da bizim gerçeklerimiz işte. Gör, işit, öğren, teşhisini koy, ruhsatlıysan reeteni sun; ama itidalini ve metanetini yitirme sakın.”

“Doğru söylüyorsun dayıciğm” dedim ama, kalp gözüm doluk doluktu. Evin yola açılan kapısından avluya gireceğimiz sırada, beni, yürek çarpıntısına benzer bir titreme, bir heyecan tutmaz mı, ne yapacağımı şaşırdım. Kamil dayıma telaşla sım sıkı sarılmıştim.

Durumumu anladı. Elindeki bavulu bırakıp beni kollarıyla sarmalarken o büyüü diliyle de teskin ediyordu.

Nihayet yol kapıdan içeriye girmiştik. Avlunun büyüklüğü öncelikle dikkatimi çekti. Derince bir geçmişin izlerini taşıdığı belli olan ulu ceviz ağacı, göz dolduruyordu. Avlu, avlu olmaktan çıkmış, meyve bahçesine dönüşmüştü. Meyve ağaçları arasında, erik, kızılıık, armut, şeftali gibi tanıdığım ağaçlar gözüme çarpıyordu. Diğer yanda, düzenli evlekler içinde, olgunlaşmış, hasada hazır, lahana, pırasa, karnıbahar gibi gürbüz sebzeler, biz de buradayız diyorlardı. Belli ki, daha ötelere uzanan bahçesiyle bu ev, alelade bir köy evinden ziyade bir çiftlik evini andırıyordu.

Beni, hala sıkıca sarmalamış olarak dikkatle izlemekte olan Kamil dayım:

“Asya kızım, yüreciğine kulak veriyorum. Söyle de bıraksın artık kuş gibi çırpınmayı. Düşün ki, vuslat için çıktığın yolda menzile ermiş durumdasın. Bırak kendini vuslatın sihrine. Dalınç halinde algılayarak seyreyle. Gel hele şöyle. Belli ki cezbesine kapıldığın ceviz ağacına yaklaşalım. Atalarımızın yurdundayız. Kokuları hatta sedaları sinmiş olmalıdır zamana, zemine, havasına ve de geçmişin görgü şahidi şu ceviz ağacına. Dokun sen de. Muhakkak dokunmuşlardır ataların da. Havasını doyasıya kokla; teneffüs et derin derin...

Adlandıramadığım bir takım karmaşık duyguların girdabına kapılmış gibiydim.

Kamil dayım, beni yüzümden okumaktaydı. Şefkatli kollarından ayırmayarak :

“Asya, duygulanacağız elbette ama, hüzne teslim olmamaya çalışalım güzel kızım... Şimdi sükunetle dinliyorsun söyleyeceklerimi. Bu ev, babamızdan anneme intikal etmiş bizim

evimiz ya, babam bu evi, mübadeleyle gelip burada iskan edilen bir Rumeli göçmeninden almıştı. Senin, adeta büyülenmişcesine cebzine kapıldığın bu konut, aslında Tanaş dedenin doğup büyüdüğü baba ocağıdır yavrum. Şu ceviz ağacının ağzı dili olsa da şahidi olduklarını nakletse bize...”

Şu an size hikaye ederken bile nasıl duygulandığımı görüyorsunuz. Yüreğim kabarmış, heyecanım doruktaydı. Sükun bulmak ne mümkün, hıçkırıklara boğulmuştum. Bu gerçeğin dile gelmesiyle birlikte atalarımın yurtlarından koparılırken attıkları çığlıkları, adeta işitiyordum. Sanki mekana sinip bugünü beklemişler de o an benliğime geçiş yapıp hıçkırıklarla göz yaşı olarak toprağa dönmekteydiler. Kendimi tutamıyordum. Kamil dayımın bağına yumulmuş uzunca müddet ağlamıştım.

Sertçe kapanan bir kapı sesini müteakip:

”Abi! Ne zaman geldiniz, hiç haberimiz olmadı.? Yanındaki genç ilk kez Leyla değil, bir yabancı. Kim ola ki? Hay sersem kafam; hoş geldiniz diyeceğime... Buyurun hele buyurun, hoş geldiniz, safalar getirdiniz” diyerek bizi saçakta karşılayan cana yakın kadının Kamil dayımın kız kardeşi, Leyla dediği kızın da Kamil dayımın kızı olduğunu ve diğer aile bireylerini sonraları tanımış olacak ve sevecektim.

Saçığa açılan kapısından içeri buyur edildiğimiz oda, alışılmış ölçülerin üzerinde büyüktü. Karşı duvarın solunda oyma desenli bir kapı hemen göze çarpıyordu. Bu kapının diğer odaları sağlayıp sollayarak arka bahçeye doğru uzanan geçeneğe açıldığını, daha sonra evi gezerken görecektim. Her gördüğüm şeyle içim titriyor, özüm göynüyordu. Bir taraftan da evin yabancılar da olmayışı sadra şifa idi. Yine karşı duvarın sağa doğru devamında şömine diyebileceğimiz, süslü tuğlalarla özene bezene yapılmış bir odun

ocağı. Ocağın ortasında korlaşmış bir kütük parıldamakta. Ocağın Hemen sol yanında serilmiş minderin üzerinde, ocaktan yayılan ısının rehabetiyle elinde tespahi, arka yastıklarına yaslanmış vaziyette içi geçivermiş Aliye nine. Adını rahmetli ninemden biliyorum. Anneleri kafiyeli isimlere meraklıymış. Nine, yüzü açık seçik, hafif bir hırıltıyla uyulamakta. Kamil dayım uyandırılmasını istemedi. Benim yaklaşıp yakından görmemi istiyordu. Aman Allah'ım ne kadar da babaanneme benziyordu. Hem de kıyafetlerine varıncaya dek. Ayağında şalvarı ve yün çoraplarıyla ta kendisi. Kucağına atlayıp öpesim geliyor. Kurumaya fırsat bulamayan gözlerim yine dolmuştu.

Az genyakaya çekilip kendisini seyretmekteyken hareketlenmeye başladı. Uyanmak üzereydi. Yavaştan gözlerini kırparak açtı. Kısık gözlerle bizi şöyle bir süzdü:

“Kamil, hoş geldiniz oğlum. Bu dilber de kim ola? Sağlık ocağından hemşire mi yoksa?” diye sordu.

“Çok daha alası anacığım, çok.” dedi Kamil dayım. Öncelikle hoş bulduk. Sana öyle bir sağaltımcı getirdim ki, canına can katacak. O içinde asla sönmeyecek dediğin hasret ateşini dahi susturabilecek yeteneğe sahip.”

“Kamil oğlum, lafa yekün tut da sımsıkı yakaladığın o dilberi bırak. Yamacıma gelsin hele bir göreyim, kimdir bu yaman sağaltımcı?.. Gözlüklerim nerde benim?”

Kamil dayımın, kulağıma usulca fısıldayarak: “Hadi yavrum koş ninenin kucağına” deyip gayret vermesiyle, zaten sabırsızlıkla bekleyen ben, karşımda meraklı gözlerle beni seçmeye çalışan, sureti ve eminim ki siretiyle de rahmetli ninemin adeta bir kopyası olan Aliye ninemin kucağına yanaşıp hasretle öpmeye başladım. O da beni henüz tanımadığı halde bağrına basmakta tereddüt

etmedi. Diğer yandan merakla Kamil dayıma seslendi: “Oğlum, bana söylenecek mi artık, bu kokusunu hiç yadırgamadığım nadide çiçek kimdir?”

Dayım ağlamaklı; “Yadellere savrulan Asiye teyzemin torunu anne!” deyince,

“Ne!.. Bre hain evlat, Şimdi mi söylenir? Ne beklersin hanidir?” diye ünleyip “Ablamdan kokularıyla uçup gelen bir can mısın sen?! Kalbimi yarıp içime mi alsam seni ben, acep ne yapsam?” diyerek, beni hasretle bağrına basadurmuştu.

Kamil dayımın beni tanıtmasıyla birlikte, ayakta meraklı gözlerle durumu takip etmekte olan bacısı Gülsün hala durur mu, o da yumuldu bize. Bir muhabbet yumağı halinde vuslatın hakkını teslim ettiydik.

Aradan iki saat falan geçmiş olmalıydı. Yemekten henüz kalkmış, Aliye ninemin isteği üzerine kahvelerimizi bekliyorduk. Ben yardım için kalkmak istesem de ninem beni yamacından ayırmıyordu. Gözleri gözlerimde ha bire anlatıyor, soruyor, sağ koluyla beni bağrına yaslamış, diğer eli ellerimde, sırtımı hafiften pıŐpıŐlıyor, arada bir beni öpüp koklamayı da ihmal etmiyordu; derken kapıda duyulan iki el Őiddetli vuruŐla birlikte içeriye hışımla bir kadın girdi. Eli belinde, çehresinden geçilmeyen bu kadının apansız baskınıyla ben irade dışı yekindim. Aliye ninemin, telaşa gerek yok manasına, sırtımı okŐamasıyla oturup kaldım. ÇađrıŐımla, bu ani ziyaretçinin babaannemin gıyabında kendisine kin bağlayan yeğeni olduğunu tahmin etmiŐtim ki, Kamil dayımın “Abla sakın ha!” uyarısı ile tahminim doğrulanmış oldu.

Uluorta teŐrif eden bu yeni halanın, kural kaide dinleyesi yoktu. Sanki içini kemiren bir Şeyler vardı ve boşaltmak ihtiyacındaydı. Çekinmeden söze girdi:

“Aziz vatanımızın kanına ekmek doğranmışken, bir mucize kurtuluşun, bismillah, ilk adımının atıldığı yerdire şu mübarek beldemiz. Sakinleri, doğal olarak kıvanç duyar beldelerinin bu özelliğiyle değil mi? Ama biz, ne yazıktır ki, duyamıyoruz. Bizim kıvancımızın üzerine, utancımızın lanet gölgesi düşüyor. Çünkü bu ailenin yüzkarası bir evladı, yurduna kastetmiş düşmanının ülkesine gönüllü gelin gitmiş... Buyurun size şükranne olarak kendimi arz ediyorum dercesine...İhanetiyle şerefimizi beş paralık edip yüzümüzü yere getirdiği yetmezmiş gibi, bir de bize nispet haramzadelerini göndermişler. Sizler de hiç bir şey olmamış gibi, bağrınıza basmaktasınız onu... Ne diyeyim?.. Gözünüz aydın olsun. Ama, siz bunu yazıklar olsun olarak kabul edebilirsiniz...”

Duyduklarım karşısında, ruhum allak bullak olmuş, donup kalmıştım. Ağlayamıyordum, konuşamıyordum da. Dilim tutulmuş gibiydi. Gerçi o durumda benim öne atılıp konuşmam doğru olur muydu, onu da kestiremiyordum. Aliye ninem, metanetiyle beni tekrar tekrar öpüp koklayarak beni teskine çalışırken,

“Sakin ciddiye alma bu deli saçmalarını. Karşımızdaki de zaten ailemizin fermanlı delisi.” diyordu. Ona hitaben,

“Bana bak deli Cörci” dedi, “Kendine gel artık. Ağzının söylediğini kulağın duymaz oldu. Bu gidişle aklını oynatacaksın korkarım. El ağzına bakmaktan vazgeç. Bir de kuruntularınla, kendini yiyip bitirdiğin yetmedi; bu gergin halin asık suratınla haneye kış getiriyorsun. Dök eteğindeki taşları da bir rahatla. Rahatla ki, etrafındakiler de rahatlasın. Hiç bir şey, senin o gem almaz kafanda kurduğun gibi değil. Vatanına ihanet eden falan yok. Tam tersi, vatanından zorla alınıp götürölenler var. Aynı dili konuştuğumuz vatandaşlarımızdı onlar. Bizim gibi Türkçe konuşup anlaşan, Türkçe düşünüp Türkçe gülen insanlardı. Mezheplerimiz farklı bilirse de meşreplerimiz aynıydı. Onlara sahip çıkacak

gücümüz kalmamıştı. Savaşlar yüzünden sıfırı tüketmiştik. Karşımızda büyük devletler vardı.

Ablama yani halana gelince, o düşmana gelin gitmedi. Tanaş'ının onca yalvarıp yakarmalarına, sevdiği uğruna ihtida etmeye bile gönüllü olmasına rağmen, rahmetli babamın basiretsizliği yüzünden he deyimeyişiyile yad ellere sürüklenen sevdiğine sahip çıktı. Hem de sılasından ilelebet ayrı düşmek pahasına. Ablam bir cesaret timsalidir. Değme kadın bunu yapabilemez. Ben ablamı, takdir değil, bilakis takdir ediyorum. Şu yanımda görmekte olduğun dilberse, senin patavatsız ağzından dökülen o çirkin sıfatın öznesi değil, yıllarca çektiğimiz hasretin, vuslat baharıyla son bulduğunu müjdeleyen narin bir çiçektir. Hatırlar mısın çocukluğunda peşim sıra koşturup yalvar yakar, "Hadi halacığım gene belik ör bana o çiçekten n'olur" diye tuttururdun. Kırklarımızda baharı muştulayan onca hüdayınabit çieklerin arasında en çok ilgini çeken oydu. "Hangi çiçekten?" diye sorduğumda çocuksu bir hasretle adını söyledin İşte o çiçeğin tohumunu da beraberlerinde götürmüş olmalılar ki, açar açmaz bize yani sana göndermişler... Yine koklayıp başına koy diye... Hatırladın değil mi adını...Elbette...Unutulur mu hiç...Çünkü adı üstünde: UNUTMABENİ çiçeği..."

Aliye ninemi gitgide daha iyi tanıyordum. Belli ki Cumhuriyet aydınlanmasından nasibini almakta gecikmemişti. Kamil dayım da üzerine düşeni esirgememişti anlaşılan...

Adının Fehime olduğunu, biraz sonra öğreneceğim hala, Kamil dayımın sağ yanında ayakta, halasının sözünü kesmeden dinledi. Çekip gidebilirdi de. Nitekim içeriye hışımla girişindeki tavrı, diyeceğimi der basar giderim tavrıydı. Bu da bende bir umut uyandırdı. Ayrıca şu kanaate varmıştım. Babaannemin olayı, ailesi içinde o denli taze tutulmuş ki, Fehime halanın yüreğine küçük

yaşından beri işledikçe işlemiş, mantığı duygularına söz geçiremiyor dolayısıyla içinden atamıyordu. Bu haliyle dedikoduculara hazır malzeme olmaya devam ediyordu.

Halasını sessizce dinledikten sonra şöyle karşılık verdi:

“Yıllarca başımız öne eğik yaşadık. Ellerin diline düştük. Ne acılar çekti ailemiz. Babamın neler çektiğini bir ben bir de Allah bilir.”

“Ben de bilirim kızım, hepimiz biliriz. Ne çektiysek kendi kafamızdan çektik. Kişinin kendine ettiğini kimse edemezmiş. İşte ağzınla ikrar etmekteyin, ellerin diline düştük diye. Ellerin dilini önemseydiğimiz müddetçe, dillerinden düşmeyeceğimizi bilmelisin. Elin ağzı torba değil büzesin. İyisi mi el ağzına bakmamak lazımdır. Kendi aklının pusulasıyla tayin edeceksin yönünü.”

“El elin aynasıdır hala, unutmayalım.”

“Doğrudur, şöyle ki: Sen, sana huzur vermeyen vehimlerin yüzünden, her daim gergin ve tedirgin ifadenle arzedersen kendini, elin aynasından hoşça giden suretler bekleyemezsin. Daha kestirme ifadeyle, aynaya nasıl bakarsan, kendini öyle görürsün. İyisi mi, sen, sendeki sevgi, muhabbet aynasını keşfet. İsmine müsemma ol be kızım. Bak, zemheri ayında bahar açmış hanemizde... Kışımız sert geçti diye baharı yaşamayalım mı?”

Fehime hala, hiç karşılık vermeden, duyulur duyulmaz bir hoşçakalınla fırladı gitti.

Ben o an kafama koydum. Aliye ninemin de onayını alarak tek başıma Fehime halanın evine, beklenmedik bir Tanrı misafiri gibi baskın yapacaktım. Hem de aynı gün. Öğrendim ki, bir oğlu varmış evli, onlar da Ankara’da kalıyorlarmış. Evde yalnızmış. Nitekim biraz sonra varıp kapısını çaldım. Kapı açılır açılmaz içeriye

seğirttim. Canı gönülle “Halacığım” diyerek öyle bir sarıldım ki, örümcek ağına düşmüş sinek misali önce ne yapacağını bilemedi. Bir an şaşkın bir sevinçle gülümsedi; sonra da o bana sımsıkı sarılarak yüzümü hasretle ve de rastgele öpmeye başladı. “Bugüne kadar nerdeydin hasret çiçeğim! Bilemedim, cahilliğime tut, affet beni!” diyerek beni bağrına bastıkça basıyordu.

Böylece sevgi güneşiyle haşın buzları eritmiştik. Daha sonraları annem babam da gelmiş, tüm aile ne mutlu birliktelikler yaşamıştık. O anlar öyle tatlı heyecanlarla doluydu ki, anlatamam.

SÜNNETÇİ NİNE

Sünnetçi Nine, köylüsü Hatice ve Hatice'nin yaşıtı komşu Rum köylü Asya(Asia) sıkça sıkça buluşmadan edemeyen çok samimi dostlardı. İşte bugün de Asya'nın evinde birlikteydiler. Asya hoşbeşten sonra sefa geldiniz kahvelerini ikram ederken "Tam vaktidir" diyerek Hatice'ye işmar etti. Hatice Sünnetçi Nine'ye dönerek:

"Nine! Asya'nın epeydir merak edip sana sormak istediği bir şey var."

"Evet ninem, Hatice'nin dediği gibi öteden beri merak ettiğim bir hususu bizzat sahibinden öğrenmenin tam da zamanıdır diyerek senden rica edeceğim. Köyündeki diğer kadınlardan birçok yönden çok farklısın. Hür düşüncelisin, hoşgörölüsün, tutucu değilsin, her türlü fikre açıksın, öğrenmekte ısrarlısın, bilgi dağarcığını boş değil, ayrıca ileri yaşına rağmen tesettürün tutsağı olmadığı aşikar. Sana 'Bilge Nine' demeleri gerekirken ne diye Sünnetçi Nine demişler ki? Bildiğim kadarıyle sünnetçilik kadınların işi değildir. Yoksa yörelere ve törelere göre değişir mi?"

"Asya kızım, bilgelik kim biz kim? Bana yakıştıırılmış sünnetçiliğe gelince bilinenden farklı bir sünnetçilik. Hatçe hikayesini bilir ya sana anlatmamış demek?"

"İlk elden dinlememin daha doğru olacağını deyip durdu."

Sünnetçi Nine namı ile maruf, yaşı hemen hemen yüzü tutmuş bu kadın, Hatice'nin iki kapı öte komşusuydu. Dışarıda feracesi omuzunda dolaşabilen gözü pek, özgüveni yüksek, feleğin çemberinden geçmiş, babacan bir kadındı. Yaşının yüze dayanmış olması, maşallahı var zindeliğine mani değildi. Evinde yalnız

yaşamaktaydı. Çok sevdiği ama erken kaybettiği ikinci eşinden Türkiyede okuyup orada evlenip kalmış öğretmen emeklisi bir kızı, evli olan iki torunu vardı. Zaman zaman Sünnetçi Nineyi ziyarete gelirlerdi, bazan da onun gittiği olurdu. Şimdi artık torun sahibi olan kızı, onu yanına almayı istemişse de o evinden ayrılmaya razı olmadı.

“Neyse Hatçe anlatmadığına göre benden duyacaksın demek ki. Ben de bu vesile ile maziye doğru bir yolculuk yapmış olurum. Gerçi aradan uzun yıllar geçti ama unutmuş değilim. Serim sağ oldukça da unutası değilim. Ancak acele etmeden, sohbet ederekten ilerleyelim. Benim farklılığımla ilgili bir girizgah yapalım mesela:

Bir zamanlar bizler, Anadoludan bu taraflara doğru gönderildiğimizde birçok Türk boylarında olduğu gibi kafilenin en önündeki atların sırtında kadınlarımız varmış. Erkeğinin ardında olmadığı gibi yanında yöresinde de değil, önünde. Erkeklerce hor görülen değil, bilakis hür görülen konumdaymış. Erkelerin asla sövüp saydığı değil fakat sevip saydığı değerli bir varlıkmiş kadın. Zamanla kurdukları devlet, başka devletleri de bünyesine katıp semirince kendi olmaktan vazgeçmek zorunda kalmış ki, huyu suyu değişeyazmış. Dinimiz, hoşgörü özelliklerinden uzaklaşıp yabancılaşan devletin bekası uğruna dehşet aracı olarak kullanılmaya başlanmış. Dolayısıyla kadın erkek eşitliğinden eser kalmadığı gibi, kadın, erkeğin malı durumuna indirgenmiş. O gün bugündür birçok cahil erkeğin gözünde kadın, yiğidinin önünde eşi değil, sözüm yabana, itin önünde leşi gibidir. Ceberutlaşmış devletin onca zulmüne rağmen hoşgörü kültüründe ısrar eden birkaç milyon can var. İşte benim doğduğum köyün sakinleri ben de dahil onlardandır. Bizim inancımızda korkuya yer yoktur. Allah da korkulan varlık olarak algılanmaz bizde. O sevilir. Yarattıkları da

ondan ötürü sevilir. Bakın bu gerçek, ozanın mısralarında ne güzel ifade edilmektedir:

Daha Allah ile cihan yoğ iken/ Biz O’nu var edip ilan eyledik/ İsmi şöyle dursun cismi yoğ iken/ Hanemize aldık mihman eyledik.

Dikkat ederseniz Tanrı ayrı mekanda değil, sevginin hüküm sürdüğü hane içindedir!.. Kadın erkek ayrı gayrı değildir. Birbirini tamamlayan eşit bireylerdir. Birlikte dönerek semah denen törensel danslarını icra ederler. Özü çürük olanın aralarında yeri yoktur. Eline, beline, diline, özüne, sözüne, izine, aşına, eşine, işine ilkesi temel kurallardır. Sevgi temelli bu inaçta kine, şüpheye yer yoktur. Yetmiş iki milleti bir görmeyen insandan sayılmaz.”

“Sen onlardansın demek ninem. Anlamalıydım, ondan ötürüymüş senin hallarının bir başka oluşu! Çok sevdiğim bir sınıf arkadaşım vardı, Hanife, İstanbulda üniversiteden. Onların sevgi, kardeşlik, hak yolunu irşat eden cemlerine götürmüştü beni.”

“Evet Asya kızım, şahit olmana sevindim. Bu köye gelip yerleştiğimizde ben daha çocuktum. Babam buradan göçen bir ailenin mülkünü aynen aldıydı. Köylü aslımızı astarımızı öğrenince, asırlardır inancımıza karşı şartlandırılmışlığı yüzünden bize soğuk baktı. Ama biz, kinden nefretten uzak, zehire panzehir olan hoşgörü kültürümüzle onların o kovumsayıcı soğuk davranışlarını ısıtmasını bildik. Bu kabil ortam ve şartlarda bayağı işe yarayan babamın mehîp bir cüsseye sahip olduğunu da ayrıca belirtmeliyim. Burada sohbetimize nokta koyup benden istediğiniz şu lakabımla ilgili hikayeye başlayalım artık dilerseniz?”

“Lütfen ninem, merakla dinliyorum” dedi Asya.

“Elbette ninecim” dedi Hatice de.

Pürdikkat dinlemeye koyuldular.

“24-25 yaşlarında bir duldum. Kocaya verildiğim ilk adam beni, çocuk yapamıyorum diye boşamıştı. Aslında kısır olan kendisiymiş ya neyse. Bir ilkyaz üstüydü. Tabiat ana, çiçekli giysilerini bürünmüş, bahar kokuları sürünmüştü. Kuşlar, aşka dair ötüşlere durmuşlardı. Çiftçiler, çiftini çubuğunu elden geçirmiş, tavsamış tarlalarını sürmeye başlamışlardı.

Biz de anamla birlikte hazırlıkları tamamlamış işe koyulmak üzereydik. Anamla diyorum, çünkü babamı kaybetmiştik. Küçük yaşımdan itibaren anamla babamın yanısıra her işe koşulduğum için mesleğimiz çiftçiliğın yabancıısı değildim.

Bir gün, tam da bu dazara dazar hazırlıklar sırasında beş altı km. Güneyimizdeki köyde evli olan ablamın acilen beni beklediği haberi geldi. “Kimselere haber vermesin, kendisi ivip bir koşu gelsin” diye de sıkı tembihte bulunmuş. Bana özel bu haberi getiren, yöremizde Bohçacı Binnaz namıyla bilinen bir kadındı. Eşeğiyle köy köy dolaşarak bohçacılık yapardı. Bin tarakta bezi olup her boyaya boyanır cinstendi. Sağlam papuç sayılmasa da köylerimizin telefon türü haberleşme araçlarından uzak olduğu o yıllarda köyler arası haberleşmeyi sağlayan bir nevi posta tatarlığı görevi onundu.

Bohçacı, haberi bizzat kulağıma fısıldamış olsa da ben durumu anamla paylaşmak zorundaydım. Öyle de yaptım. Anam, beni dikkatle dinledi. Fakat nedense yüzünde telaş yerine düşünceli bir ifade vardı. Ne olur ne olmaz; her şeye rağmen benim ablama bir an önce ulaşmam gerekiyordu. İki köyün arası, yaya yarım saat, bilemedik üç çeyrekti.

Bir kadının kadın başına yollara koyulması, göreneklerimize ters görünse de ben kararımı vermiştim. Anam fazla itiraz etmedi. “Tedbirini al, dikkatli ol” dedi, o kadar...

Gerektiği gibi giyinip kuşandım. Elimde sağlam bir sopa yoluma revan oldum. Sabahın kuşluk vaktine yürüdüğü saatlardı. Köyümüzün o yöne doğru çıkışından ta düz kırıklara kadar, yolun iki yüz metrelik bölümü, çukur oluşunun yanısıra etrafı da o yıllarda karaçalılıktı. Yolun o kesimini bir an önce aşabilmek gayretiyle, alı al moru mor ilerlemekteydim ki, birkaç adım ilerimde sol yandaki, gür bir çalı öbeğinin ardından fırlayan biri yolumu kesti. Çok korkmuştum... Bir de ne göreyim? Varyemez Abdî'nin fırsat yoksulu dölü Besili Besim. İğrenç sireti suretine vurmuş; avını kıstırmış yırtıcı hayvan gibi solumaktaydı. Bende şafak attı tabi. Babamın ölümünden bu yana beni sahipsiz bilip her fırsatta sataşıp duran bu cibilliyetsize insanca yaptığım uyarılar vız gelmişti demek... Anlaşılımtı Vehbi'nin kerrakesi. Bu kumpası, beni pusuya düşürmek için kurduğuna göre ne pahasına olursa olsun bana sahip olmayı aklına koymuş olduğu belliydi. Hal ve tavrı da bunu kanıtlamaktaydı zaten. Aksilik, günün o saatinde görünürde de kimsecikler yoktu. Avazım çıktığınca bağıracağım; adım kötüye çıkacak; istemiyorum. Beni mazur görmeyecekler; bunu iyi biliyorum: "Kadın başına ne işi varmış kırlarda; aranıyor olduğu besbelli; zaten evde durduğu yok ki aşüftenin; ayağı karıncalı n'olacak; avaz avaz bağırarak akli sıra hamamın namusunu kurtaracak!.." tarzı çıkışlarla saldıracakları kesindi. Elbette en başta kadınlar... Benim gibi bağımsız olamayışlarına bir isyan olarak şehvetle yapacakları bunu... Kedinin yetişemediği ciğere pis demesi misali... Besili Besim, ah'ını dökmeye başladı:"

"Ah benim akça pakça Gülizarım, şu divane Besim agacığın nasıl da yanıp tutuşmakta senin için, bir haberin olsun ba güzelim. Gündüz işimde geceleri düşümdesin ya sen benim. O paluze gibi teninle seni koynuma almışım; hep öyle hayal etmekteyim ba çakırım. Yeter artık, söndüröver Besim aganın yangınını. Gel razı ol da buracıkta bitirelim o işi."

“Herifin gözünü şehvet bürümüş, ha bire kendini azdırmaktaydı. Aşağıdan alarak kendine getirmeye çalışıyorum, nafile... Bir yandan da zaman kazanmak istiyorum. Belki birileri çıkagelir umuduyla. Aksilik, çiftçilerin ötelere gelen çiftlerini dehleyiş sadaları, kuş ötüşleri dışında bir nefes var, o da Besili Besim’in nefesi ki, pes edesi yok. Harı başına vurmuş durumda, devamla:

“Eminim senin de çok ihtiyacın var haklı olarak. Ama kadın kişi dile getirmen kolay değil elbet. Ben anlamaz mıyım çıkırımın halinden? Narin bir çiçekten ne farkın var senin? Sulayıp etmeden nasıl serpilip açabilir bir çiçek; nasıl tendürüst kalabilir?”

“Besim aga” dedim, “Sen ki kırk küsur yaşında evli barklı bir adamsın. Üç yetişkin evladın ve de evcimen vefakar bir karın var. Bu, ırz düşmanı halleri sana yakışıyor mu?”

Adam şehvetin körlüğünü yaşıyordu. Elimdeki sopa bir işe yaramayacaktı. Gittikçe nemrutlaşan yüz ifadesinden anlaşılıyordu ki, gözü dönmüştü. Susmak şöyle dursun hayvani bir öfkeyle hırlayarak söylenmeye başladı:

“Sen bana ırz düşmanı demektesin ha? Ben kendiliğimden çıktım senin yoluna öyle mi? Senin herhangi bir davetin işmarın sözkonusu değil demek? Kime bu yollar ba kızım; öyle kancık köpek kuyruk sallamadan erkeğin ruhu bilem duymaz. Aylardan bahar ayı, belli ki gevşemiş Gülizar’ımın yayı; kadın başına düşmüş تنها yollara;bu meydan okumak değil midir hovardalara? Senin gözün tutmadı galiba beni? Ama sandığın gibi değil. Gör bak Besim aganı sen, yedi kat göklere nasıl çıkaracak seni. Gelsin artık Besim agasının tombulu yetti artık.”

“Bu arada sarkmaya başlamıştı bile. Tuttu, hızla kendine çekti beni.Yüzümü gözümü şehvetle öpmeye başlamıştı. Kurtuluş umudu yoktu artık. Kaderimin cilvesine bakın ki, bir tecavüzün

kurbanı olmak üzereydim. Nasılsa mani olamayacağım bu aşğılık durumun, tecavüz olmasına izin vermemeliydim. Tecavüze maruz kalmış olmanın travmasına katlanamazdım. Bu saatten sonra akıntıya kürek çekmenin yarardan ziyade zararı olacağı kesindi madem, inat etmeyi p koşulmak, işi oluruna bırakıp gerçekleşecek ilişkiden ben de olabildiğince zevk alıp tatmin olabilmeliydim. Bunun için önce Besim agayı sakinleştirip eşit şartlarda paylaşımcı bir anlayışla işe koyulmamız gerekmektedir:

“Besim agacığım” dedim. “Deminden beri duygularımı ha bire dizginleyip duruyorum ya, valla daha fazla dayanamıyacağım. Konuşmalarınla şehvetimi kamçılalıkça kamçıladsın. İçime gıcık düşürdün ayol. Açıkçası, kösnüttün beni a çapkın! İçimi nasıl da okudun; ah seni eski kurt! Bak ama erkek sözü vermeni istiyorum. İlişkimizden kimsenin haberi olmamalı. İkimizin arasında sır olarak kalmalı. Tamam mı Besim agacığım? Yoksa ikimiz için de felaket olur bu. Maazallah dillere düşeriz. Üstüne üstlük aile şerefimiz yerle bir olur ve de insan içine çıkamayız,bilesin!” Öyle bir coşmuştu ki, saçmalamaya başladı:

“Duyduklarıma inanamıyorum. Ne güzel şeyler dökölmekte öyle çakırımın öpülesi dilinden. Ağzın bal yesin senin e mi, bal dudaklarını da ben. Yüreğim hop hop ediyor kız heyecandan. Besim agan sana hiç kıyabilir mi? Yoksa kendine de kıymış olur. Her şey ikimiz arasında. Namus ve şerefim üzerine yeminler olsun, ikimizden başkası bilmeyecek!”

İkimizin de heyecanı doruktaydı. Ben böylesi bir heyecanı doğrusu ya, ilk kez yaşıyordum.

“Hazır mısın Besim agacığım?” dedim.

”Hiç olmam mı dilberim; hem de hiç olmadığım kadar! Senin hayalinle bile hazırken, şimdi rızan ile karşımda kanlı canlı, ye beni

diye soyunmaya durmuşsun ve ben hazır olmayacağım! Baksana şunun haline sen, harı başına vurmuş, sabırsızlıkla bıldırcını beklemekte” diyerek kepenkleri açmış, malını teşhir etmekteydi.

“Ooo maşallahın var Besim agacığım” dedim. “Sen değme delikanlılara taş çıkartırsın inan olsun, benden duymuş ol. Ay, iştahımı kabarttıkça kabarttın ama, dayanacak gücüm kalmadı. Gel hemen şu çalıların kuytusuna geçelim de kem gözlere hedef olmayalım. Aman dikkat! Sesimizi yükseltmeden sakince şu تنها köşecikte doya doya sevişelim. Sakince diyorum ama, lezzet vadisinde zevk seline kapıldığımızda acaba sakın kalınır mı?.. Gel Besim agacığım, dediğın gibi ikimiz de açız ve muhtacız nasılsa. Hele ben, ne vakittir yokluğunu çekiyorum. Sersem kafam, daha önce ne diye he dememişim sana ben? Saat onbir otuzu çalsın diye mi beklemişim aptallar gibi... Şimdi tadına erince duramam gayri, dadanırım. Arada bir söndürürsün ateşimi artık... İyice sokul Besim agacığım, tenlerimiz kaynasın birbirine. Uçkurum çözüük, içim de nasıl gıcıklanmakta, kıpır kıpır. Hadi artık sıyrırver donumu o güçlü ellerinle de çıkar beni yedi kat göklere!”

Besim aga, hanidir, heyecanı zirve yapmış, bel altı üryan, kılıcı çekmiş, apiko beklemekte. Ağzının suyunu tutamayarak: “Sıyırmam mı kısırağım, sıyırmam mı hiç? Gelsin hele bıldırcınım!” deyip esrik bir halde şalvarımı sağmasıyla birlikte üzerime yumulmuştu ki;

“Yandım anam! Bunu mu yapacaktın bana kaltak!” feryadıyla neye uğradığını bilemeyip, dehşet içinde iki büklüm, elleri kanayan apışında, acıdan kıvrnadursun, birden, yiğit bir ağızdan, esirgeyici, gür, sadra şifa bir ses:

”Yetiştım Gülizar, iyi misin? Ses ver, nerdesin?!” diye yankılandı. Bu ses, gizli sevdam, Civan Halil’imin sesiydi. Demek ki anam beni uğurladıktan sonra ona koşup peşimden göndermişti. İçine kurt

düştüğü belliydi. Beni düşünceli düşünceli dinlemesinden anlamalıydım. Ancak bu gecikme neyeydi?

“İyiyim Halil'im iyiyim, sesime gel!” dedim.

Halil'in avazını duyan Besili Besim, şeytan çarpmış keçi yavrusu gibi titremeye başladı. Ahlayıp oflamayı kesti. Şıpınışı, don paça, büvelek sokmuş sığır hayvanı gibi çalılıkların arasında kaybolup gitti.

“Koştur Besim aga koştur” dedim, “yengem yararı tez sarsın da, aman azmasın! Felek Mustafa'ya yar olmadı, n'apalım.”

“İşte böyle Asya kızım, yerin kulağı vardır derler ya, bu olay da o misal kulaktan kulağa yayılıvermiş. Adım, Sünnetçi Gülizar'a çıktı. Bugünlere de Sünnetçi nine olarak ulaştı. Hacamatçı da pek ala giderdi ya, hedef, edep mahalli olunca sünnetçide karar kılmışlar.”

“Neymişsin sen be ninem, yüreğimi ağzıma getirdin bir ara. Teslim olmak üzere olduğunu düşünmeye başlamıştım. Ben de zevk almalıyım deyince... Yiğit kadınsın vesselam. Olağanüstü durum sözkonusu ve sen itidalini muhafaza edebilmektesin. Kadınlar seni kıskanmakta haklılar. Gıpta edilecek birisin çünkü... Sözü nü kestiğim için özür dilerim; devam et lütfen.”

“Besili Besim'e hak ettiği dersi vererek aldım ya zevkimi. Kastettiğim zevk oydu. Ancak kurban düşmek de vardı işin içinde! Aslında buna ramak kalmıştı. Bahtım yar oldu çok şükür!..

“Sünnetçi Nine demişler ona, öyle kolay kolay pes edecek göz var mı onda Asya'cığım?

“Gerçekten pes diyorum.”

“Abartmayın kızlar. Ben ne diyecektim? Ha şunu diyordum. Yegane özelliği, diğer benzerleri gibi, o vakitler rağbette olan

babadan miras, toprak ağalığından ibaret, bu Besili Besim, o olaydan sonra bu köyde daha fazla tutunamadı. Bu hoyratlar, köyün yoksul sakinlerine, pervasızca davranmayı, alışkanlık haline getirmişlerdi. O zamanlar, şimdiki gibi yurt dışı işçiliği, yoktu; varsa da bilinmiyordu. Köyün yoksulu, ister istemez ağasının gözüne bakmaktaydı. Bugün elbette çok şeyler değiştii ama, halkımız hala cahil; dolayısıyla bilinçsiz. Hala, yoksula, düşküne saygı kesat, hep varlıkla, güçlüye itaat. İnsanımızın, korkularıyla güdülenen bir yapısı var ki, kendisi olmanın önünde en büyük engel. Bunu aşmanın tek yolu herhalde eğitim olsa gerektir.”

“Hiç şüphelen olmasın ninem. Eğitim, insanın olmazsa olmazı. İnsan, anasından değil, eğitimden doğarmış. Bilge kişilerin yerinde söylenmiş sözleri bunlar. Ayrıca halkın, asırların eseri, beynine, duygularına kazınmış köhne bir zihniyet var ki, akılcı ölçülerle hareket etmesine ket vuruyor. Bunu, Türk halkı için bulunmaz bir lütuf olan Atatürk, çok iyi bilmişti. Devrimleriyle bu engeli yerle bir etmişken yazık ki ardılları, yaktığı meşaleyi yere çaldılar. Yetmedi, dibine darı ekeledurdular...”

Ninem, bunları yine konuşuruz da, senin hikayen tamamlanmadı galiba. Devamını da dinleyelim mi?”

“Evet ya. Önce hikayemin kahramanı, hayatıma girmesiyle çıkması nerdeyse bir olan, ama ömre değer bir anlam katan, abıkevserim Civan Halil’imi kısaca tanıtayım: Halil, Gümölcine’nin yoksul dağ köylerinden birinde dünyaya gelmiş, birçok yoksul çocuğu gibi ilkokulu bitirir bitirmez çobanlık, ırgatlık vb. İşlerle hayatını kazanmak üzere köyünü terk etmiş ve yıllarca düzenli çalışıp tutumlu davranmasıyla köyümüzde bir evle kırk- elli dönüm tarla edinmişti. Namuslu, dürüst, gözü pek, alımlı, boylu boslu bir yiğitti. Yöre halkınca kendisine yakıştırlan civan lakabının ifade ettiği bütün özelliklere fazlasıyla sahipti.

Uğradığım o belada yanıma gelir gelmez kendisine sımsıkı sarıldım. “Nerde kaldın be yiğidim” dedim. “Az daha kapana kısılmıştıım. Korkmadım desem yalan olur.”

“Özür dilerim Gülizar, çok geğmiş olsun. şu anda iyisin değil mi? “ derken o da bedenimi kollarıyla sıkıca sarmış,elleriyle de sırtımı pışpışlayarak beni teskin etmeye çalışıyordu. Konuşmasını sürdürdü:

“Bu sabah, erkenden demirciye gidesim tuttu; pulluk demirlerini yenilemek için... Çifte ubuğa çeki düzen verme zamanı ya... O yüzden Fatine teyzeyi epey bekletmişim. Kadıncağız dokuz doğurmaktaydı haklı olarak. Ana yüreği işte, n’apsın. Feryadını duydum ırz düşmanının. Bir de yetişebilseydim. Ne yaptın ki o besili domuza öyle, avazı ayyuka çıkmıştı?

“Kanla kanun eylemek zorunda kaldım Halil’im” dedim. Kösele suratlı o iblis, beni çantada keklik sanıp bel altı üryan sarkmaya yeltenirken, önceden yenime gömdüğüm ufarak bıçağımı, avucuma düşürüp edep yeri hizasından öyle bir elif çektim ki, yaşamı boyu silinmeyecek o damgayı, günde birkaç kez göreceği için bugünü, ömrü billah unutamayacaktır. Kendi kazdığı kuyuya düştü şeref yoksunu.”

“Kendi kazdığı kuyuya sen dşrmşsn o namussuzu. Helal sana be Gülizar” derken, acaba bile isteye mi, bilemiyordum beni daha bir bağrına basar gibiydi. Bense kendisiyle yek vücut olmuş, kopasım yoktu.” O devam etti:

“Sen yiğit bir kızsın, biliyor musun? Senden korkulur. şeytanı eşeğe ters bindirirsin sen. Kendinle gurur duymalısın. Ne mutlu sana eş olacak birine ki, asla gözü arkada kalmayacak. Öyle biri de anasından ancak Kadir gecesinde doğmuş olmalıdır” dedi. Bu

sözöyle acep ağzımı mı arıyordu, bilemedim. Ama ben, taşı gediğine koydum:

“Bana eş olacak biri varsa o da sensin Halil'im” dedim. “Hala anlamadın mı? Bana Gülizar değil, Gülizarım demeni istiyorum. Ben sana boşuna mı Halil'im diyorum servi boylum? İşte şu an itiraf ediyorum: Yıllardır sana aktı benim gönlüm. Anlayacağın, gönülden bağlıyım sana be yiğidim. Gözlerimden belli değil mi? Okusana. Kaçırma gözlerini benden! Ben, senin kalbini okuyorum ya gözlerinden. Sen de bana karşı boş değilsin!..”

Kendisine karşı duyduğum, hiç ummadığı aşkı, böyle pervasızca ilan etmemle şaşırıp donakalmıştı. Bir müddet ne diyeceğini bilemedi. Neden sonra:

“Gülizar, şu an doğal olarak pek yorgunsun. Hiç beklenmedik bir badire atlattın. Onun etkisindesin. Dinlenmek zorundasın, buna çok ihtiyacın var. Hem, salim kafayla daha sağlıklı düşünöldüğünü söylememe gerek yok. Fatine teyze'nin merakta olduğunu da unutmayalım, ayıp oluyor, haydi bir an önce gidelim” derken, ellerimi sevgiyle okşayıp, başını da başıma yasladığını farketmiyor değildim. Beni, sımsıkı sarıldığım gövdesinden ayırıp yanibaşına alış tarzı, kırılmasından korktuğu pek değerli narin, kırılğan bir eşyayı nakleder titizlikteydi. Yola koyulurken:

“Ah benim, hile hurda bilmeyen, düz yolun düz aptalı yarım; bir kere de doğru bildiğinden şaş n'olur?!” dedim.

“Haydi bakalım doğru eve. Fatine teyzenin gözleri yolda, sana kavuşmak ihtiyacında; senin yorgun başın da yastık ihtiyacında...”

“Peşini bırakacağımı sanma, bu akşam beni bekle” dedim.

“Dedim ya çok yorgunsun. Derin bir uykuyla bir güzel dinlen, zinde kafayla daha sağlıklı düşündüğünde çok daha iyilerine layık olduğunu anlayacaksın” diyerek aklı sıra aralı davranmaktaydı.

Uzatmayalım, ben bir iki saat gündüz uykusuyla, bir şekilde anamı da atlatarak, dediğim gibi, Halil’ime aynı günün akşamı, çat kapı misafirlieğe gittim. O akşam halvet olup kendi aramızda nikahımızı kıydık ve evlendik. Başlarda epey dil döküp olmazlandı ama onu kalben sevip seçtiğimden emin olunca, teşekkür edip sevincinden beni defalarca sarılıp öpmüştü. Öylesine temiz bir aşkla birbirimizin olmuşuk.

Yazık ki, birlikteliğimizin ömrü sadece bir yılmiş. Aşkımanın etle kemiğe bürünmüş hali olan Halil’imle, safasını sürdüğüm o ömre bedel bir yılın saadetini, haşre kadar unutamam.

Her şerde bir hayır vardır denilmiştir ya, benim başıma gelen bu şer olay da, sonuçta Halil’imi kazandırmıştı bana. Diğer bir deyişle, kahr yüzünden lütuf görmüş oldum...”

“Kitap gibisin be ninem. Senden öğrenilecek çok şeyler var. Ne güçlü bir irade ve de özgüven bu sendeki. Rüzgara karşı yürümekten korkmuyorsun. şu kurak iklimin hangi cömert toprağında yetiştirse artık?.. Peki ne oldu da ayrıldın Halil’inden?”

Ayrılır mıydık hiç... Yazık ki ayırdılar... Vurdular Halil’imi. Doğup büyüdüğü dağdaki evine gitmesi icabetti ydi acilen. O yıllarda dağlar tekinsizdi. Dönüşte kalles bir pusuya düşmüş. Kurtulmak isterken kıymışlar yiğidime...Anmak istemiyorum o acı günleri...Aşkımanın meyvesi kızım, Halil’imden kalan yegane yadigardır bana. “Çocuklarımızı, kati surette cahil bırakmayacağız Gülizar’ım”derdi hep...Kızımız da okudu çok şükür. Mutlu bir evlilik de gerçekleştirdi. Böylece babasının ruhunu şad etmiş oldu.

Türkiye’de kalıp orada yerleştiler. Yuvasında çocuklarıyla mutlu müreffeh yaşamaktalar. Buraya geldiğinde tanışmıştınız ya?”

“Hatırlamaz mıyım öğretmen Piraye teyzeyi. İlk gördüğümde daha ilkokula gitmekteydim. Adımı öğrenince, Ne haber Promete’nin annesi dediği bana, saçımı okşayarak...Daha sonraki gelişlerinde de görüşmüştük.”

“Evet ya. O, bildiğiniz gibi, sadece kızım değil aynı zamanda, bana ışık tutan öğretmenimdi de.

Asya işte böyle kızım. Nuh’un ömrü gibi uzunsa ömür, gözler elbette çok şeyler görür. Kahvelerimizi de bitirdiğimize göre tekrar buluşmak umuduyla vedalaşalım.” Hatice:

“Arayı uzatmadan, ilk fırsatta bende oluyoruz tamam mı?” dedi. Asya:

“Üç kapı üçü de bizim lafı mı olur” dedi.

CİN AŞE

Zeynep, ondokuzunda, usul boyu, güzel fiziği ve ahlakıyla güzeller güzeli bir kızdı. Öyle ki; “Güzel kuş elde gezer, güzel kız dilde gezer” misali, güzelliği Gümölcine havalisinde dillere destan olmuştu. Sadece kendi köyünde değil, civar köylerde bir düğün kurulsa orada bulunabilir ihtimaliyle gitmeyecek olanlar bile giderlerdi; tek bu ela gözlü dilberi görebilsinler diye...

Zeynep`in kalbinde çocukluğundan beri sevdiği Ahmet vardı. Ondan başka kimseyi gözü göresi değildi. Ahmet, yirmisine yeni başmış fidan boylu, civanmert, okumayı seven bir delikanlıydı. O da Zeynep`ini ölesiye seviyordu. Sevgilisini, iki kez dünür gönderip istemiş; ilkinde askerliğini bahane ederek, “Askerlikten sonra kismetse eğer” deyip savmışlar; derken yörenin çok varlıklı ağalarından, aşırı köyden, Rasim Ağa`nın hoyrat, şımarık, kakavan, ayyaş oğluna isteneceği haberi yayılınca, çarçabuk ikinciye göndermiş ama dünürcü, “Ağa`nın oğluna sözlemişler kıızı!” haberiyle yüz geri dönmüştü. Gerçi ağanın oğlu da askerliğini yapmış değildi ya, varlık söz konusu olunca akan sular duruyordu tabii.

Ahmet, Zeynep`in de rızasıyla kaçırma teşebbüsünde bulduysa da, bu ihtimali düşünerek alınmış sıkı tedbirler sonucu muvaffak olamamıştı. Sonuçta gönlünün sultanını ele nikâhlamışlar, düğün hazırlıkları başlamıştı. Ahmet, sevdiği kızın medet umduğu kişi olarak hiç bir şey yapamıyor olmanın ıstırabı içindeydi. Son bir umutla, kızın ailesine söz geçirebileceklerini umduğu kişilerden başka, Zeynep`in abisinden dahi yardım diledi. Ancak nerde; abi de baba gibi varlıklı dünüre bel bağlamıştı.

Ahmet'i yeis bürüdü. Yer demir gök bakırdı. Umudunu tamamen yitirdi. Düğün kurulmak üzereydi. Burada duramayacağını anladı. Kararını verdi. Sınırı aşır Türkiye'ye iltica edecekti. Zeynep'ine bir veda, aynı zamanda bir özür mektubu yazır bıraktı. Ailesiyle vedalaşırken tembihledi: "İki gün sonra düğün başladığında bir şekilde ulaştırırsınız Zeynep'ime... Ben de bu arada sınırı aşmış olurum zaten" diyerek gözü yaşlı ailesinden ayrılır uzaklaştı. Batı Trakya Türkleri için Türkiye'ye iltica etmek o yıllarda işten bile değildi. Böylece, dillerde gezen bir aşk, akim kaldı. "Baht olmayınca cehtin faydası yoktur", denilmiş ya?!

Bu arada Zeynep'e anası arasında şu konuşmalar geçiyordu:

"Şunu bilin ki anacığım, o hoyrat çocuğa beni vermiş olmakla kendi ellerinizle evladınızı ateşe attınız. O kadar söyledim size; O Allahın ayyaş terbiyesizi ile geçinemem diye. Ama sizin gözünüzü mal bürümüş. Evladınızın mutluluğu hiç önemli değil sizin için!.." Zeynep'in gözyaşları durmuyordu.

"Daha çok toysun be kızım. Başına devlet kuşu konmuş haberin yok. Şimdi ağlıyorsun ama, sonra bize dua edeceksin. Hazır evin has kadını olmaya gidiyorsun. O sarhoş diye küçümsediğin nikâhlını bu güzelliğınle kolayca yola getireceksin sen. "Akçesi ak olanın gözünün karalığına bakılmaz." Seninle evlenince gör bak nasıl uslanır."

"Sevginin hiç önemi yok sizin gözünüzde belli ki?! Ahmet benim ilk göz ağrım; onu unutabileceğimi mi sanıyorsunuz? Muhabbet iki baştan olur. Biz ikimiz de birbirimizi seviyoruz. İki gönül bir olunca samanlık seyran olur. ``Mal canı kazanmaz, can malı kazanır.`` Biz de çalışır kazanırız. Ha de anacığım, tepin gitsin Allahın cezası bu nikâhı!.."

“Yeter artık, kendine gel! Sabrımı taşıрма benim! Bizi rezil rüsva mı etmek istiyorsun cümle aleme?!. Aklını başına al! Sevgi mevgi karın doyurmuyor bugün... Sevda dediğın bir gün yalan oluyor, sonra sokup yılan oluyor. Çalışıp kazanmak da sandığın gibi kolay olmuyor. Çalışmakla oluverseydi biz kazanırdık. Babanla çalışarak geçirdik gençliğimizi. Çamur olmadan hamur olmuyor kızım. On para on arslanın ağzında, haberin var mı senin?! Kismetin ayağına gelmiş, şükredeceğine sızlanıyorsun!”

Zeynep’in dört yanı deniz kesilmişti sanki. Nice diller döktüyse de işe yaramadı. Buna rağmen Ahmet’inden hala umutluymdu. “Ben Ahmet’imi tanıyorsam pes etmeyecek; bir şekilde beni kurtaracaktır” diye sessizce söyleniyordu. Oysa Ahmet, şu anda çoktan sınırı geçmiş olmalıydı. Zavalıcılığın bundan henüz haberi yoktu tabii... Yarın düğün kurulacağına göre Ahmet’in kendisi için yazdığı mektup eline geçecekti. İşte o zaman dünyaları yıkılacaktı Zeynep’in... Ahmet’i aslan olsa, kırk kurda bir aslan ne yapabilirdi ki?!

Rasim ağanın iki oğlu bir de kızı vardı. Büyük oğlu ve onun küçüğü olan kızı evliydi. Şimdi sonuncuyu, en küçük ve de en şımarık olan evladını evlendiriyordu. Bu düğün dillere destan, anlı şanlı bir düğün olmalıydı. Rasim ağa böyle istiyordu. Azımsanacak şey mi? Yörenin en güzel kızını gelin alıyordu...

En seçkinlerinden olmak üzere iki çift davul-zurna önceden ayarlandı. Bir de müstakbel gelini için yörenin en mükemmel telcisini daha bir kaç ay önceden kiraladı; ücretini peşim ödeyerek... Bu telci (gelin yazıcı), öyle sıradan bir telci değildi. Batı Trakya çapında namı yürümüş meşhur “Cin Aşe” idi. Aynı zamanda “Lokman Aşe”, “Erkek Aşe” lakaplarıyla da bilinirdi. Hatta iri yarı bir kadın olduğu için “Koca Aşe” diyenler de vardı. Onca lakap, ona durup dururken verilmemişti. Adı üstünde cin gibi zeki idi. Lokman

hekim misali şıfa dağıtıyordu: Yörenin ebesi, davyası cebinde dişçisi, sınıkçısı, otacısı, velhasıl “On parmağında on marifet” bir kadındı. İşinin erbabı, eli uzdu. Aynı zamanda cesur, cömert, yardımsever ve de dobracıydı. Öte köylerden birindendi. O köye nerden geldiğini bilen yoktu. İki kez evlendiği, ama çocuğu olmadığı söylenirdi. Geçinip gittikleri ikinci kocası adamcağıza sünnetçilik mesleğini de öğretmiş derlerdi. Bir çokları sünnetçiliği kadın kişiye mübah görmedikleri için kocasına el vermek zorunda kalmıştı. Aşabla yanında her zaman yoksul bir kızcağızı çırak olarak taşırdı. Böylece bir yoksulun nasiplenmesini sağlayarak huzur bulur biraz da onun sayesinde dedikoduya fırsat bulabilirdi.

İşte bu Aşabla Zeynep’in telcisi olarak düğün sabahı olan bu sabah erkenden gelmişti. Yanında çırağının olmayışını yadırgayıp sorduklarında: “Anacığında kalp rahatsızlığı var fakirim; arada bir sıkıştırıyor, dün akşam gene tutmuş, o yüzden gelmedi. Alay günü sabahı ancak...” diyordu.

Telcisinin geldiği bu sabah, Zeynep’e aynı zamanda Ahmet’inin Türkiye’ye kaçmazdan önce yazıp bıraktığı mektubu da ulaştırdılar. Tahmin edileceği gibi Zeynep’in dünyası başına yıkıldı; gözüne zindan oldu. Ahmet’in hayıflanma ve çaresizliğin ifadesi olan kısa mektubu şöyle idi:

“Zeynebim, ilk ve son aşkı, yüreğimde acım, her şey aklıma gelirdi de seni kaybedeceğim asla!.. Düğün, ikimizin düğünü değil madem, buralar bana haram olmuş demektir. Bizim düğünümüz olması için elimden geleni yaptımsa da başaramadım meleğim; beni affet!.. Nihayet anladım ki, burada yaşamaya devam edersem, sensizliğin ve acizliğimin ıştırıp ve ezinci ile yüz yüze olmaktan asla kurtulamayacağım kesindir. Bu yüzden Anavatana iltica etmeye karar verdim. Kavuşmamız mahşere kaldı demeye dilim varmasa da gerçek olan o ki, feleğin zoruna oyun kâr

etmiyormuş! Gerçekleşiyor olan, ne hazindir ki ayrılığımız. Müsterih ol! Tarihe göm gitsin acılarını. İlahi mukadderata razı olmak zorundayız. Son olarak şunu bilmeni isterim ki, bundan böyle HER CÜMLEMİN BAŞI, mutluluğun için niyazım olacaktır!! Elveda Zeynebim!

Zeynep, mektubu yırtmak üzere iken vaz geçip fırlatırcasına çantasına koydu. İki gözü iki çeşme dizlerini döverek ağlıyordu. Annesiyle telci Aşabla içeri girdiklerinde onu bu vaziyette buldular. Mektuptan haberleri yoktu. Bir tek, çok iyi anlaştıkları, onu getiren arkadaşı biliyordu. Ancak Ahmet'in Türkiye'ye iltica haberini duymayan kalmamıştı. Zeynep'in gerçeğini öğrenen Aşabla, doğal olarak onu avutmak durumunda kalmıştı. Zaten bu tür hallerin yabancıısı değildi. Mesleği icabı niceleriyle karşılaşmıştı. Annenin odadan çıkmasını işaret etti.

"Bak güzel kızım, seni çok iyi anlıyorum. 'Güzelin talihi çirkin olur denilmiştir.' Ama bunun yanı sıra, 'Güzele göz ağrısı da yaraşır' derler. Kendini harap etmekle eline hiç bir şey geçmez. 'Kara gün kararıp kalmaz'; zaman herşeyin ilacıdır, bilesin! Vakit geçer sular durulur. Günün birinde bakmışsın, ne varmış ne yokmuş; unuttur gidersin. Nice aşklar gömölüp gitmiştir zamana! Seninki de geçer. Şimdilik sabredeceksin. Sabır acı ise de meyvesi tatlıdır. Boşuna denmemiş 'Sabrın sonu selamettir' diye!.. Zaten aşığa da 'Ya sabır ya sefer gerekmiş.' Sana sabretmek düşüyor. Bak, sevdiğin oğlan seferi seçmiş; Türkiye'ye kaçmış. Ne yapsındı zavalcılık?!. Talih yar olmayınca elden ne gelir?!."

Aşabla, bir yandan da şefkatle Zeynep'in dinmeyen gözyaşlarını silmekteydi. Biraz sakinleşir gibi olunca yüzünü yazmaya (süslemeye) başladı. Sonuçta öyle güzel bir gelin oldu ki, yüzündeki keder bile bu güzelliğe gölge düşüremiyordu. Kesin bunun sırrı, Aşabla'nın maharetli ellerinde gizliydi.

Düğün başlıyordu. Köyün ve çağrılıların kızları, gelin evinin haremnde (iç avlusunda) kendileri için hazırlanmış yere boydan boya bir sıra halinde dizilmişlerdi. Gelin, bu sıranın ortasında yerini alıyordu. Kızlar, her biri mali durumlarına göre en güzel elbiselerini giymişler; başlarına da genellikle bizzat oyalayıp süsledikleri gözalıcı çemberlerini bağlamışlardı. Dün akşam, bir hayli kızın katılımıyla kına gecesi yapılmış, gelinin yanısıra kızlar da kına yakmışlardı. Düğün, kınadan farklı olarak dışarıda, herkese açık gerçekleşmekteydi. Kızların sandalyeleri üzerinde oluşturdukları sıranın hemen önünde yere çömelmiş olarak genellikle kız anneleri ve diğer kadınlar, onların gerisinde bekar oğlanlarla diğer erkekler, ayakta olmak üzere yer alırlardı. Oğlanlar, beğendikleri kızın ilgisini çekebilmek için ya ısrarla bakar veya hafif şekercik veya leblebi tanesi atarlardı. Kızlar, öylece suskun oturup kalmazlardı tabii ki; darbuka eşliğinde türküler çığırıp oyunlar oynarlardı. Aynı durum, gelinsiz farkıyla oğlan tarafında da geçerliydi. Düğün bu minvalde devam etti ve alay günü (gelinin alınacağı son gün) gelip çatdı.

Alay günü olan bu sabah, telci Aşabla, Zeynep'i süsleyip hazırlamaya henüz konulmuştu ki, çırağı olacak gencin getirildiği haberini aldı. İçin için ağlamakta olan gelini bırakıp çırağını karşılamak üzere dışarı çıktığında Zeynep bir an hıçkırığını kesti. Gözleri büyüdü. Solgun benizine kan yürüdü. Ani bir hareketle çantasını kaptığı gibi içinden mektubu çekip aldı. Kısaca bir göz atmasıyla birlikte gözleri daha da büyüdü; yüksek sesle gülmeye başladı. Elinde tutmakta olduğu mektubu, acele ile bu kez çantasına değil koynuna gömdü. Oturduğu yerde duramadı; ayağa kalktı, içi içine sığmıyor gibiydi. Hala gözleri yaşlıydı ya; kederden mi, coşkudan mı, yoksa (Allah esirgesin) bir cınnet hali mi söz konusuydu belli değildi. Elleriyle dizlerini döverek; "Nasıl ama

nası?!” deyip durmaktaydı ki kapı kolunun çevrildiğini farkedince sustu. Annesi içeriye girmişti.

Aşabla'nın çırağı Cemileciki' talika denilen yaylı at arabasıyla orta yaşlardaki karı koca getirmişlerdi. Cin Aşabla, köyünde komşuları olan karı kocaya yaklaştı. “Teşekkür ederim Zehracığım” diyerek kadıncağızı kucaklayıp öptükten sonra kendilerini uğurladı. Sonra da Cemile ile gelinin odasına yürürken “Hoş geldin kızım Cemile! Geçmiş olsun. Anacığın daha iyice mi bari?”

“Çok şükür. Alla'ma, bi şeycii kalmadı.”

Gelinin odasına girdiklerinde, Zeynep'in hali, Aşabla'nın gözünden kaçmadı! Anne:

“Hoşgeldiniz, hoşgeldin kızım”, dedi.

“Hoş buldum tize.”

“Anacığın rahatsızlanmış, geçmiş olsun. Allah şifalar versin evladım!”

“İnşalla tizeciim. Ara kere tutıy anacıımı büle... “Cemile Türkçeyi dağlı (Pomak) aksanı ile ağır aksak konuşuyordu. Bu yüzden olsa gerek, konuşmaktan çekinir bir hali vardı. Aşabla söze girdi:

“Cemileciğim sağolsun, çok hanım bir tazedir teyzesi. Türkçeyi şimdilik bu kadar konuşabiliyor ama; zamanla düzeltecek elbette...”

“Tabii, tabii. Benim anacığım da rahmetli dağlıydı. Konuşmaları çok hoştu. Dağlı kızlarımız pek de güzel olurlar. İşte Cemile buna bir örnek: Kalem kaşlar, canfes gibice yüz, elma yanaklar... Endamcığı da yerinde maşallah! Bekârdı öyle ya?”

“Bekâr, henüz bekâr. Gelin kızımızla akran sayılırlar. Bugün ikisi çok iyi anlaşacaklar umarım.”

“Anlaşırlar elbet. Yüzü güzelin huycağızı da güzel olurmuş. Sadece bugün değil, arkadaşlık kurup ilerde de anlaşsınlar. Evlendiklerinde de sürdürsünler arkadaşlıklarını. Darısı başına; yakında onun da kısmetçiği çıkar. Artık vakittir. Hani derler a, ‘yapracığı sararmış, çekirdeği kararmış’ diye... Ay ben sizi lafa tuttum ayol; gideyim de işinize bakın bari. Hadi kolay gelsin!” Cemile, o son söze gülmek için kendini zor tuttu. şimdi odada üçü kalmışlardı.

Zeynep:

“Hele şükür anamdan fırsat bulabildim. Hoş geldin kardaşıcığım, çok geçmiş olsun!”

“Hoş buldum kardaş. Alla razı olsun. Senin de düünün mübarek olsun!”

Aşabla, ikisini ayrıca tanıştırdıktan sonra, Zeynep’in gerçeklerini, yarasına tuz biber ekmemeye dikkat ederek Cemile’ye anlattı. Bunun üzerine Cemile:

“Kardaşım, hiç üzölme sakın; Alla büüktür; gümüş kapıyı kaparsa altın kapıyı açar. Bak; gittiin yer, çok zenginmiş; rahat edersin. Zamannan herşeyci unutursun.” Zeynep:

“Zenginlikleri batsın! Bana ne zenginliklerinden!” Bunları söylerken yüzünde öfke bulutu vardı. Gözleri yaşarıverdi. Ancak benzi solgun değildi. Mektuba yeniden göz atıp koynuna yerleştirdiğinden beri bu böyleydi.

Bu arada, bir yandan gelini yazma işine soyunmuşlardı. Cemile, feracesini çıkarmış ustasının işaretiyle onun yaptığı gibi beyaz eldivenlerini ellerine geçirmişti. Aşabla, her işinde olduğu gibi temizlik konusunda da çok titizdi. Cemile’nin sırtında, vücuduna bayağı uymuş uzunca allı bir fistan vardı. Besbelli ki,

bu Aşabla'nın işiydi. Cemile'nin bu mükellef düğünde dağlı elbiseleriyle görünmesini istememişti. Cemile ustasına makyaj malzemelerini yetiştirirken gelinden gözlerini ayıramıyor, büyülenmişçesine bu güzelliği seyrediyordu. Zaman zaman gözlerindeki yaşı, dikkatlice kurulamaya çalışırken bu güzel gözlerin sahibine, "Ağlama n'olur kardeşim" diyerek sarılmamak için kendini zor tutuyor gibiydi. Bu durum Aşabla'nın gözünden de kaçmıyor olmalıydı ki, Cemile'yi ara sıra uyarmak zorunda kalıyordu. Gelinin unutamadığı aşkı, Cemile'nin yüreğini burkmuşa benziyordu.

Bu son günün sabahı, Zeynep, siyah kadifeden bindallı giyerek geçti oturdu kızların arasına. Bunu yas tuttuğunun işareti olarak ısrarla kendi istedi. Hatta damat evine de böyle gitmek istedi ama Aşabla, bunun katiyetle doğru olmadığı konusunda zor zar ikna etti Zeynep'i.

Zeynep, bugünü, hayatının en bedbaht günü olarak beyan etmiş olsa da; ruhunu, kendisini de şaşkırtan, tarifi imkânsız öyle bir duygu bürümüştü ki, ağlasa ağlayamıyor, gülse gülemiyordu. Ancak, kendini, bir huzur meltemiyle, sanki ferahlamış hissediyordu. Allah'ın hikmeti olsa gerek; sonbaharın şerbet gibi şu güzel gününde insanın içinı ısıtıp rahatlatan bir özelliğin var olduğu da bir gerçektir.

Gelini almaya gelen alayın, damat evinden hareket ettiğini müjdeleyen iki atlıdan, önce en hızlı koşanı, hemen ardından ikincisi, soluk soluğa dayandılar gelin evinin kapısına. Yörede bunlara yerine göre, yastıkçı, müjdeci veya koşucu denmekteydi. Görevleri, yola çıkıldığını haber vermek, bir -de, önce 'kim haberi verip hediye kapacak' yarışını gerçekleştirmektir. Hediyelerse genelde küçük bir yastık şeklinde düşünölmüş süslü, bezeli bir eşya veya bir oyalı mendil vb. idi. Aslında ikinci gelenin de mahrum

birakıldığı yoktu. Bu hediyeler, gösterişli bir şekilde atların boynuna bağlanır, gerisin geriye uğurlanırdı. Aynı atlılar, güveye doğru isterlerse bir koşu daha gerçekleştirirlerdi. Böylece güveyden de bahşış almış olurlardı.

Atlılar, öğle vakti gelmiş olmalarına rağmen, gelin alayı, ancak ikinci üstü vasıl olabildi. İki köyün arası dört kilometre falandı. İçki meze boldu tabii...Alay, sarhoşların arzularına göre yol aldığı için dura kalka, ağır ilerlemekteydi. Şişede durduğu gibi durmuyordu bu meret... Bedava da olunca habire tüketiyorlardı. İçki olarak sadece rakı bilinir, o içilirdi. Ölçü kural hak getire... Sonuçta kafalar ayna, çal babam oyna! Bu gidişle gelinin güveye ulaşması, yatıyı bulabilirdi.

Alayın şatafatı, göz dolduruyordu. Gelin arabasıyla birlikte beş öküz arabası koşulmuştu. O yıllarda henüz traktör yaygın değildi. Arabalar, koşum hayvanlarıyla birlikte abartılı süslenmişti. Biri, içki ve mezelerle doluydu. Rasim Ağa, her şeyi düşünmüş, gittikleri yere rahatsızlık vermemeleri, bir de tabii, "Rasim Ağa hasislik etmiş" dedirtmemek için koyunu bolca kesmişti. Alayı, Rasim Ağa'nın oğlu idare ediyordu güya ama, halinden, kendini içkiden uzak tutamadığı belli oluyordu. Yerli sarhoşlarla, gelenler arasında alışılagediği gibi bir çatışma başgösterdiyse de davullar, burdakilerin hizmetine sunulunca olay şimdilik yatıştır gibi oldu. Ancak düğünden sonra, kış aylarında kahve köşelerinde ballandıra ballandıra dile getirilecek bir yiğtlik(!) olayına imza atmak isteyenler az değildi. Çünkü, o yıllarda, köylük yerlerde, kavgasız düğün, yadedilmeye lâıyk görülmezdi.

İki çift davul zurna, durup dinlenmeksizin çalmaktaydı. Kadınli erkekli bir kalabalık, alayın gelip konuğu ön avluda cümbüşü seyretmek için toplanmıştı. Bu arada, gelin arabasındaki kadınlar bilhassa, sabırsızlıkla, gelin evindekiler tarafından, buyur edilmeyi

beklemektedirler. Erkekler, zaten hanidir dışardaydılar. Alayı orada karşılamışlardı. Karşılıyıcı ekibi oluşturan birkaç kişilik yakın akrabadan hanımlar, gelinin yanında olan annenin çıkmasını bekliyorlardı.

Zeynep kendini çok yorgun hissettiğini söyleyerek annesinin dizlerinde uyuyakalmıştı. Aşabla, usulca hotozunu alıp yastığı başının altına sürdü; hiç değilse bir yarım saat kadar dinlenmesi için üstünü örttüler. Annesine “Siz işinize bakın yenge” dedi. Kadıncağız sessizce kapıyı kapatıp dışarı çıkmıştı ki, Cemile’yi bu sabah getiren talika, yine sabahki yer olan arka kapının oraya, galiba bu kez kötü haberle gelip durmuştu. Yine Aşabla’nın köylüsü, Zehra, telaş içinde, koşar adım hareme (iç bahçeye yörede böyle denir) girip Aşabla’yı sordu. Aşabla, Cemile’yi uyumakta olan gelinin yanında bırakıp biraz hava almak için gelinin annesinin ardından henüz çıkmıştı. Zehra’ya doğru fırladı:

“Zehra önce bir sakın ol! Korkarım haberin kötü. Sesizce söyle; ortalığı telâşa vermiyelim!” dedi.

“Cemileciğin anası kalp kriziyle fenalaşmış; bu sefer kurtulması Allah’a kalmış. Cemileyi bir an önce yetiştirmemiz için bize yalvardılar.” dediler.

Zehra, bu kara haberi iletirken tiril tiril titremekteydi. Heyecanlı olmasının yanı sıra, dört nala koşturun yaylıda üşüdüğü belliydi. Sirtına, ferace yerine belden düzmeli yeldirme giymiş başına ayrıca ağzını da sarmalayacak şekilde bürgü bağlamıştı. Yeldirme o yandaki bazı köylerde bazılarınca halâ kullanılmaktaydı. Haberi duyan oradaki kadınlar, acıyarak ah! vah! sesleri yükseltmeye başlayınca Aşabla:

“N’aptığınızı sanıyorsunuz? Susun! Cemile’ye duyurup yüreğine indirmek mi istiyorsunuz? Varın işinize bakın! Zehra! sen gel

benimle. Önce sakinleş. İçerde usulü dairesinde izah edelim kızcağıza, sonra da alıp gidersiniz. Yol boyunca da çok dikkatli olmalısın!” diyerek sessizce Cemile’yle gelinin olduğu odaya girdiler.

Bir süre sonra dışarı çıktıklarında Cemile’cik Aşabla’yla Zehra’nın koltuğunda talikaya yürürken “Güremecem anacığımı ben, güremecem!” deyip derin derin inlemektedir. Her ne kadar lisanı münasiple söylenmiş olsa da kızcağız durumun vahim olduğunu sezmişti. Yaylı, Zehra ile Cemile’nin binmesiyle yerinden fırlayıp dört nala koyuldu yola...

Aşabla uyumakta olan Zeynep’in uykusunu bölmek için bahçedeki düğünün aşçı kadınlarıyla çene çalmaya koyuldu. Biri: “İnşallah anacığına yetişir, yoksa içine dert olur zavallılığın!” Aşabla: “İnşallah! Allah’ın takdiri elden ne gelir? Zeynep uyanınca şaşırıp hayal kırıklı-ğına uğrayacak; daluyukusunda haberi olmadı hiçbir şeyden garibimin. Pek alışmışlardı birbirlerine.”

O sırada gelin alıcı misafir hanımlar, sırtlarında atlas feraceleri, başlarında üstlük dedikleri sarının hakim olduğu işlemeli başörtüleriyle (bu başörtüleri, pek bir rağbetteydi, hacılıktan hacılarca getirilirdi.) gelinin annesi ve yakınları tarafından kendileri için hazırlanmış mutena bir odaya buyur edilmektedirler. Az sonra Zeynep’in yengesi, kaynasının emriyle kendisini uyandırmak için odasına girdi. Ancak girmesiyle feryat figan çıkması bir oldu:

“Zeynep odasında yok! Gelinliklerini örtüp bırakmış yatağında, kendi yok!”

Aşabla; “ Olamaz! Nasıl olur!” nidasıyla atılıp koştu.

Gelinin annesi, yengesi bir de Aşabla şaşkın sağı solu aradılar. Evin arkasına açılan ışıklık olarak bırakılmış dar pencere açıldı. Anası

dövünmeye başladı. Olayı duyan misafir kadınlar ayaklanıp ileri geri söylenmeye başladılar. Bir ara başını kaldıran gelinin annesi: “Bir geline sahip çıkamadın sen nasıl bir telcisin” diyecek oldu.

Aşabla: “Bana bak kadın! Şu anda yaralısın ne dediğini bilmiyorsun; konuşurma beni. Ben buraya telci olarak geldim; bekçi olarak değil. Kız senin kızın sahip çıkacak olan sensin. Ben bile, onca dil dökmeme rağmen yatıştıramadıysam kızını, aşkı öyle hafife alınacak cinsten değilmiş demek ki. Zorla güzellik olmuyormuş meğer. Boşuna dememişler ‘Aşığı sevdasından vazgeçirmek, deryayı kurutmaya benzer’” diye...

Bu arada haber süratle yayıla dursun, dış avluda iki köyün sarhoşları, birbirine girmiş, beklenen kavgayı tarihe geçiriyorlardı.

*

Zeynep’i bulabilmek umuduyla köy, kapı kapı arandı; arazi adım adım tarandı. Etraf köylere soruldu. Hiçbir yerde izine rastlanamadı. Ne gören, ne bilen vardı. Bu şaşaalı düğün, yörede “Kısır düğün” olarak hafızalarda yerini aldı.

Düğün mazi olmuş, üzerinden aylar geçmişti ki, Cin Aşabla’nın kapısını, ‘Tanrı misafiri’ olduklarını söyleyen bir çift çalıyordu. Aşabla, Allahtan, o gün işten fırsat bulabilmiş, evindeydi. Misafirleri tanıdı; kucaklayıp buyur etti:

“Nerde kaldınız yaramazlar! Unutulduğumu sandım.”

“Seni hiç unutabilir miyiz ki Aşablacığım. Biraz zaman geçmesinin daha hayırlı olacağını düşündük. Sana ne kadar teşekkür etsek azdır. Ne teşekkürle ne de şu çam sakızı çoban armağanı hediyelerle ödeyebiliriz sana olan hakkımızı. Biz sa-na minnet borçluyuz. Sen bizim kurtarıcımız, anamızdan da ileri anamızsın!”

“Hayır güzelim, hayır. Sizin aşkınızın kerameti bu. Sen, bu yiğit, vefakâr kocana dua et. Pes edip vazgeçmemiş senden. Üvey halasının kızı Zehra ablasıyla birlikte gelip arzetti meramını, yardım diledi benden. Ben de dilinden ve tavrından aşkınızın ulviyetini kavradım ki, yardım etmenin vacip olduğuna karar verdim ve bu işe el attım. Ahmet, nasıl becerdi Cemile rolünü ama?!.. Zeynep, sen bile son ana kadar fark etmedin. Zehra’ya, kocasına ayrıca teşekkür edin. Zehra’nın yeldirmeyle, ağzını da örtecek şekilde bürgüyle gelmesini ve de alttan beline ferace ve bez bağlayıp getirmesini ben istedim. Sen bu kıyafetlerin içine girip bürgüyle ağzını da sarmaladığında Zehradan farkın kalmamıştı. Beline dolayıp getirdiği feraceyle bez de Zehra’nın kendisi içindi tabii: Zehra’nın görevi, daha bir fedakarlık istemekteydi. Odadan ustaca, göze görünmeden dışarı süzölüvermesi gerekiyordu. Kapıdan çıktığımızda yanyana uçümüzün oluşturduğu siper, zaten yarı açık kapıdan göze görünmeden sıvışıp telaşlı kalabalığa karışivermesine yardım etti. Kalabalığın dikkatı aslında dışarıdaki cafcacılı cümbüşe yönelikti. Annelerse gelin alıcıları karşılamak üzere ayrılmışlardı. Işıklık denen, pencereciği de dikkat dağıtmak için açmıştık biliyorsunuz. Kısaca herkes rolünü hakkıyla becerdi. Sizlere de mutlu, mutlu yaşamak düşüyor artık. Öylece yaşayın inşallah...”

“Sayende şükürler olsun Aşabla, sayende. Ricamı kabul ederek kendini riske attın. Sen, yüce ruhlu, âlicenap bir insansın. Senin plan ve yardımların olmasaydı biz rollerimizi becemezdik.”

“Hatırlatırım! Bu oyunumuzu açığa vurmazsanız eğer, benzer bir aşkın paraya kurban edilmekten kurtulma ihtimaline katkı sağlamış olursunuz?!. Sahi bir de niye Türkiye’ye kaçtığın söylentisini yaydın ortalığa Ahmet?”

“Kızı kaçıracđım konusunda herhangi bir endişeleri kalmasın; dolayısıyla bir gevşeme, bir boş verme hali hasil olsun diye...”

“Aşk neler yaptırmıyor ki; “O bir deryadır, girmeyen bilmez” desene Ahmet. Ya sen Zeynep, Cemile kılığında Ahmetle odaya girdiğimizde pek bir sakinleşmiş, yüzün gözün nurlaşmıştı. Birden ne oldu da değişiverdirdin? Yoksa Ahmet olduğunu m-u sezinledin?”

“Hayır Aşablacığım. Ahmet’imi açıkladığınız son ana kadar hiç farketmedim. Bana bir mektup bırakmış, Türkiye’ye kaçış sebebini falan arzedem. İlk okuduğumda fena halde sarsıldım. İyi ki yırtıp atmamışım. Sen Cemile’yi almak üzere dışarı çıktığında birden aklıma düştü; mektubun son cümlesi, bir şifrenin varlığını işaret ediyordu. Hemen çantamdan çıkarıp okudum. Gerçekten de Ahmet beni mektubundaki o şifreyle rahatlatıyordu. Ahmet’in bu tür mektupları bana yabancı değildi. Bu mektupta da büyük harflerle yazılı “her cümlenin başı” ibaresi bir şifrenin varlığını işaret ediyordu. Her cümlenin başı olan sözcükleri yanyana getirdiğimde yanmakta olan yüreğime sular serpildi. Şöyle diyordu: “Zeynep’im, düğün bizim düğünümüz, nihayet kavuşmamız gerçekleşiyor; müsterih ol!..””

“Bak hele! Desene “Aşık ona derler ki, karda gezip izini belli etmeye.” Ayrıca Zeynep’in, ‘Yorgun düşüp anası dizinde uyuyakalan gelin’ rolünü de unutmayalım! Neyse kızanlar, şöyle karşılıklı birer kahveye ne dersiniz?”

“Ben yapmak istiyorum Aşablacığım n’olur?”

“Peki canım, buyur.”

Kitapta geen atasözleri ve deyimler

Allah kırkılmış kuzuya göre yel veriri: Atasözü. Allah herkese durumuna uygun koşullar sağlar.

*

Akçesi ak olananın gözünün karalığına bakılmaz: Atasözü. Parası olanın yaptığı kötülükler gözardı edilir.

*

Baht olmayınca cehtin faydası yoktur: Atasözü. Şans olmayınca çabalamanın yararı olmaz.

*

Beşinci kol haini: Deyim. Düşman yararına çalışan kişilere denir.

*

Bostandan dışarı kabak olmak: Deyim. Batı Trakya'da kullanılıyor. Toplumaya uyum sağlamayan, aykırı davranan demek.

*

Çamur olmadan hamur olmaz: Atasözü. Tarlan yoksa ekmeğın yok.

*

Cömert derler maldan ederler, yiğit derler candan ederler: Atasözü. Başkalarının dolduruşuna gelince zarar etmek demek.

*

Çulsuzun dölü hazır şeytandır: Atasözü. Yoksulun çocuğundan hırsızlık beklenmesi anlamındadır.

Dağ yürümezse Abdal yürür: Atasözü. Bunu Yunanlılar ‘Dağ Muhammed’e gitmezse Muhammed dağa gider.’ olarak söyler Büyüklük taslayan biri ayağımıza gelmezse biz onun ayağına gitmek zorunda kalırız.

*

Düğün kurmak: Deyim. Düğün hazırlamak.

*

Eğiterek iti çobana, çifti sabana alıştırsın: Atasözü. Eğitimle her iş öğretilir.

*

El elin aynasıdır: Atasözü. İnsan kendini başkalarına bakarak daha iyi tanır.

*

Elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde gelmez: Atasözü. İnsan kendi kaynaklarına güvenmeli.

*

Gassal elinde meyyit gibi sessiz kalmak: Deyim. Ölü yıkayıcı elinde ceset gibi, sessiz olmak.

*

Gece silahlı gündüz külahlı: Deyim. Gündüz düzgün insan gibi görünüp gece kötülükler yapan.

*

Güzel kuş elde gezer, güzel kız dilde gezer: Atasözü. Herkes güzele, güzelliğe meraklı olur.

Hem şamdan paklandı hem pilav yağlandı: Deyim. İki işi bir arada yapmak.

*

İrapta mahalli yok: Deyim. Hiçbir değeri yok.

*

İnsan göre göre, hayvan süre süre: Deyim. İnsan görerek iş öğrenir, hayvan ise güdölerek.

*

İt gibi siymek: Deyim. İt gibi sataşp rahatsız etmek.

*

İte dalaşmaktansa çalıyı dolaşmak: Deyim. Kavgadan kavgacıdan uzak olmak için çaba göstermek.

*

Kim olsa kaşık yapar da sapını ortaya getiremez: Atasözü. Değer üretmek için ustalık gerekir.

*

Mal canı kazanmaz, can malı kazanır: Atasözü. Batı Trakya'da kullanılır.

*

Ölen lençperin açıp yüreğine bakmışlar kırk tane seneye inşallah lafı çıkmış: Batı Trakya'da çok kullanılan bir deyim. Tarım için gerekli olan hava koşulları her zaman istenildiği gibi olmaz, umutlar gelecek yıla bırakılır.

*

Sevda dediğin bir gün yalan olur, sonra sokup yılan olur: Atasözü. Batı Trakya'da kullanılır. Aşk geçicidir.

*

Yanşanın hakkından susmak gelir: Atasözü. Çok konuşanı susarak susturursun.

*

Yiğit alçaklarda hor görülür: Atasözü. Yiğidin değerini kendi gibi olanlar bilir.

Kitapta geöen sözcükler ve anlamları

Ağman: Kusurlu, eksik

Ahiretlik: (Arapöadan geömiş) Batı Trakya'da akranların birbirine hitap etme biçimi.

Balay: Keşke, inşallah

Basübadelmevt: (Arapöa) Diriliş

Evlek: Rumcadan geömiş bir sözcük. Dönümün dörtte biri.

Dazara dazar ya da dazara dazır: Acele ile, telaş ile.

Gassal: (Arapöa) Ölü yıkayıcı

Gayya: (Arapöa) Cehennemde olduğu söylenen bir dere.

Geöenek: Öztürköe. Koridor demek.

Genyaka: Az ötede olmak

Gezlemek: Hedeflemek.

Göynümek: Öztürköe. Dertlenmek, üzölmek.

Hanay: Çok katlı ev

Harem: İç avlu

Icar: (Arapöa) Kiraya vermek

Kızan: Çocuk

Lenöer: Renöber. İşçi.

Meyyit: (Arapöa) Ölü

Mihaniki: (Arapöa) Alışkanlıkla, düşünmeden yapılan iş

Örk: Hayvanları bağlamaya yarayan kalın ip.

Orun sahibi olmak: Makam sahibi olmak.

Özgeci: Kişisel çıkar gözetmeden başkasına yararlı olmaya çalışan.

Paluze: Batı Trakya mutfağından hafif bir muhallebi türü

Pampal: Yaban lalesi.

Pösteki: Post

Porta: Büyük çatal kapı

Puntaya karmak: Zatürre olmak.

Sadra şifa: (Arapça) Rahatlatan durum

Sayeban: (Farsça) Gölgelek

Şelek: Sırtta taşınan yük

Talika: Macarcadan Bulgarcaya, oradan Batı Trakya'ya Türkçesine geçmiş. Yaylı araba demek.

Telci: Gelin süsleyen, gelin yazıcı

Üvendire: (Rumca) Çifte koşulan öküzleri yürütmek için kullanılan, ucuna çivi çakılmış uzun değnek

Yağlık: Büyük mendil

Yantal: Dürüst olmayan

Yarka: (Bulgarca) Büyük piliç

Yıvışmak: Cıvık durumda gelmek

Hasan Mevzinoğlu

Gümölcine Öyküleri

ekitap.ayorum.com